IX. ÉVFOLYAM 10. SZÁM 2004. OKTÓBER

Ára: 548 Ft

internet kalauz

AKTUÁLIS • FILM • JÁTÉK • KIKAPCSOLÓDÁS • MÉDIA • ONLINE ÜZLET • RANDEVÚ • SZTÁR •

A WEB-ROBOTOK BOSSZÚJA

A vak is láthatja

Felmérés a távmunkáról és a biztonsági alkalmazásokról

Érzelmeket is közvetít

a Siemens CX70 EMOTY mobillal küldött MMS-üzenet

ÖSSZETARTJUK AZ ÜZLETET

Pannon *MobiTrend Plusz*

MÁR 5 ÜZLETI ELŐFIZETÉSTŐL.

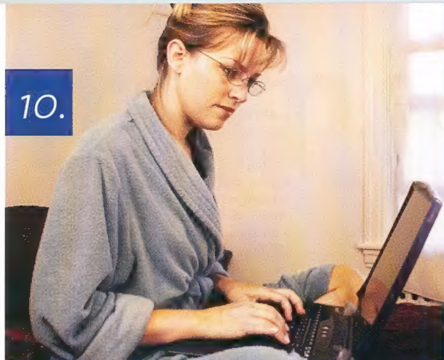
» Cégen belüli **hívások 0 forintért.**
» Kedvezményes percdíjak minden hálózatba.
» Elkülöníthető céges és magánhívások.
» Rövidszámon hívható mobilmellékek.
» Rugalmasan bővíthető hálózat.
» Nincsenek vezetékes kötöttségek.

Váltson Pannonra! A száma nem változik.

Infovonal: +36 20 200 0000
www.mobitrend.hu

Az üzletben is az élvonalban.

PANNON GSM
Az élvonal.

A GKI Gazdaságkutató Rt. és a T-Mobile Magyarország Rt. a Sun Microsystems Magyarország Kft.-vel együttműködve negyedévente felméri a vállalati internethasználati szokásokat, a hazai elektronikus gazdaság fejlődését.

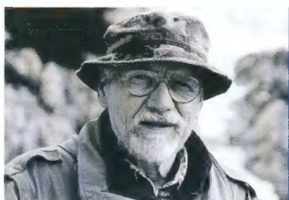

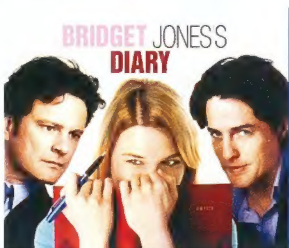
Nagy a felhajtás ma Magyarországon a szoftverek szabadalmaztatása körül. Javarészt a nyílt forráskód híveiből verbuválódott kisebb csapat csapja a zajt, szubjektív igazságának hangerővel próbálva nyomatékot adni.

Az Internet Kalauz
10. számának tartalma

aktuális

szabadidő

üzlet

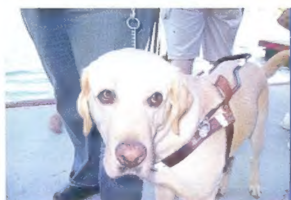
partneroldal

civil ügyeink

webmester

Alapítva: 1996

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ:
Vértes János Andor

KIADJA:
Adverticum Rt.
1118 Budapest, Ugron Gábor u. 35.
Telefon: (36-1)248-3230
E-mail: ikalauz@prim.hu
URL: http://prim.hu, http://www.prim.hu/ikalauz

FELELŐS KIADÓ:
Szabó Hédy (hszabo@prim.hu)

OLVASÓSZERKESZTŐ:
Fábián Gábor (gfabian@prim.hu)

TÖRDELŐSZERKESZTŐ:
Henger Attila (ahenger@prim.hu)

Ára: 548 Ft
Előfizetési díj egy évre: 5472 Ft

Megrendelhető a Kiadónál, e-mailben (ekiss@prim.hu), levélben vagy faxon, továbbá a prim.hu weboldalról kiindulva a megrendelőlap kitöltésével, valamint a Magyar Posta Rt. ÜLK ügyfélszolgálati irodáiban és vidéken a postahivatalokban.

Hirdetéstarifák: megtalálható a prim.hu legalsó soráról elindulva.

Hirdetésfelvétel: a Kiadóban

Hirdetési vezető:
Henger Ágnes
Tel.: 06-20-9343-077, 06-30-9840-221
henger@prim.hu

Nyomdai előkészítés: Artur Repro Stúdió

Nyomás:
RO-LA Kft.
Felelős vezető: Rózsavölgyi Sándor
Tel.: 06-28-483-118

Terjeszti: LAPKER Rt., Magyar Posta Rt. ÜLK

HU ISSN 1219-9001

A kiadó a Magyar Terjesztés-Ellenőrző Szövetség tagja, az Internet Kalauz példányszámát a MATESZ auditálja.
A magazint rendszeresen szemlézi az »OBSERVER« Budapest Médiafigyelő Kft.

Készült az Informatikai és Hírközlési Minisztérium támogatásával.

Netizen és netiquett

Az egyik levelezőlistán kitört a vita arról, hogy egy listán mit szabad, és mit nem. Ha pontosan idézném az eltérő vélekedéseket, ha megnevezném, hogy a téma milyen szakértőinek a listájáról van szó, akkor – legalábbis saját értelmezésem szerint – durván megsérteném a netiquettet, ezért hát megmaradok saját magam idézésénél, hiszen arra mégiscsak enyém a „copyright".

Kezdetben vala a netiquett, aminek mibenlétét pontosan definiálja a szóösszetétel: a hagyományos etiquett szinte változatlan formában került be a netszabályok közé, a valódi világ játékszabályait ültették át a világhálóra az első netpolgárok.

De netpolgárok voltak-e valójában? Hiszen a netizen, abban az értelemben, ahogy azt egy magát netizennek nevező manapság gondolja, nem a való világban él, hanem a virtuálisban. Ott pedig nem fogadhatók el a hagyományos szabályok, hiszen egy-egy embernek akár több énje is lehet. Ahány nickname, annyi szokás, az ember nem felel a fórumokon, levelezőlistákon tett kijelentéseiért, hiszen azok nem is az ő kijelentései, csupán egyik énjének megnyilvánulásai...

Bevallom, én nem tudok azonosulni ezzel a skizofréniával, de el tudom fogadni, hogy vannak, akik ebben az új létformában mást látnak, mint a hagyományosban. Ahogy a környezet, az éghajlat és a földrajz, a világ vagy a Jóisten mássá formálta az indonéz szigetvilág törzseit, mássá a mongol jurtában élőket, és megint mássá a gallokat, a flamandokat, látok esélyt arra, hogy ez az újfajta környezet újfajta szabályrendszert, újfajta kultúrát határoz meg. Ebben a cyberkultúrában nyilván más (lesz) a kommunikáció, a megszűnő távolságok a kapcsolatteremtés új formáit hozzák létre, amelyekben nyilvánvalóan anakronizmusnak tűnhet a spanyol vagy az angol etiquett, és hát lássuk be: a netiquett sokkal inkább ezekre hajaz, mint a ma még jórészt ismeretlen XXI. századi netszabályrendszerre.

S hogy az milyen, vagy milyen lesz? Egy olyan világról van szó, ahol az emberek nem körülírják a mondandójukat, hanem nevén nevezik a dolgokat. Ahol a nyers szavak olykor sértők, ahol nem illik megismételni valamit (a hibát sem, de a bocsánatkérést sem). Ahol a folyamatok bármilyen szabályozása kisiklik azon, hogy egyik ponttól a másikig több útvonal vezet (ilyen a háló természete), vagyis nem lehet sorompót állítani, mert úgyis kikerülik. Tehát a kérdésre visszatérve: olyan lesz, mint amilyen már ma is egynémely fórum.

Mindezt elfogadom, ha nem is szeretem. Csupán az irritál, ha a netkultúrán nevelkedő generáció nem fogadja el, hogy a hálón elfér a hagyományos kultúra is.

Az internet liberális, és ez a liberalizmus nem jelentheti azt, hogy csak egyféle hírlevél, egyféle levelezőlista, egyféle fórum az üdvözítő, a net igenis lehetőséget ad a sokféle kultúra egymás mellett élésére. A neten – bármennyire is furcsa ez a különféle személyiségeket magukra öltő netizenek számára – lehet valós énnel levelezni, fórumozni. Van, akinél az e-mail nem egyéb, mint a hagyományos levél és fax magasabb sebességi fokozata, de ebből nem kíván semmilyen következtetést levonni a tartalomra vonatkozóan; nem hiszi azt, hogy ez meghatározná a stílust. Van, akinél a net az üzleti, baráti, családi kapcsolattartás olyan új eszköze, amely megkönnyíti az életét, anélkül, hogy kultúrközegén változtatni kellene.

Én azt a részét kedvelem a netnek, amelynek nincs sajátos arculata. Ez a rész „csupán" egy új eszköz, egy új technológia, amellyel tradicionális kapcsolatainkat gyorsabban, hatékonyabban, ésszerűbben ápolhatjuk.

Amikor a majd tíz éve elindított Internet Kalauz lapelőfizetést gyűjtött a neten, amikor a Prím Online arveres.com szolgáltatása hat éve lebonyolította az első sikeres magyarországi képaukciót a Kieselbach Galériával (ahol a győztesek egyike sem mondta, hogy csak az álnevem licitált), amikor a neten távmunkáshálózatot építettünk ki online újságírók csapatával, akik szállítják a cikkeket, és kapják a honoráriumot, bár az életben nem találkozunk – akkor nem jutott eszünkbe, hogy ez nem a régi médiavilág. Amikor gondolkodó- és vitapartnereket, netán szerelmeket találunk, amikor megleljük a rokonlelkeket és a rég elveszett osztálytársakat, amikor a világ túlsó feléről invitálunk valakit a sakktábla mellé, akkor nem szűnünk meg tradicionálisan gondolkozni, a való világban élni, csupán a telefon, a tömegközlekedés és ki tudja még, hány eszköz mellett elkezdjük kihasználni ezt az újat is régi céljaink megvalósítása érdekében.

Hiszem, sőt tudom, hogy a net természetéhez ez is hozzátartozik, miközben matematikai gráfelmélettel bizonyítom, ha kell, hogy a hálónak van olyan arca is, amely kiiktat minden szabályrendszert.

De ha választani kell az újmódi netizen és a régimódi netiquett között, én a hagyományra voksolok. Ráadásul hozzáteszem: ezzel nem szavazok le senkit, a tegnap sokféle és a holnap másféle kultúrája az interneten elfér egymás mellett.

VJANOS

MPEG 4-VIDEORÖGZÍTÉSRE KÉPES DIGITÁLIS FÉNYKÉPEZŐ

A Sony DSC–M1-es digitális fényképezőgép az MPEG 4-es mozgókép-tömörítő eljárásnak köszönhetően a jelenlegi modelleknél nagyságrendekkel több, mintegy egyórányi jó minőségű mozgókép rögzítésére és tárolására képes.

http://hirek.prim.hu/cikk/41618/

A VOIP-É A JÖVŐ

Az internet alapú hangátviteli technológia (VoIP) előretörésével el fog tűnni a határ a hagyományos telefon-, valamint az internet- és a kábeltévé-szolgáltatók között – áll a Fitch Ratings londoni elemzésében, amely szerint Oroszországban a nemzetközi beszélgetések felét már ilyen olcsó technológiával bonyolítják le.

http://hirek.prim.hu/cikk/42090/

SPAM- ÉS TARTALOMSZŰRÉS AZ AXELERO INTERNET BIZTONSÁGBAN

Új funkciókkal – levélszemét- (spam-) és tartalomszűréssel, valamint tárcsázóprogramok (dialerek) elleni védelemmel – bővítette az Axelero Internet Biztonság elnevezésű, otthoni és kisvállalati felhasználóknak szánt szolgáltatását. A szolgáltatás az IT-biztonsági megoldások egyik vezető szállítója, az F-Secure Corporation kifejezetten internetszolgáltatók igényeihez alakított Security as a Service (a biztonság mint szolgáltatás) koncepcióján alapul.

http://hirek.prim.hu/cikk/42082/

SYMANTEC-TANÁCSOK AZ INTERNETES VESZÉLYEK LEKÜZDÉSÉRE

A Symantec internetes veszélyekről szóló legfrissebb jelentése e veszélyek leküzdéséhez tippekkel is szolgál mind a vállalati, mind a lakossági ügyfelek számára.

http://hirek.prim.hu/cikk/42169/

SMS-KERESŐSZOLGÁLTATÁS A GOOGLE-NÉL

A Google csütörtökön megkezdte SMS alapú mobiltelefonos keresőszolgáltatásának tesztelését, amellyel cégekről, különféle helyszínekről, termékekről, illetve lexikonok vagy szótárak szócikkeiből juthatnak információkhoz a felhasználók.

A Google SMS elnevezésű szolgáltatás a cég állítása szerint rövid távon ingyenes lesz, így igénybevételéhez a felhasználóknak csak a mobilszolgáltatók által megszabott SMS-díjakat kell fizetniük, és eközben reklámokkal sem kell találkozniuk.

http://hirek.prim.hu/cikk/42148/

OLCSÓBB INTERNET-HOZZÁFÉRÉS?

Az informatikai kormányzat 2006-ra a széles sávú, 512 kilobájtos internet-hozzáférés havidíját 7 ezer forintra szeretné leszorítani – közölte *Kovács Kálmán* informatikai és hírközlési miniszter a KFKI-csoport informatikai szakmai napjának megnyitóján.

Jelenleg a széles sávú hozzáférés ára többnyire meghaladja a 10 ezer forintot. A miniszter kifejtette: az információ kormányzati szempontból társadalmi, gazdasági hajtóerőt jelent, amenynyiben mindenki hozzáfér, akinek szüksége van rá.

http://hirek.prim.hu/cikk/42163/

TELJES OLDALAK BEVITELE TOLLSZKENNERREL

A Planon Systems Solutions olyan új tollszkennert mutatott be, amely akár képekkel vagy ábrákkal illusztrált, teljes oldalak rögzítésére is képes. A DocuPen R700 elnevezésű, 22 centiméter hosszú és kb. 60 gramm súlyú termék a cég állítása szerint 4 másodperc alatt tud beszkennelni egy egész oldalt, 2 MB-os Flash-memóriája pedig mintegy 100 oldal tárolását teszi lehetővé.

http://hirek.prim.hu/cikk/41888/

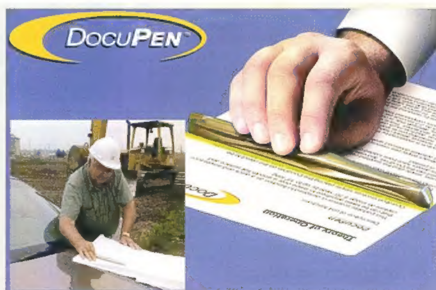
KÍSÉRLETI FÁZIS ELŐTT AZ EURÓPAI 3G-MOBILPLATFORM

Az európai mobiltelefon-használók egy lépéssel közelebb jutottak ahhoz, hogy a szükséges információkat és szolgáltatásokat képesek legyenek elérni telefonjaikon és kézi számítógépeiken – állapították meg az európai hírügynökségekből és információtechnológiai cégekből alakult MINDS konzorcium budapesti tanácskozásán. A megbeszélésen a projekt próbaüzemének feltételeit vitatták meg.

http://hirek.prim.hu/cikk/42069/

MOBILTELEFON UJJLENYOMAT-ÉRZÉKELŐVEL

A beépített ujjlenyomat-felismerővel csak a telefon tulajdonosa képes hatástalanítani a készülék működését

reteszelő billentyűt, és hozzáférni a funkciókhoz (játékok, címtár, telefonkönyv, SMS-küldés, illetve -fogadás).

http://hirek.prim.hu/cikk/41798/

PR-DÍJ AZ EUVONAL HONLAPJÁNAK

Az EUvonal honlapja (**www.euvonal.hu**, **www.eu2004.hu**) a legjobb internetes PR-eszköz díját nyerte el a 4. PRince Award fesztiválon.

A nemzetközi megmérettetésen nyolc országból kilenc kategóriában versenyeztek PR-filmek, honlapok, CD-ROM-ok és multimédiás alkotások. A pályázatokat nemzetközi szaktekintélyekből álló zsűri bírálta el.

http://hirek.prim.hu/cikk/42067/

GENERALI: SZERZŐDÉSMÓDOSÍTÁS AZ INTERNETEN

A Generali-Providencia Biztosítónál két éve bevezetett szerződésmegtekintő rendszeren keresztül október 4-étől további funkciók is elérhetők. Eddig a biztosító ügyfelei az interneten tájékozódhattak díjfizetéseik aktuális állásáról, illetve egyéb szerződési adataikról, ám október eleje óta változtatási szándékukat is kezdeményezhetik a Generali honlapján keresztül.

http://hirek.prim.hu/cikk/42062/

SZOLGÁLTATÓK A BETÁRCSÁZÓPROGRAMOK ELLEN

A hírközlési fogyasztói jogok képviselője a szolgáltatókkal folytatott egyeztetés során a nemzetközi példákra támaszkodva többlépcsős megoldást dolgozott ki az úgynevezett betárcsázóprogramok ellen. Az erről szóló megállapodást a hírközlési fogyasztói jogok képviselője kedden tizennyolc szolgáltatóval írta alá.

http://hirek.prim.hu/cikk/42057/

JÖN A ZSEBWINCHESTER, A PENDRIVE-NAK VÉGE!

Külső merevlemeztartókat s hozzá notebook-winchestereket kezd el nagy mennyiségben forgalmazni Magyarországon a Senorg Hungary Rt. A 2,5 colos, zsebben elférő, hordozható merevlemez a szabványos 2.0-s USB-csatlakozáson keresztül illeszthető a számítógéphez, akár egy pendrive, azonban nagyságrendekkel nagyobb kapacitással rendelkezik.

http://hirek.prim.hu/cikk/41901/

TÁMADÁS AZ INTERNETES ÁTUTALÁSI RENDSZER ELLEN

Ismeretlen hackerek támadást hajtottak végre az online hitelkártyás vásárlások technológiai hátterét biztosító Worldpay rendszer ellen, világszerte jelentős fennakadásokat okozva az internetes kiskereskedelemben.

http://hirek.prim.hu/cikk/42047/

EZER GB-OS DVD-LEMEZEK

A londoni Imperial College kutatói olyan új digitális adattárolási technológiát fejlesztettek ki, amely lehetővé teszi a hagyományos DVD-nél akár több mint tízszer nagyobb kapacitású, ám azzal azonos méretű lemezek előállítását.

http://hirek.prim.hu/cikk/41940/

MOBILTELEFONOS TARTALOMSZŰRŐ MEGOLDÁS A NOKIÁTÓL

A Nokia bejelentette, hogy olyan tartalomszűrő alkalmazást hoz forgalomba, amely által megakadályozható, hogy gyermekek bizonyos, például pornográf tartalmakhoz hozzáférhessenek mobiltelefonjukról.

http://hirek.prim.hu/cikk/41869/

ÉRZELMEKET KÖZVETÍTŐ MMS

A Siemens CX70 EMOTY telefon igazi érdekessége, hogy segítségével érzelmeinket – például vidámságunkat, szomorúságunkat vagy dühünket – tükröző MMS-üzeneteket is küldhetünk a háromdimenziós EMOTY-figuráknak és a billentyűzetről kiválasztható tíz érzelmi kategóriának köszönhetően.

http://hirek.prim.hu/cikk/41697/

Óriási siker a VIVAnet FLEXIadsl szolgáltatása

A VIVAnet a nyár végén új konstrukciójú ADSL-szolgáltatással lépett a piacra. A FLEXIadsl a szeptemberi iskolakezdés időszakában vált elérhetővé az ügyfelek számára. A cég a nagy sikerre való tekintettel a termék értékesítését októberben is folytatja, és október 11-étől bevezeti a FLEXIadsl Irodai változatát is.

2004. augusztus 16-ától a VIVAnet Magyarország Kft. új konstrukciójú, széles sávú internetkapcsolatot biztosító terméket vezetett be, a FLEXIadsl-t. A FLEXIadsl Családi csomag belépési díj nélkül, akár már havi nettó 3920 Ft-ért biztosít széles sávú ADSL-kapcsolatot. A havidíj 1 gigabit (128 megabájt) forgalmat tartalmaz (le- és feltöltést együttesen), az ezt meghaladó forgalomért a felhasználóknak utólag kell fizetniük.

„A terméket az iskolakezdésre való tekintettel dobtuk piacra a magán-előfizetők számára. Kezdetben akciós ajánlatnak szántuk, de nagy örömünkre akkora sikert aratott, hogy értékesítését októberben is folytatjuk"– mondta *dr. Bödecs Béla*, a VIVAnet Kft. ügyvezetője.

„Nagyon pozitív volt a visszhang. Sokan felismerték a termék előnyeit, és a valóban ügyfélbarát konstrukció hatására (átváltási lehetőség, felső fizetési korlát – *a szerk.*) a FLEXIadsl értékesítésének időszakában valamennyi korábbi eladási rekordot megdöntöttünk, értékesítésünket megdupláztuk. S mindezt úgy, hogy VIVAdsl és EXTRAdsl szolgáltatásaink eladási mennyisége sem csökkent" – folytatta az ügyvezető.

A VIVAnet tehát úgy ítélte meg, hogy FLEXIadsl Családi szolgáltatásának értékesítését október hónapban tovább folytatja, hiszen egy olyan piaci szegmensre sikerült rábukkannia, amelynek igényeit eddig egyetlen magyar szolgáltató sem volt képes kielégíteni. A terméket továbbra is azoknak a felhasználóknak ajánlják, akik nagy sebességgel kívánják elérni a világhálót, de internethasználatuk hullámzó.

A szolgáltató a FLEXIadsl Családi csomag sikerét alapul véve úgy döntött, hogy 2004. október 11-étől a termék irodai változatát is piacra dobja. Az Irodai konstrukció nagyon hasonlít a Családi változathoz, hiszen – ahogy arról a cég ügyvezetője beszámolt – az elemzések azt támasztották alá, hogy az irodai kisfelhasználók forgalmi adatai megegyeznek a lakossági internetezők használati szokásaival.

A FLEXIadsl Családi csomag piacon tartásával és az Irodai csomag bevezetésével a cég innovatív megoldásai révén a konkurencia előtt kíván járni. A VIVAnet ügyvezetője azon reményének adott hangot, hogy a vállalat dinamikus fejlődése, amely megalakulása óta tapasztalható, a jövőben is folytatódik.

Irodáknak

A FLEXIadsl Irodai csomag belépési díj nélkül, akár már havi nettó 4980 Ft-ért biztosít széles sávú internet-hozzáférést a kisvállalkozások számára. A havidíj ugyancsak 1 gigabit (128 megabájt) forgalmat tartalmaz. A határértéket meghaladó adatforgalmat a Családihoz hasonlóan 100 megabites (12,5 megabájtos) egységekben utólag számlázza ki a VIVAnet. Az Irodai termék esetén is maximálták a költségek, tehát forgalmi díj címén maximum nettó 15 000 Ft-ot számláznak ki, illetve itt is lehetséges az áttérés a VIVAdsl Irodai csomagra.

Családoknak

A FLEXIadsl Családi csomag belépési díj nélkül, akár már havi bruttó 4900 Ft-ért biztosít széles sávú internet-hozzáférést. A havidíj 1 gigabit (128 megabájt) forgalmat foglal magában. A határértéket meghaladó forgalmat a VIVAnet 100 megabites (12,5 megabájtos) egységekben utólag számlázza a felhasználóknak. A termék nagy előnye, hogy a költségek felülről is limitáltak, tehát forgalmi díj címén maximum bruttó 12 500 Ft-ot számláznak ki, illetve a hónap utolsó munkanapjáig az ügyfél úgy dönthet, hogy már az adott hónaptól a korlátlan forgalmat tartalmazó VIVAdsl Családi szolgáltatásra tér át, mert a FLEXIadsl költségeit magasnak ítéli. E lehetőségek biztosításával szeretné a VIVAnet elérni, hogy ügyfelei biztonsággal próbálhassák ki a széles sávú internetkapcsolat előnyeit.

Felmérés a távmunkáról és a biztonsági alkalmazásokról

A GKI Gazdaságkutató Rt. és a T-Mobile Magyarország Rt. a Sun Microsystems Magyarország Kft.-vel együttműködve negyedévente felméri a vállalati internethasználati szokásokat, a hazai elektronikus gazdaság fejlődését. Az alábbi összefoglalóban a vállalati szektor helyzetét mutatjuk be az informatikai biztonsági megoldások, valamint a hazai távmunka-alkalmazás területén.

Informatikai biztonsági megoldások használata

A GKI Gazdaságkutató Rt. és a T-Mobile Magyarország Rt. által készített felmérés szerint a számítógéppel ellátott vállalkozások 81%-a használ valamilyen vírusirtó szoftvert, tűzfal pedig kétötödüknél (42%-uknál) működik. Külső adatmentést ezeknek a cégeknek a fele végez. Az egyéb informatikai biztonsági megoldások használata kevésbé elterjedt a legalább 5 főt foglalkoztató (számítógéppel ellátott) cégek körében: valamilyen azonosító eljárást egyharmaduk használ (elektronikus aláírást egytizedük elfogadóként, 16%-uk aláíróként, egyéb azonosítási eljárást – PIN kód, biometrikus azonosítás stb. – 24%-uk). Titkosítást a számítógépet használó cégek közül minden negyedik alkalmaz, biztonságos szerver 13%-uknál található.

A különböző informatikai biztonsági megoldásokat legjellemzőbben a pénzügyi tevékenységet végző, az ingatlanügyletekkel foglalkozó és a gazdasági szolgáltatási ágazatba sorolt vállalatok használják (vírusirtókat 90%-uk, külső adatmentést 62%-uk, tűzfalat 51%-uk, titkosítást 34%-uk, biztonságos szervert 16%-uk, valamilyen azonosító eljárást 43%-uk). A mezőgazdasági, halászati szektorban a számítógéppel ellátott cégek átlagosnál kisebb hányada veszi igénybe a szóban forgó biztonsági megoldásokat.

A víruskeresők és vírusirtók, a tűzfalak és a biztonsági szerverek használatát illetően a 20 fős vállalkozásoknál húzódik a határ: az ennél kisebb cégek átlagos vagy annál alacsonyabb, míg az ennél nagyobb cégek az átlagot meghaladó arányban tartoznak a felhasználók közé. Az azonosító eljárások és a külső adatmentés alkalmazását tekintve ugyanez figyelhető meg.

A távmunka alkalmazása a hazai cégek körében

A GKI Gazdaságkutató Rt. és a T-Mobile Magyarország Rt. felmérése azt mutatta, hogy a számítógéppel ellátott cégek 7%-ánál van olyan főállású alkalmazott, aki távmunkában dolgozik, azaz hetente legalább egy fél napot rendszeresen a vállalat épületeitől, irodáitól távol dolgozik, valamilyen elektronikus hálózaton keresztül csatlakozva a cég informatikai rendszeréhez. Az érintett cégeknél átlagosan 6 ilyen alkalmazott található. A távmunkában dolgozók hetente közel 4 napot dolgoznak az irodától távol.

A nagyvállalatoknál gyakoribb a távmunka, és a gazdasági szolgáltatások szektorában, valamint a szállítás, a raktározás, a posta és a távközlés ágazatában az átlagosnál nagyobb arányban fordul elő, hogy az alkalmazottak a cég falain kívülről (de a vállalat számítógépes rendszeréhez csatlakozva) végzik munkájukat. A távmunkában dolgozó alkalmazottak száma az 50 vagy annál több főt foglalkoztató vállalkozásoknál, valamint a pénzügyi szektorban a legmagasabb. (Az irodától távol, távmunkában töltött munkanapokat tekintve sem a cégnagyság, sem pedig az ágazat szerinti bontásban nem figyelhető meg szignifikáns eltérés.)

A távmunka a mezőgazdaságban, valamint az oktatás, az egészségügy és az egyéb szolgáltatások ágazatában a legkevésbé elterjedt (mindössze a cégek 1, illetve 2%-ánál alkalmazzák).

A kutatásról

A felmérés 2004 első negyedévében zajlott le, 1400 cég megkérdezésével telefonos interjúk formájában. A célcsoportot a legalább 5 alkalmazottat foglalkoztató vállalkozások alkották. A felmérés Magyarország egész területére kiterjedt, és az összes gazdasági szektort érintette.

Az e-kereskedelem az internetezők szemszögéből

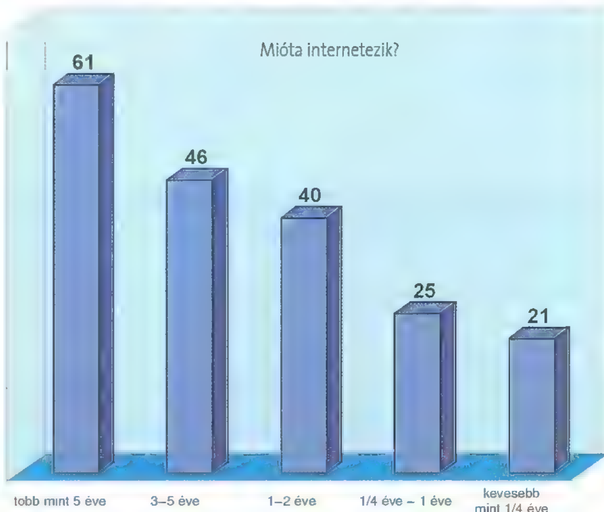
Immáron közhelynek számít, hogy a magyarországi internethasználók aránya sok velünk azonos gazdasági fejlettségű országtól is elmarad, nem beszélve az ezen a területen élenjáró skandináv államokról vagy éppen Észak-Amerikáról. A hazai gazdaság szempontjából a jelen és a közeljövő egyik legfontosabb kérdése, hogy a használók száma és az így létrejövő fizetőképes kereslet mikor éri el azt a szintet, amikor az elektronikus (kis)kereskedelem a hagyományos értékesítési formák valós alternatívájává válik. A másik oldalról viszont a kérdés úgy hangzik, hogy a magyar lakosság egyelőre kisebb, ám mindenképpen folyamatosan növekvő rétege számára mikor jön el az az állapot, amikor kedvére válogathat majd a valódi versenyben megedződő online kereskedők portékái között. Ezekre a kérdésekre az elkövetkezendő években kaphatunk választ, azonban érdemes szemügyre venni, hogy hol tart ma az elektronikus kereskedelem Magyarországon. Az alábbi kutatási eredmények az NRC Kft. és a TGI Magyarország Kft. által készített Visitor Lifestyle Research 2004-es adatain alapulnak.

KLENOVSZKI JÁNOS – SÁGVÁRI BENCE

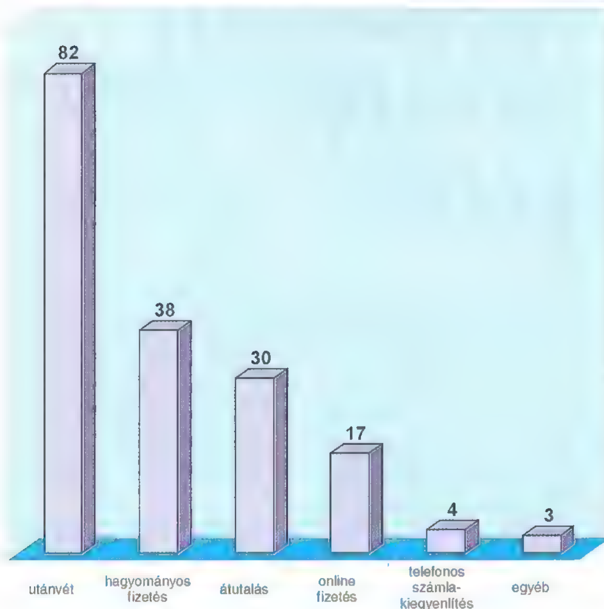
A legutóbbi időszak fejlődésére egyértelmű bizonyíték, hogy a 2003-as adatokhoz képest 11 százalékkal nőtt azoknak a száma, akik vásároltak, illetve rendeltek már valamilyen terméket vagy szolgáltatást az interneten keresztül. Arányuk így az egy évvel korábbi 34-ről 44 százalékra nőtt. Ez abszolút értékben még nagyobb növekedést jelent, hiszen ez idő alatt az internetezők száma is jó néhány százalékkal gyarapodott Magyarországon. Az 50 százalékhoz közelítő arány első megközelítésben igen magasnak tűnhet, ám vegyük figyelembe, hogy ebbe lényegében minden olyan tranzakció beletartozik, amelyhez a világháló közvetítő médiumként hozzájárult.

Közelebbről vizsgálva az online vásárló csoportot, szembetűnő, hogy körükben nagyobb arányban találunk férfiakat, középkorúakat, budapestieket, illetve felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezőket. Tehát leginkább arról van szó, hogy az internetes vásárlás terén továbbra is az internetet legkorábban „birtokba vevő" csoportok játszanak vezető szerepet. Ezt támasztja alá az a tény is, miszerint a több mint öt éve internetezők köréből háromból ketten vásároltak már, míg a kevesebb mint egy éve internetezők közül csak minden negyedik.

A világhálón keresztül vásárlók aránya az internethasználat kezdete szerinti bontásban

Az internetes vásárlások során alkalmazott fizetési módok

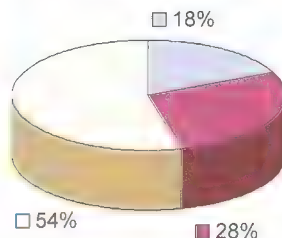

Nem állíthatjuk azonban, hogy ezek az internetes vásárlások az online kereskedelem legmagasabb fokát jelentik, hiszen döntő többségükben még a hagyományos fizetési módokon alapulnak. Kiugróan magas az utánvéttel, a hagyományos módon, illetve az átutalással történő vásárlások aránya, míg az online fizetést – azaz a bankszámla- és a kártyaszám interneten keresztüli megadását – jóval kevesebben vették igénybe. Ez utóbbiak körében még nagyobb a magasan iskolázottak, illetve a budapestiek aránya, ami további adalék a hazai internetes társadalom belső strukturálódásához.

Az internetezők 28 százaléka vélte úgy, hogy az elkövetkezendő fél évben biztos, hogy nem fog vásárolni vagy rendelni a világhálón keresztül. Ez egyben azt is jelenti, hogy a megkérdezettek döntő többsége tervbe vette, hogy vásárolni fog, ám e szándék bekövetkeztét a kutatás keretében nem lehetett vizsgálni.

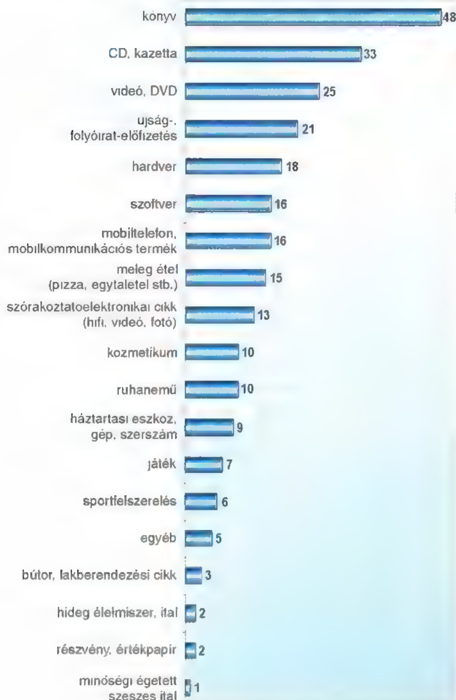
Érdemes azonban megnézni, hogy kik is a fenti válaszokat adók. Azoknak, akik korábban már vásároltak az interneten keresztül, valószínűleg nem volt részük olyan élményben, amely eltántorította volna őket a további vásárlástól, hiszen közülük csak igen kevesen gondolták úgy, hogy az elkövetkezendő fél évben ez nem fog megismétlődni. Sokkal nagyobb azoknak az aránya, akik biztosra veszik vagy valószínűsítik a jövőbeni vásárlást, sőt az eddig még nem vásárlók többsége sem zárkózik el tőle. Létezik ugyan-

Tervezi-e, hogy fél éven belül rendel vagy vásárol valamit az interneten keresztül?

lehet, hogy vásárolok
igen, biztos, hogy vásárolok
nem, biztos, hogy nem vásárolok

Tervezi-e, hogy vásárol vagy rendel az interneten keresztül az elkövetkezendő fél évben?		Százalék
korábban már vásárolt az interneten keresztül	biztos, hogy vásárol	16
	lehet, hogy vásárol	25
	biztos, hogy nem vásárol	2
korábban még nem vásárolt az interneten keresztül	biztos, hogy vásárol	2
	lehet, hogy vásárol	29
	biztos, hogy nem vásárol	26

akkor egy „masszív elutasító" csoport (az összes internetező 26%-a), amely korábban sem vásárolt, és azt a jövőben sem tervezi.

A kutatás kitért arra is, hogy azok, akik terveznek valamilyen vásárlást az interneten keresztül, várhatóan milyen módon kívánnak majd fizetni. Az eredmények azt mutatják, hogy a közeljövőben sem lehet az online fizetési módok jelentős előretörésére számítani, azaz a hagyományos és az elektronikus kereskedelem „hibrid" megoldásai maradnak a legelterjedtebbek.

A hazai online kereskedelem slágercikkei várhatóan továbbra is a könyvek, illetve a CD-k, a videokazetták és a DVD-k lesznek, legalábbis erre utalnak azok az eredmények, amelyek a jövőbeni vásárlási szándékra vonatkoznak. Ez megfelel a nemzetközi trendeknek is, hiszen alighanem ezek azok a termékek, amelyek a leginkább alkalmasak az online formában történő adásvételre.

Ha ugyanezt a kérdést az online formában elérhető szolgáltatások felől vizsgáljuk, akkor az élen az internetes mozi-, színház-, illetve koncertjegy-árusítás áll, ám lényegében ezzel azonos kereslet tapasztalható a mobiltelefonokhoz kapcsolódó szolgáltatások, az utazás, az üdülés, az állásfigyelés és az online banki szolgáltatások esetében is. Lényegében ezek azok a területek, ahol már ma is kielégítő a hazai (és természetesen a külföldi) szolgáltatók kínálata, ám kétségtelen, hogy a fizetési technikákat tekintve még itt sem az online módszerek dominálnak.

Magyarország legnagyobb – az NRC Piackutató Kft. és a TGI Magyarország Kft. által elvégzett – online kutatásának kérdőívét 2004-ben több mint 10 000 ember töltötte ki. Az adatfelvétel 2004. február 10. és március 10. között zajlott. A sikeresen kitöltött kérdőívek alapján létrejött adatbázis nem, kor, iskolai végzettség és településtípus alapján reprezentatívnak tekinthető a magyarországi internetezők körére.

A SZOFTVERSZABADALMAK ÉS AZ SCO UNIX-SZTORI

Nagy a felhajtás ma Magyarországon a szoftverek szabadalmaztatása körül. Javarészt a nyílt forráskód híveiből verbuválódott kisebb csapat csapja a zajt, szubjektív igazságának hangerővel próbálva nyomatékot adni. A nemzetközi támogatói háttér nem jelentős, jóllehet néhányan már „Brüsszelbe is fölmentek panaszkodni". A politikusok pedig nem győznek elég óvatosan nyilatkozni a témáról, és vélhetően okkal, mert nem akarnak az egész EU-val szembetalálkozni. A kérdés helyes megítéléséhez esettanulmányként a Unix forráskódja körüli vitát mutatjuk be. A szerző három évtizednyi háttérélménnyel rendelkezik a témával kapcsolatban. Ráadásul a vita összekeveredett másik régi szakterületével, a Unix forráskódjának licencproblémáival, így kétszeresen is érintett. Ezért meg sem próbálja azt a látszatot kelteni, hogy elfogulatlanul közelíti meg a kérdést.

ZSADÁNYI PÁL

A világon a legelsők között elfogadott szoftvertalálmány a Unix nevéhez kapcsolódik. *Dennis Ritchie*, a C programnyelv megalkotója és a portábilis Unix társszerzője kapta meg a szabadalmi oltalmat arra a megoldásra, amellyel meg lehet törni a Unix védelmét, hogy az egy csoportban dolgozók hozzáférhessenek a közös programvagyon kényes funkcióihoz. Ugyanis az eXecute végrehajtási jog egy programnak eredetileg csak a szoftvertulajdonos jogai szerint engedte kezelni az adatokat. Ez kizárta, hogy a program más adataival is dolgozhasson. Márpedig a Unix megalkotásakor éppen a kódok többszörös hasznosíthatósága volt a fő cél (a common utility, vagyis a közösen használt segédprogram koncepciója, amely később – közösen használt kódként általánosítva – az objektumorientált programozás alapelve lett). Például meg kellett „hackelni" a Unixot ahhoz, hogy akárki módosítani tudja a jelszavát.

Óvatos megjegyzés: a Unix volt a világon az első nyílt szoftverplatform! A nyílt szoftver korszaka nem a Unix-rokon Linux-szal kezdődött, hanem csak új lendületet kapott tőle.

Szabadalmak és szabványok

A szabadalmak és a hasonló hatású szabványok az ipari fejlődés jelentős mozgatóerői lehetnek, ha megfelelő törvényi környezetet alkotnak a működésükhöz. Ennek több oka van, íme közülük néhány, a teljesség igénye nélkül:

1.

Mind a szabadalmak, mind a szabványok pontosan rögzítenek egy műszaki állapotot, amelyet azután az ipar bármely szereplője reprodukálni tud. Ez a nagyipari tömeggyártás, valamint a közel egyenlő esélyeket biztosító piaci verseny, tehát a mai modern társadalom működésének alapfeltétele. Ami viszont az árak csökkenthetőségének egyik legfontosabb eleme, de a fogyasztóknak a homogénebb minőség sem elhanyagolható következmény. Az oltalom a gyártóknak és a szolgáltatóknak gazdálkodási biztonságot nyújt, ami nélkül nincs ép gazdasági élet.

2.

A szabadalmakban és szabványokban rögzített állapot az egészséges verseny résztvevőit fejlesztésekre ösztönzi. A pontosan rögzített állapot kijelöli a megcélozható továbbfejlesztési irányokat. Esetleg felfedi a megoldások elvi korlátjait is, ami a verseny részvevőit gyökeresen új megoldások keresésére ösztönözheti.

3.

A pontatlanul rögzített konvenciók vagy a hagyományos, a manufaktúra korszakában elfogadott módszerek fékezik a fejlődést. Ezért a szabadalmak és a szabványok használata nélkülözhetetlenül fontos az ipari fejlődéshez, a társadalmi termelés színvonalának és volumenének emeléséhez. A szerzői jog körébe tartozó emberi teljesítmények lényegében a manufaktúra korszakának megfelelő, fejletlenebb állapotokat tükrözik. A társadalmi termelés hatékonyságának növeléséhez csak azok a szerzői szellemi termékek tudnak igazán hozzájárulni, amelyek szabadalomban vagy szabványban rögzíthetők, és ezzel pontosan reprodukálhatóvá válnak, megindítva tömeges hasznosításukat.

4.

A szabadalmak és szabványok honosítása jelentős szerepet játszik a világ elmaradott régióinak felzárkóztatásában. A térség országainak nem kell fölöslegesen megtenniük azt az utat, amelyet a fejlettebbek a szabadalmak és szabványok megalkotása előtt végigjártak. A honosított szabványok képezhetik azt a húzóerőt, amely az elmaradott gazdaságot ösztökéli, de nem teszi olyan magasra a mércét, hogy azt senki ne tudja átugrani. A franchise- és licencvásárlások pedig ugrásszerűen emelhetik az elérhető színvonalat. A nemzeti szabványosításnak ezt folyamatos felülvizsgálatokkal kell

követnie, hogy mindig legyen elegendő húzóerő a fejlődéshez. A szabadalmi hivataloknak pedig ösztönözniük kell a helyi innovációt. Főként a térségspecifikus termékek és eljárások pontos rögzítésével, mert a megszerzett oltalmak gazdasági károktól menthetnek meg (pl. ellopott Rubik-kocka). Így egy térség szabadalmi és szabványügyi hivatalának munkája alapvetően meghatározhatja egy ország helyzetét a mai, globális világversenyben.

A szoftver újdonságvizsgálata: tengeri kígyó

Amerikában tehát még a 70-es években befogadták az első szoftverszabadalmat. Ez azonban sokáig egyedüli példa maradt. A pánik az alig néhány sornyi, sőt betűnyi eltérést tartalmazó szoftverek újdonságvizsgálata körül alakult ki. Szinte hetek leforgása alatt kialakult az a nézet, hogy a szoftverek újdonságvizsgálata megoldhatatlan. Ezért a szabadalmi jogból a szoftvert – ha jogilag nem is azonnal, de – gyakorlatilag kizárták. A szabadalmi hivatalok egyszerűen nem fogadtak be szoftverszabadalmakat (a befogadás ugyanis a hivatalok szuverén joga). Ez a gyakorlat futótűzként terjedt a világ összes szabadalmi hivatalában, mert azok az újdonságvizsgálatok tekintetében mindig is rendkívül hatékony kapcsolatban álltak egymással, mivel nem kívánják szabadalmi perek özönét magukra zúdítani.

Morzsányi szoftverek

Nos, ehhez az állapothoz képest az integrált áramkörök korszaka hozott változást, amikor a hardverlogikával szemben teret nyert a mikroprocesszorokkal konstruált, ROM-okban tárolt programokkal működő vezérlőáramkörök megjelenése az elektronikai és a közszükségleti elektromos eszközökben (mosógépekben stb.). A morzsába égetett szoftver lényegében egy műszaki eszköz, amelyet minden további nélkül be lehetett jegyeztetni a hagyományos szabadalmi jog keretében

A világ legelső szoftverszabadalma, a SETUID/SETGID bit

Dennis Ritchie a Unix adatvédelmi problémájának megoldására (kb. úgy 24 évesen) a Set User Identity (SETUID) és a Set Group Identity (SETGID) adatvédelmi biteket vezette be, amelyekre szabadalmi oltalmat is kapott. Ezzel új korszak kezdődött a szoftvervilágban. Védelemmel felruházva, de azt rugalmasan felhasználva alkalmassá tette az operációs rendszereket arra, hogy azokon – egyazon programmal – többen is ugyanolyan adatvédelmi biztonsággal dolgozhassanak. Ez teremtette meg a kódok széles körű, többszörös felhasználhatóságát, ami egyúttal hatalmas mértékben növelte a programozási munka hatékonyságát.

Mindez az első szoftverszabadalomnak is köszönhető. Bár nem közvetlenül, de megalapozta az egész szoftveripart. A számítástechnika indulásakor még döntő (ár)tényezőt képviselő hardver mellett a szoftvert is az innováció fókuszába helyezte, úgyhogy az megjelent a szabadalmi hivatalokban. Frászt is kaptak tőle, ezért a folytatás nem volt túl rózsás.

Így a szoftver a szerzői jog oltalma alá kényszerült, s ebből a helyzetből csak alig egy évtizede kezdett kimászni. Ezt sokan negatívumként élik meg, pedig épphogy örülniük kellene. A szabadalmi oltalom ugyanis erősebb, mint a szerzői jogi védettség, amire a szoftveriparnak is egyre inkább szüksége lesz.

Dennis Ritchie honlapja:
http://cm.bell-labs.com/cm/cs/who/dmr

ben is. Ezzel a trükkel azonban a szoftver végre elkezdett beszüremleni a szabadalmi jog védelme alá tartozó dolgok körébe.

A program szabadalmaztathatósága tehát nemhogy nem hátrány, de a fejlődés záloga. Éppen az volt a baj, hogy a szabadalmi hivatalok addig nem akartak vele foglalkozni.

Ma a szoftveresek érdeke csak egy ésszerű kompromisszum megkötése lehet: a szerzői jog megmarad a pontosan még ki nem alakult megoldások kipuhatolását megengedő, manufakturális kutatás-fejlesztési tevékenység kezelési módjának. Ami azonban letisztult, azt át kell vinni a szabadalmi oltalmak területére. Olykor alaptechnológiákat is – esetleg általános használati engedéllyel –, mint például az IBM-nek a scrollozás, vagyis a szöveggörgetés algoritmusára szóló szabadalma esetében történt. (Nem sokan tudják, hogy a képernyőscroll algoritmusának szabadalmi joga az IBM-é, a CUA, a Common User Interface Definition, az általános felhasználói interfész leírásában megadott módon.)

A Unix az ártatlanság korában

A Unix a 60-as évek végén született meg, amikor a programfejlesztők szabadulni akartak a kötegelt feldolgozás kényelmetlenségeitől. Első kísérletük ennek megoldására a Burroughs nagygépekre készült MULTICS online interfész volt. Kifejlesztésében részt vett az AT&T telekommunikációs birodalom Bell Laboratóriuma is, bár csak egy külső (egyetemista) munkatárssal, *Ken Thompsonnal*. Rajta kívül egy sereg egyetemista dolgozott akkoriban a Bell Laboratóriumnak, köztük olyanok, mint *Brian Kernighan* (több unixos és nem unixos dokumentum szerzője) vagy Dennis Ritchie (később a C nyelv atyja).

A nagygépes interfész architekturálisan elég jól sikerült, főleg ami az adatvédelmi rendszerét illeti, de a programozásához használt magas szintű IBM PL/I-es nyelv, valamint a sok szoftverréteg adminisztrációs vesztesége miatt igen lassú lett. A fejlesztők java része kiábrándult belőle. Főleg azért, mert a drága gépidő erodálta a fejlesztésre rendelkezésre álló csekély pénzkeretet. Így került Ken Thompson az űrcsatajáték korai változatának programozásával a Bell Laboratórium mások által már cserbenhagyott PDP–7-es számítógépéhez.

A PDP–7-esen aztán a másik véglet állt elő: a gép szűkös kapacitása miatt jóformán még operációs rendszer sem volt rajta. Egy tulajdonsága azonban vitathatatlanul előnyös volt a nagygépes környezethez képest: a Digital (DEC) cég a gépeit eleve online koncepció szerint konstruálta, a hozzá kapcsolható Teletype írógépes terminálokkal. Ken Thompsonnak nem maradt más választása, mint írni egy olyan mini operációs rendszert erre a jószágra, amely hatékonyan támogatja a programfejlesztést. Így született meg a Unix első (utólag System I-ként jelölt) változata, tiszta Assembly nyelven. Eleinte még neve sem volt, de Ken Thompson folyton konzultált egyetemista csoporttársaival, akik követték a projekt haladását, tanácsaikkal is segítve a munkáját. Egy anekdota szerint az egyik esti szeánszon éppen a Multics dolgait szapulták, amikor Dennis Ritchie szóviccet kreált Ken munkájáról a Multics nevéből kiindulva: a Multi-t Uni-ra cserélte, a cs-t pedig x-re – mivel az angolban a cs és az x kiejtése egyforma. Csakhogy az utóbbi egy betűvel kevesebb, ami az akkoriban használt mechanikus írógépeken előnyt jelentett, hiszen annyival kevesebb ideig rongálta a kényes szerkezetet (bár azok a Teletype telexírógépek hihetetlenül sokat kibírtak, és talán még ma is sok működik belőlük). Ez magyarázza a Unix parancsrövidítéseinek használatát is.

A gyermekkor

A családias légkör, amely keletkezésekor körülvette a Unixot, még nagyon sokáig eltartott. Közben a szoftvernek több generációja született, és a Bell Laboratóriumban széles körben elterjedt. Annak ellenére, hogy akkoriban a programozókban még igen erős volt az önérzet: „amit nem én írtam, az nem is lehet jó". Ezért aztán mindent megírtak elölről (még nem sok

Dennis Ritchie (állva) és Ken Thompson (ülve) 1972-ben, a PDP–11-es „minikomputer" előtt
Ken Thompson hobbi-vadászpilóta; Moszkvába is elment, csak hogy eredeti MIG–29-esen repülhessen. Mindig nagy játékos volt.

kód létezett, hát meg lehetett tenni). A Unix bizonyult az első üdítő kivételnek. Annyi szellemi ötlet koncentrálódott benne, kezdve a Multicstól örökölt adatvédelmi alapelvekkel, hogy használni is élvezet volt. Azért sok részét sokan újraírták. Olykor nagyon is sokan. Később ez vált a legfőbb problémájává. Amikor a Bell Laboratóriumból kikerült az egyetemekre (ahol

A Unix-forráskód korai korszaka

1969 előtt: Multics-projekt – online fejlesztői környezet létrehozása.

1969: *Ken Thompson* elkészíti a PDP-7-es (12 bites!) változatot (Unix System I, V.1). *Dennis Ritchie* a Unix gúnynevet adja a projektnek.

1970. január 1., 00 óra, 00 perc, 00 másodperc: A Unix születésnapja. A Unix ettől az időponttól kezdve másodpercben számítja minden esemény bekövetkeztét. Ezért a Unixnál 2029 tájékán jelentkezik a 2000. év problémája.

1972–1974: PDP–11-es, C-re átírt (16 bites) változat (Unix System II., V.3-5.). A Unix átkerül a Berkeley Egyetemre (korai, 5-ös verzióban).

1974–75: A Unix (System II.) a V.6-os változatban kikerül az egyetemekre. Számtalan verzió születik (BSD, MACH stb.).

1976–1978: Unix (System II.) V.7-es (az egyetemekről begyűjtött, egyesített állapot). Unix Workbench fejlesztőrendszer és DEC WAX, 32 bites változat.

1980: System III. nagygépes változat (nem hatásos). A 32 bites BSD 4-es miatt a római IV-et kihagyják.

1984–85: 16 bites (I286-os) Microsoft/IBM Xenix 1.0 az IBM PC AT-re. Bár alig 10 százalékos penetrációt ér el, mégis a legnagyobb számú Unix-licenc. A Unix a Xenix PC-Unix megjelenésével keltett a szakmában figyelmet. A Microsoft átadta a fejlesztést végző SCO-nak 20%-os részvénycsomagért.

1986–87: System V. Motorola-mikroprocesszorokra. Átütő siker. SVR1-es (System V. Release 1) kernelinterfész-definíció és utódai (ma az SVR5-nél tartunk). VI-os változat soha nem lesz az elterjedt SVR jelölések következtében.

A Unix-forráskód útja a sikerek után

1991: az AT&T kihelyezi a Unixot egy cégbe, a Unix Systems Laboratorybe (USL). Az USL független fejlesztőhellyé válik, és összezördül az IBM-mel (nem ad neki kódot). Az IBM konkurens nonprofit Unix-fejlesztő szervezetet alapít: OSF-Unix. A DEC Unix az OSF-hez csatlakozik, később a Compaqhoz, majd a HP-hoz kerül. Az USL anyagilag nem bírja a ver-

szintén kutató elmékkel találkozott), inkompatibilis változatok százai jöttek létre.

Ebben a helyzetben világos, hogy bár Dennis Ritchie megtette az első szoftveres találmányi bejelentést, ezernyi változatban létező programhalmaz színesítette a Unix létét. Messze minden ipari szabadalmi vagy szabványügyi követelménytől. Mivel a forráskódja kicsi volt, hiszen kis kapacitású gépen született, gyorsan lehetett adaptálni a legkülönbözőbb komputerekre. Ezt különösen az tette lehetővé, hogy a PDP–11-es változat elkészítésekor gyakorlatilag majdnem minden részét átírták a Dennis Ritchie által megalkotott C nyelvre (csak a gépközeli algoritmusok maradtak meg Assemblyben). Ezzel megszületett a leghordozhatóbb és leggépközelibb (fél)magas szintű programozási nyelv, a C, valamint a hordozható operációs rendszer, a Unix.

Mind a C, mind a Unix egyre több hardveren jelent meg, és ezzel megteremtette a hordozható rendszerek világát. Továbbra is szerteágazó változatai azonban egyre terhesebbé váltak azoknak a fejlesztőknek, akiknek a programjait rengeteg verzión kellett kipróbálni, ha több gépre és Unixra is el akarták adni. Még egy 1995-ös budapesti EDA SQL-konferencián is arról panaszkodott az egyik előadó, hogy az SQL motorját, amelyet az egész adatbázis-kezelő szakma használ, minden új változatnál 23 Unix-változaton kell kipróbálniuk. Hát így volt a Unix-környezet „hordozható" az ártatlanság korában, amikor a szabadalmi hivatalok ki is zárták a szoftvert az oltalmazhatók köréből, éppen szabadossága miatt!

Ez a szabadosság egyébként hatott a hardveriparra is. A klónkorszak számítógépei a megmondhatói, hányféle is volt az ipari szabványos PC! A nagy gyártók ugyancsak élenjártak a hardveres inkompatibilitásban, amit a ROM-BIOS-trükkökkel és az operációs rendszeri kiegészítésekkel kompenzáltak (a DEC, a HP, a Compaq, a Dell, de még az IBM PC-je sem volt csont nélkül használható egy operációs rendszer polcról levehető változatával). Itt is csak később jöttek a PC-szabvány évszámmal jelölt verziói.

A Unix az iparban

Világos, hogy a Unixot „művészéleti" korszaka (a szerzői jog tekintetében) alkalmatlanná tette széles körű ipari alkalmazásra. Mellesleg további borzalomként ott voltak a „Panic, memory parity error" típusú hirtelen leállások, amelyekkel a Unix egyik pillanatról a másikra hagyta cserben az alkalmazót. A leállás logikája a túl egyszerű architektúra miatt az volt, hogy a további bajokat megelőzendő minden kis hibára azonnal teljesen bedobta a törölközőt.

Nem csoda, hogy – bár többször volt nagy felbuzdulás – a Unix az ipari környezetbe nem tudott hatékonyan betörni. Megmaradt a tudományos kutatás (Berkeley System Distribution – BSD), később pedig a műszaki tervezés (*Scott McNealy*, Sun-OS workstations) kategóriájában, ahol a bizonytalanságokat kompenzálni tudta a magasan képzett kezelőszemélyzet.

Az ipari elterjedést három fő mozzanat segítette elő. Az első a Hewlett-Packardnál történt vezetőváltáshoz köthető. *Bill Joy*, a Unix híres (vagy inkább hírhedt) terminálfüggetlen „vi" editorának szerzője a HP programfejlesztő csapatának élére került. Meg tudta győzni a cég vezényletét, hogy tarthatatlan az a korábbi gyakorlat, miszerint minden kalkulátor más módon programozható, megannyi programfejlesztő kapacitást lekötve. Keményen kiállt amellett, hogy csak akkor vállalja a munkát, ha a továbbiakban minden számolóeszköz Unix-felügyelet alatt fog működni. Sőt a régebbiekre is kell Unix-változatot fej-

senyt, csak a Sun támogatja igazán.

1992: a Novellt alapító *Ray Noorda* megveszi az USL-t forráskódostól. A Sun ijedtében vesz egy komplett forráskódlicencet (majdnem az USL vételáráért!). A Novell a forráskód alapján korszerűsíti a NetWare-t, és elkészíti a UnixWare 2.0-t. A Novellen a Unix nem sokat segít, Noorda utódja kénytelen azt eladni.

1995: A Microsoft Windows NT és 95 sokkhatása: egyesített Unix (X/Open vezénylet).

1995: A Novell az SCO-t szemeli ki a Unix vevőjéül, és elvileg jó üzletet csinál. A PC-Unix-specialista SCO a saját OpenServerét összegyúrja a UnixWare-rel. A vevők azonban mindmáig keresik az OpenServert (5.xx-es változatban a mai napig él). A UnixWare 7-es verziói az SVR5-ös kernellel ma a legkorszerűbbek. Az IBM és az SCO a Monterey-projekt keretében egyesíti az AIX-et az SVR5-tel. Hozzáilleszt egy Linux-emulátort, és elkészül a 64 bites változat is (AIX–5L). Az SCO belebocsátkozik a Tarantella nevű köztesszoftverkalandba, és tönkremegy. A konszolidációban a Caldera nevű linuxos cég segít, amelybe korábban az SCO invesztált.

2001: Az összes SCO Unix-platform (OS és UW), valamint a forráskód a Calderához kerül. Az eredeti SCO cég Tarantella néven folytatja. A Unixokat a cégalapító *Rensom Love* Caldera Systems néven viszi tovább. A piac továbbra is az SCO nevet keresi, nem a Caldera OpenUnixot!

2003: A Caldera Systems helyzete romlik, nevét SCO Groupra változtatja. Új vezérkar veszi át az irányítást. *Darl McBride*, az új főnök licencvitát indít az IBM-mel és a Linux-táborral. Tény, hogy a POSIX szabvány lényegében a Unix visszafejtése, a POSIX újbóli kódolása tisztán szabadalmi szempontból nem képez újdonságot. Az egész Linux, és minden más, POSIX szerinti implementáció csak másolat, ezért a gyári Unixok a Sun kivételével (ld. fentebb!) fizetik is a licencdíjat. A vita mégsem erről szól, hanem az IBM által a linuxosoknak átadott SCO-kódokról, valamint az általuk felhasznált fejlesztőeszközökben lévő Unix-kódokról. A Microsoft az egyik ős-unixosként az SCO (alias Caldera) mellé áll. Vásárol egy Unix-licencet, mivel rengeteg kódot örökölt a xenixes időkből.

2004: A Unix forráskódja mint ipartörténeti emlék ma sincs biztos kezekben!

leszteni, ha lehetséges. Erős jellem lévén érvényt is szerzett akaratának. Így született meg egy igazi ipari minőségű Unix, a HP-UX.

Részben a HP-UX megjelenése provokálta ki a második fontos eseményt: az IEEE amerikai mérnöki egyesület szabványbizottsága is elkezdett foglalkozni a Unixszal, és létrehozta a hordozható szoftvereknek szánt POSIX szabványt, amely végül egész csomaggá fejlődött. Végre szilárdulni kezdett az ártatlanság korában szétzilálódott Unix. A folyamatot gyorsította egy nagy vetélytárs, a Microsoft Windows NT grafikus operációs rendszer megjelenése. A unixosok elkezdtek egységes Unixról beszélni, de a tények kicsit mást mutattak. Jó néhány gyártói Unix maradt majdnem éppen olyan, mint volt, legföljebb a közös interfész kezdett a Windowsra hasonlítani, főként a kezelését tekintve. A háttérben kisebb volt a forradalom.

IBM-közreműködés

A harmadik nagy változást a Unix életében az hozta, hogy az IBM átvette, és iparilag használható állapotra gyúrta, aminek azért több lépcsőfoka volt. Az első fázisban a PC-kre akarta rátenni, de csak egyfelhasználós változatban. Ez volt a PC-IX (Interactive eXecutive). Az egyfelhasználós Unix azonban sikertelen ötletnek bizonyult. Ráadásul az Intel 8086-os processzorok hardvervédelem hiányában nem tudtak tisztességes környezetet teremteni még az egyfelhasználós, ám többfeladatos feldolgozáshoz sem.

Csak az Intel 286-os processzorok védett üzemmódja és virtuális tárkezelése tette lehetővé igazi Unix-környezet kialakítását a PC-AT gépeken. Ez volt az IBM udvari szoftverszállítója, a Microsoft XENIX nevű Unix-változata, amelyet aztán az SCO (Santa Cruz Operation) vett át. Azonban a PC-ken a DOS-világ olyan mértékben eluralkodott, hogy a XENIX csak a nagyon magas képzettségű környezetekben tudott igazán terjedni, például Európában inkább, mint Amerikában. Mind az IBM, mind a Microsoft kiszeretett a DOS-nál kevésbé sikeres és nehézkesen fejlesztető XENIX-ből. A Microsoft átpasszolta az SCO-nak.

Az IBM akkor fanyalodott újra a Unixra, amikor az egy évtizede a páncélszekrényében fekvő RISC technológiát elővette, és megpróbált belőle üzletet csinálni. A teljesen új elveken nyugvó processzorhoz természetesen semmilyen alapszoftver nem létezett. Az egyetlen gyors lehetőségként egy Unix-változat elké-

A Microsoft–IBM–SCO Unix-vonal

Ős-XENIX

A Microsoft, *Bill Gates* csapata, még a 80-as évek végén vett az AT&T Bell Laboratóriumtól egy Unix-licencet, amelyből elkészítette házi fejlesztői rendszerét XENIX néven. Ez az egyik első mikrogéptípuson futott. Amikor az IBM megbízta a PC-szoftverek kifejlesztésével, akkor is ezt használta keresztfejlesztésre. Nem csoda tehát, ha a PC MS-DOS 2.0-s változatában egy sereg unixos megoldás jelent meg: bájtáram elvű állománykezelés, fa alakú, katalógus alapú állományrendszer, parancsnyelv stb.

MS/IBM XENIX

Amikor az IBM-nek nem sikerült a PC-IX kísérlete, a Microsoft XENIX-re vetett szemet. 1984 táján ennek az lett a következménye, hogy a 286-os processzorral szerelt AT-változathoz megrendelte a Microsofttól a XENIX PC-AT-s változatát. Mellesleg a háttérben nem a Microsoft volt a fejlesztő, hanem a *Larry Michels* által alapított Santa Cruz Operation (SCO) cég, amely tisztán a Unix-ipart célozta meg. A vállalatot később Larry fia, *Doug Michels* vitte igazán sikerre, amit a Microsoft azzal segített, hogy átadta az SCO-nak egész XENIX-üzletét, mert nem látta jövőképesnek. Azért 20 százalékos részvénycsomagot és egy igazgatótanácsi helyet megtartott. Nem titkoltan máig is benne van a Unix-üzletágban (most a Mac OS X révén).

SCO/SVR3 XENIX/Unix

A XENIX átadása egy folyamat volt. Amikor megjelent az Intel 386-os processzora, akkor a Microsoft még jó kapcsolatban állt az AT&T-vel. Az x86-os processzorok architektúrájának legjobb ismerőjeként bevonták az SVR3-as kernelváltozat kifejlesztésébe. A munka kapcsán az SCO-val közösen olyan privilégiumokat kaptak a Bell Laboratóriumtól, hogy ingyen használhatnak bizonyos kódokat. Ezzel megszületett az SCO XENIX SVR3-as változata, amelyért az SCO-nak soha többé nem kellett licencdíjat fizetnie (és még a Unix nevet is használhatta, amit korábban csak a BSD). Ebből fejlesztette a ma is létező SCO OpenServer Unix-családot. A kódban azonban szerepelt néhány Microsoft-licenccel terhelt, de elavult kódrész is (DOS-interfész, XENIX-szemaforok), amelytől később egy európai uniós bírósági per révén tudott megszabadulni az SCO.

SCO OpenServer 5-ös generáció

Ez tehát az SVR3-as kernelinterfészre alapított Unix-implementáció, amelynek lényege, hogy nem terheli licencdíj. Ezzel a legjobb fejőstehéntermék. Később az USL-től, az OSF-től és a Suntól vásárolt ugyan licenceket az SCO, de módjával. Főleg az egységes Unix-törekvés miatt. Az Y2K-őrület kapcsán viszont alaposan megszedte magát az OS5-tel (pl. a Pizza Hut-láncban). A jövedelmet fejlesztési projektekbe fektette be, de nem elég óvatosan.

Novell/SCO UnixWare-változatok

A Novell fokozatosan lépett be a Unix-üzletbe. Először létesített az USL-lel egy

szítése maradt. Hogy ne kelljen licencvitába bonyolódni, a korábbi PC-IX nevét alakították tovább, így a RISC-es Unix-változat az AIX (Advanced Interactive eXecutive) nevet kapta. Harmadik tényezőként ez biztosította a Unix útját az ipari környezetbe. Mert az IBM elkényeztetett vevőinek csak a tőle megszokott színvonalú operációs rendszerrel szállíthatta új gépcsaládját.

Az IBM AIX főkonstruktőri munkáját *Donna Van Lee* asszonyra bízták, aki teljes mellszélességgel kiállt a Unix és általában a nyílt rendszerek használata mellett, még az IBM legvaskalaposabb kádereit is meggyőzve. Más kérdés, hogy az ipari környezetben a Unixot alaposan „tisztába kellett tenni". Lee keményen nekilátott ennek a feladatnak is, szintén sikerrel. Az AIX-et alapvetően a POSIX, majd a későbbi szabványokhoz igazították, és a szilárdságát biztosító módosításokat is végrehajtották, ami a Unix-architektúra egészére kihatott. A szakma a végén arról regélt, hogy amit az IBM az AIX-ben bevezetett, az már nem is Unix. Aztán amikor ezek az elemek is bekerültek a POSIX és más szabványokba, nem győzték azokat átvenni a Unix-változataikba. Ilyen például a hibatűrő állományrendszer koncepciója, a Journaling File System (JFS), amely ma már minden Unix nélkülözhetetlen kelléke.

SCO

Az SCO – főként miután a Unix forráskódjának gazdája lett – sokat tett a Unix-kultúra egységesítéséért. Különösen a 64 bites korszak megteremtésében, az IBM-mel és az Intellel közösen (Monterey-projekt). Sajnos az Y2K-dömping után tönkrement. A stafétát átvevő Caldera sem tudta kihozni a piacot a gödörből, és ráadásul – már SCO Group néven – licencvitába keveredett a szakma császárával, az IBM-mel. Az IBM vélhetőleg nem vétlen, de a vita alighanem csak a Unix-iparnak okoz károkat. Most a részleteket nem firtatjuk, az olvasó inkább nézze át a Microsoft–IBM–SCO Unix-vonal produktumait!

Végszó

A Unix ipari termékké szilárdulása a szoftver logikus fejlődési útja, amely a szabványosítás, majd a szabadalmaztathatóság irányába halad. Ellene küzdeni szélmalomharc. Az ötletözönökhöz viszont továbbra is megmarad a szerzői jog.
Amíg azokból is ki nem kristályosodnak a tartós értékek.

közös vállalatot UNIVEL néven, amely kifejlesztette a UnixWare 1-es változatot. Amikor Noorda megvette az USL-t szőröstől-bőröstől, akkor ebből készült a 2-es változat. Ebben az állapotban adta tovább *Bob Frankenstein*, a HP-tól érkezett Noorda-utód az SCO-nak. A bonyolult, részvénycserés és hosszú távú licencdíj-fizetési garanciákkal konstruált üzlet leginkább a Novellnek kedvezett. A tovább csiszolgatott UW2-essel aztán az SCO világszerte kiépített üzletláncában végül tízszer akkora forgalmat generált, mint a Novell a legjobb időkben. Az UW2-es ugyanis az ekkor legkorszerűbb SVR4-es kernelen alapult, tehát szakmai szempontból a világon az egyik legjobb Unix volt.

SCO UnixWare 7 és SVR5-kernel

Az SCO az Y2K-őrület kapcsán besöpört pénzt egy új, az egységes Unixot megcélzó SVR5-ös kernelváltozat kifejlesztésére, valamint az OpenServer és a UnixWare egyesítésére (5+2=7-es változat) költötte, másrészt belekezdett egy webes projekt, a Tarantella köztesszoftverplatform kifejlesztésébe. Nem számított arra, hogy az Y2K-bevásárlás úgy kimeríti partnereit, hogy a kereslet gyakorlatilag nullára esik vissza. Márpedig ez történt. Csődbe jutott. Kénytelen volt jól tejelő jószágain, összes Unixán, a Unix-forráskódon és a világhálózatán túladni. Most a Tarantellából él.

Caldera Systems, majd SCO Group Unixok

A vásárló a Caldera volt. A Unix-piac azonban nem akart felpörögni, és a Caldera korábbi linuxos üzlete sem tudta kompenzálni a hiányt. Ráadásul az SCO Unix-hívők sem nézték jó szemmel az SCO név eltűnését, így alig két év után vissza kellett térni a korábbi névhez, amit az SCO Group elnevezést felvéve tettek meg. Most itt tartunk. Lassú konszolidáció mutatkozik. Elkezdődött egy korszerűbb, SVR6-os kernel fejlesztése, míg az OpenServer javított kiadásai hozzák tovább a pénzt, minimális költség mellett, de azért a UnixWare is fogy.

Monterey-64 Unix SVR5- és Linux-integrációval

A legkorszerűbb Unix máig is az IBM-mel közösen készített, SVR5 kerneles, Linuxszal integrált IBM AIX-5L és az SVR5-ös kerneles UnixWare 7-es 64/32 bites változatokban, Intel x86 és IBM PowerPC processzorokra, szimmetrikus multiprocesszoros és multigépes architektúrákra. Az SCO Groupnak több hardvergyártó ma is fizeti a licencdíjat a forráskódért, de ez nem fedezi annak továbbfejlesztését. Továbbra is tőkehiányosnak tűnik. Ezen még a titkos akciókkal megvádolt Microsoft injekciója sem tudna segíteni. Ráadásul jogászok karmai közé került a forráskód. Sajnos az iparág vitái a méregdrága jogászok zsebeit fogják tömni, tovább csökkentve a fejlesztési erőforrásokat.

SAMBA, AD for Unix, levelező, hálózatmenedzser

A Microsoft-gyökereknek ma is számos jele mutatkozik, amennyiben hatékony Microsoft osztott hálózati támogatás (SAMBA), Active Directory címtár, MS Exchange-konkurens levelező- és hatékony hálózatmenedzser-szoftver is kapható az SCO Unixokhoz. A mobilgépek támogatottsága is javul, de még korántsem jó. Böngészőként legújabban a Mozilla használatos.

Európai régiók az információs társadalomban

E-polgárok, e-közösségek, e-üzlet

Az információs társadalom európai döntéshozói, szakértői, kutatói, projektvezetői találkoztak a magyar fővárosban a nyár derekén, amikor két nemzetközi szervezet, az IANIS (Innovative Actions Network for the Information Society – Innovációs Akciók Hálózata az Információs Társadalomért) és az eris@ (European Regional Information Society Association – Európai Regionális Információs Társadalom Szövetség) közös éves konferenciáját rendezték meg Budapesten. A rendezvény fókuszában a régiók szerepe és fejlődése állt a kibővített Európai Unió információs társadalmában. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a lisszaboni folyamat egyelőre nem a kívánatos módon halad. A célok teljesüléséhez nélkülözhetetlen az immár kibővült Európai Unió régióinak fokozottabb részvétele és támogatása.

GALVÁCS LÁSZLÓ

Az Európai Unióban kiemelt szerep jut a régióknak, illetve a regionális önkormányzatoknak. Ennek egyik bizonyítéka, hogy az uniós támogatások egy részét nem a tagállamok, hanem a régiók szintjén osztják el. Ez jelentős fejlesztési forrásokat és lehetőségeket biztosít az egyes régiók számára, és nagy lépést jelent a többszintű kormányzás irányába. Az EU jelentős hangsúlyt fektet az információs társadalom fejlesztésére, s az Európai Bizottság hatodik keretprogramja, amelynek részét képezik az információstársadalom-technológiák, 17,5 milliárd eurót biztosít erre a célra a 2002–2006-os időszakban.

Kovács Kálmán informatikai és hírközlési miniszter megnyitó beszédében elmondta, hogy az IHM összesen 140 millió forinttal (régiónként 20 millióval) támogatja a magyarországi régiókat saját információstársadalom-stratégiájuk és a központi programokhoz kapcsolódó, a stratégiai célok megvalósítására hivatott regionális programok kidolgozásában.

Az eseményen az eris@ és az IANIS tagságát alkotó európai intelligens régiók megosztották a best practice-ről szerzett tapasztalataikat, és megvitatták a stratégiai kérdéseket. A régiókat érintő témák az információs társadalom, a tudás alapú gazdaság és az eEurope 2005 akcióterv összefüggéseiben merültek fel a konferencián, ahol a plenáris ülések mellett tematikus szekcióülések zajlottak az e-learning, az e-közigazgatás, az e-közösségek és az e-tartalom témájában.

Tartalom és hálózat

A tartalomfejlesztéssel kapcsolatban az egyik kiemelt előadó szavait érdemes felidézni. *Nicholas Negroponte* professzor, a Massachusetts Institute of Technology Médialaboratóriumának alapítója és igazgatója, az információs forradalom egyik legismertebb szaktekintélye, az online médiaguruk vezéralakja így fogalmazott: „Hagyjunk fel a tartalom miatti aggodalmaskodással! Át kell adnunk az eszközöket a polgároknak, és ők majd létrehozzák azokat a tartalmakat, amelyekre szükségük van."

A háromnapos rendezvényen megfogalmazódott egyik fontos gondolat az volt, hogy szükség lenne az IKT (információs és kommunikációs technológia) fejlődésének hosszú távú áttekintésére. Amikor arról esik szó, hogy milyen jövő felé vezethet minket az információs és kommunikációs technológia, talán nincs mindig kifejezetten kedvünkre, amit hallunk – mondta *Gareth Hughes*, az eris@ vezérigazgatója és az IANIS projektigazgatója –, de amennyiben szeretnénk befolyást gyakorolni a technológia fejlődésére, fontos, hogy tudjuk, az milyen irányba halad.

Amikor Hughes professzor összefoglalta a konferencia leglényegesebb következtetéseit, kiemelte a hálózati munka fontosságát. Nagyon fontos, hogy ne csak a jó megoldásokat és a sikeresen alkalmazott gyakorlatot adjuk át egymásnak, de a hibákkal és a kockázatokkal kapcsolatos tapasztalatainkat is. A hálózati munka az innovációs folyamat kritikus eleme, ami elengedhetetlen a gazdasági és társadalmi fejlődés felgyorsításához.

A globális tudásgazdaságban a versenyképesség tekintetében komoly termelékenységi és innovációs kihívással kell szembenéznünk. Évekkel ezelőtt Európa büszkén hirdette diverzitását, mint előnyt a versenyben, ami valójában – ha másként nem, kommunikációs szempontból mindenképpen – hátrányt jelentett. Ha képesek vagyunk megérteni és elfogadni, hogy a heterogenitás az innováció egyik támpillére, akkor valóban esélyünk van arra, hogy

profitáljunk Európa sokszínűségéből, feltéve, hogy továbbra is folytatjuk az eszmecserét

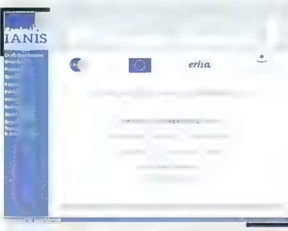
Új demokrácia

Ha teljesíteni akarjuk a lisszaboni célokat, akkor az egyik legfontosabb feladat a területfejlesztési egyensúly megteremtése, amihez az infokommunikációs technológiák – gazdasági, társadalmi és földrajzi értelemben vett – alkalmazása adhat segítséget. A piaci erők növekvő és koncentrálódó jelenléte városainkat hosszú távon egyre zsúfoltabbá, szennyezettebbé, drágábbá és így egyre versenyképtelenebbé teszi. Eközben a vidéki és periferiális területeken a szolgáltatások minőségében, a foglalkoztatásban és az oktatási lehetőségekben tapasztalható hanyatlás elvándorláshoz vezet, s egyre bizonytalanabb jövőt jelent e vidékek közösségeinek. Szükséges tehát – hangsúlyozta az előadó –, hogy a jó infokommunikácós technológiákat elérhető áron biztosítsuk ezeken a területeken, és új lehetőségeket teremtsünk a vállalkozások, a foglalkoztatás és a vidéki közösségek számára.

Jelmondatnak is beillik az a következtetés, miszerint a sikeres e-üzlethez és e-közigazgatáshoz e-polgárokra van szükség. Rendkívül fontos és sürgető kérdés az e-közösségek és közösségi munkahálózatok fejlesztése. Bár az elmúlt években nagy hangsúlyt fektettünk az e-üzletre és az e-közigazgatásra, ez csupán két pillére az információs társadalomnak. A polgárokat össze kell kapcsolnunk szülői, tanulói, fogyasztói, dolgozói és számos egyéb minőségükben. Az e-üzlet és e-közigazgatás sikere igencsak kétséges, ha nem biztosítjuk a megfelelő technológiai hozzáférést a civil társadalom és a lakosság számára. Nagy kihívás, hogy mit jelent majd az európai demokrácia a közeli jövőben az 500 milliós népességű harmincak Európai Uniójában. Az IKT sok lehetőséget kínál a demokratikus döntéshozatal megerősítésére, de ennek előfeltétele, hogy a polgárok elérjék, és sikeresen alkalmazzák ezeket az eszközöket. Európai szinten a telekommunikáció lazább – nem pedig fokozottabb – szabályozása fogja felgyorsítani a liberalizációt, növelni a versenyt és biztosítani a közösségi hálózatok fejlődését.

Előtérbe kerülnek a régiók

Egyre általánosabb a vélemény, hogy a régiók szerepe napról napra erősebbé válik. Elég nagyok ahhoz, hogy stratégiai szempontból tekintsenek a fejlődésre,

és hogy a kritikus tömeget mobilizálva széles körű kapcsolatokat építsenek ki a túlterhelt nemzetállami és a fragmentált helyi önkormányzati szint között. A professzor egy fontos üzenetet is megfogalmazott az új tagállamok számára: regionális stratégiáiknak és azok prioritásainak különbözniük kell a többi európai régióiétól. Strukturális alapjaik hadrendbe állításánál ne a felzárkózás legyen a cél, hanem a dinamikus fejlődés. Ezek a régiók az unió számára új kompetenciákat és sokszínűséget hoznak. Bár az EU-15-ben bevált gyakorlatok alkalmazása hasznos lehet, érdemes ezeket alaposan elemezni, és a lokális adottságoknak megfelelően átültetni, hogy előnyben részesülhessenek a diverzitást szolgáló regionális stratégiák.

Gareth Hughes értékelő beszédének végén a legfőbb feladatnak a különböző (európai, nemzeti, regionális és helyi) szinteken megjelenő politika integrációját fogalmazta meg. A programok ugyanis nem elszigetelten működnek. Különösen a régiók számára fontos, hogy stratégiáikban az integrált megközelítések érvényesüljenek, és hogy politikájukat is ennek megfelelően alakítsák. Az e-közösségek és a közösségi hálózatok a kirekesztés elleni küzdelem biztosítékai, de szerepük van a hatékonyabb adminisztráció (e-közigazgatás) és a versenyképesebb e-üzlet iránti igény megerősítésében is. A digitális szakadék mindennapi valóság, amellyel muszáj foglalkozni. Paradox módon az IKT-k azon hátrányos helyzetű emberek (a segélyeket, lakhatási támogatást igénylők, a fogyatékkal élők, az átképzésre szoruló munkanélküliek vagy az elmaradott területek lakói) számára kínálnak viszonylag nagyobb előnyöket, akik a drága hálózati hozzáférés vagy a megfelelő infokommunikációs készségek hiánya miatt szorulnak ki azok használatából. Az egységes hozzáférés biztosítása más kezdeményezésekkel összehangolt, területi és célirányos intézkedéseket igényel az információs társadalomban. Fontos, hogy a regionális és helyi önkormányzatok erélyesebben lépjenek fel ezzel kapcsolatban. Az előadó utolsó szavait az Európai Bizottságnak címezte: „Kérjük, hogy fordítson legalább akkora figyelmet az e-közösségek megteremtésének kérdésére, mint tette azt korábban az e-üzlet és e-közigazgatás ügyében."

A konferencia szimbolikus jelentőségű volt – utalt rá a házigazda, a Stratégiakutató Intézet és a Közép-magyarországi Régió –, hiszen az új tagállamok csatlakozása után két hónappal kifejezte az Európai Unión belüli hangsúlyeltolódást, vagyis azt, hogy az új tagok megkerülhetetlen tényezői a versenyképes európai gazdaság megteremtésének. Magyarország számára pedig azért volt különös jelentőségű a konferencia, mert az információs társadalom fejlesztése minden hazai régió számára az egyik legígéretesebb lehetőséget jelenti az unióhoz való felzárkózásra. Ez volt az első olyan konferencia Magyarországon, amelynek megrendezésére a „regionalizmus" és az információs társadalom összefüggésében került sor, de az első azon nemzetközi rendezvények sorában is, amelyet ebben a témában a régi tagállamokon kívül tartottak.

MOBILKOMMUNIKÁCIÓ PROFI MÓDRA

Biztonságérzet a magánéletben és a gazdaságban

Sebességet hajszoló korunkban hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a már mindennapos GSM után a professzionális szintet az UMTS jelenti majd a mobilkommunikációban. Bizonyos szempontból ez igaz is, ám léteznek olyan felhasználói szegmensek, amelyek számára inkább egyes speciális alkalmazások, különleges képességek szükségesek a profizmushoz. Ebbe a körbe tartoznak a készenléti szervezetek, például a rendőrség, a tűzoltóság, a mentők, a katasztrófavédelmi egységek. Hasonló igényeik az üzleti élet szereplőinek is lehetnek, gondoljunk csak a diszpécser jellegű rádiókommunikációt alkalmazó közlekedési, szállítmányozási vagy biztonsági vállalkozásokra. Ezek ugyanilyen szabványos, csak éppen más frekvencián működő rendszert használhatnak, bár a szakértők véleménye az, hogy a civil alkalmazás csak azután indulhat meg az országban, ha már kiépült a készenléti rendszer.
Az EDR-hez, az ilyen szervezetek igényeit kiszolgáló egységes, digitális rádiótávközlő rendszerhez kapcsolódó intézményrendszer kialakítása jelenleg is folyik. Az irányító testület tagjainak kijelölése megtörtént, a tender pedig az új kormányprogram ismeretében kerül kiírásra.

GALVÁCS LÁSZLÓ

Lassan egy évtizede halogatott fejlesztés valósulhat meg, miután lezajlik a készenléti és katasztrófavédelmi szervezetek egységes, professzionális mobilkommunikációjának biztosítását célzó tenderezési folyamat. Korántsem csak a belügyi szervek belügyéről van szó, hiszen a rendőrség, a tűzoltóság, a mentők és más, bármikor bevetésre kész szervezetek zavartalan működése, gyors reagálóképessége egyben az állampolgárok alapvető jogainak érvényesülését is jelenti, hiszen az állam csak így tudja garantálni számukra anyagi javaik és egészségük megfelelő védelmét, biztonságérzetük növelését.

A nagyobb biztonság pedig jelentős gazdasági tényezője az országnak: hiánya veszteségeket okozhat, megléte viszont a gazdaság fejlődésének katalizátora lehet. A biztonságra fordítandó befektetés tehát nem következménye, hanem feltétele a gazdaság és a társadalom egészséges fejlődésének

Külön működő rendszerek

A hírek nem válogatnak a kommunikációs lehetőségek között, és a technológiai eszközök is érzéketlenek az információk tartalmára. A különböző médiumokon ugyanúgy megérkeznek az olimpiai beszámolók, mint a természeti katasztrófákról, bűncselekményekről, rendőrségi akciókról, határsértésekről, mentőakciókról, terrorcselekményekről szóló híradások. Ez utóbbiak – sikeres athéni szereplésünk ellenére – mégis sokkal inkább a figyelem középpontjába kerülnek, mert félelmet és együttérzést váltanak ki, emberi szenvedést mutatnak be.

A kiépítendő új kommunikációs hálózat célja azonban nem az, hogy a szenzációkat minél gyorsabban juttassa el a rádióhallgatókhoz, tévénézőkhöz, hanem hogy lehetőleg ne is legyenek ilyen hírek, vagy minél kevésbé legyenek megrázóak. Ehhez pedig az szükséges, hogy az eseményekről valós idejű információkat kapjanak a megelőzésben és elhárításban részt vevő szervezetek döntéshozói és frontemberei, ami korszerű, hatékony távközlési hátteret igényel.

A jelenleg alkalmazott mobil-rádiórendszerek nem felelnek meg az élet által diktált szigorúbb követelményeknek. A berendezések elavultak, nincs országos lefedettség, rossz a hangátvitel minősége, a különböző szervezetek eltérő rendszereket alkalmaznak, amelyek adatátvitelre általában nem alkalmasak, nem üzembiztosak, és üzemeltetésük gazdaságtalan. A rádiós együttműködés nincs megoldva a különböző szervezetek között; baleset, katasztrófa, tűz vagy más vészhelyzet esetén a rendőrség, a tűzoltóság, a mentők vagy a kataszt-

rófavédelem embereinek kapcsolata csak a diszpécsereken keresztül lehetséges, s intézkedésük emiatt nem lehet elég gyors és hatékony. Az analóg, titkosítás nélküli rendszerek könnyen lehallgathatók, így az információk illetéktelenek kezébe kerülhetnek. Több eseménynél tapasztalható, hogy a médiatudósítók előbb érnek a helyszínre, mint az intézkedő szervezetek, hogy a bűnözők lehallgatják a rendfenntartó szervezetek beszélgetéseit. A szervezett bűnözői csoportok gyakran fejlettebb technikai háttérrel rendelkeznek, mint a hivatalos szervek. Jellemző, hogy a rendvédelmi szervezetek irányítói sokszor inkább GSM-készülékeket használnak.

Joggal merül fel a kérdés: az utóbbi években széles körűen használt vagy éppen a napjainkban terjedő, sikeres mobilrendszerek (GSM, GPRS, UMTS) ismeretében miért van egyáltalán szükség egy újabb technológiára?

Az említett rendszerek piaci sikere mögött az áll, hogy gyártóik a termékfejlesztés, illetve a szabványosítás során igyekeztek a legnagyobb felhasználói szegmens, a magánemberek, a vállalatok és az intézmények igényeit minél jobban kielégíteni. A nyilvános mobiltechnológiák felhasználói köre homogén összetételű, mert az alkalmazási szokások közel azonosak: a mobiltelefon tömegszolgáltatás jellegű.

A gyártók és szolgáltatók teljesen érthető üzleti törekvése háttérbe szorította a nagyságrendekkel kisebb piacot jelentő professzionális rádiófelhasználók jóval heterogénebb, speciálisabb igényeinek kielégítését. A zárt és különféle célú mobil-

Félkészenlét

A korszerűtlen hazai rendszerek felváltását szolgáló egységes, digitális rádiótávközlő rendszer (EDR) kialakításáról tavaly döntött a kormány. A nyílt első forduló után tárgyalásos eljárással választják ki a nyertes pályázót (konzorciumot), amelynek vállalnia kell, hogy a szolgáltatás nyújtásához új gazdasági társaságot alakít. Ezt a megoldást a nemzetbiztonsági szempontok, a szolgáltatásvásárlásból adódó természetes monopolhelyzet, továbbá a kölcsönös bizalmon alapuló tartós partneri viszony fenntartása teszi szükségessé.

A tervezett konstrukcióban tehát nem állami beruházással jön létre az új kommunikációs rendszer, hanem a nyertes ajánlattevő saját költségén építi ki hálózatát, s az azon nyújtott szolgáltatások megvásárlására vállal garanciát az állam. (A tényleges használók számára pedig kötelezővé teszi e rendszer használatát.)

Valószínűleg a nyilvánvalóan készenléti és biztonsági szervek (rendőrség, tűzoltóság, mentők, határőrség, árvízvédelem, nemzetbiztonság stb.) mellett a felhasználók között lesz a Paksi Atomerőmű és a Ferihegyi repülőtér is.

A szolgáltató számára az alapszolgáltatásokat éves szinten megállapított díj formájában fizeti majd az állami költségvetés. Az EDR-szolgáltatás kiépítésével, használatával és fejlesztésével kapcsolatos kérdések folyamatos irányítására – az informatikai és hírközlési miniszter elnökségével – EDR Irányító Testület alakul.

Az EDR-szolgáltató és a felhasználók közötti kapcsolatot az EDR Képviseleti Szervezet biztosítja, amely az állami oldal részéről felel a rendszer koordinált működéséért és biztonságáért.

Az IHM EDR-projektért felelős miniszteri biztosa, *Pesti István* reális esélyt lát arra, hogy 2005 végén Budapesten már készenlétben álljon az egységes, digitális rádiótávközlő rendszer.

rendszerekben az alkalmazási feltételek és szokások jelentős eltérést mutatnak. Az ezeket használó (készenléti és biztonsági) szervezetek távközlési igényeihez nagyságrenddel bonyolultabb felépítésű rendszerekre van szükség, a műszaki követelmények a nyilvános rendszerekhez képest sokkal szigorúbbak, összetettebbek.

Bár a korszerű nyilvános mobiltechnológiák szabványaiban is egyre gyakrabban megjelennek a profi igényeket szolgálni hivatott specifikációk, ezeket legtöbbször nem valósítják meg (hiszen üzletileg nem kifizetődők), s ha mégis, akkor gyakran mintegy „mellékesen", a fogyasztói funkciók kiegészítéseképpen. Ezért van szükség a direkt a védelmi-elhárítási célokra kifejlesztett és optimalizált rendszerekre.

Rendszerválaszték

Mára a professzionális piac is körvonalazódott, és egyre bővül. Jelen vannak a jól ismert gyártók, illetve szállítók, kialakult az üzemeltetői és szolgáltatói választék, és nálunk is felkészült professzionális felhasználói réteg vár igényeinek kielégítésére, miközben kényszerűségből elavult hálózatait toldozgatja-foldozgatja. A speciális igényeket Európában ma két vetélkedő technológia, a Tetra és a Tetrapol szolgálja.

A Tetrapol harmincnégy országban, nyolcvan hálózatban működik. Ezt a technológiát a Nemzetközi Távközlési Egyesület (ITU), valamint az európai rendőri szervezetek schengeni csoportja is elismeri – de hivatalosan nem szabvány. Elismert műszaki képességei mellett egyik hátrányaként szokták említeni, hogy az eszközöket mindössze egyetlen, francia–német érdekeltségű gyártótól lehet beszerezni.

Jóval elterjedtebb a szabványos Tetra, amelyet ötvenöt országban, háromszázhuszonöt rendszerben használnak. Legnagyobb szállítója a Motorola és a Nokia. Az IHM pályázata nem határozza meg az alkalmazandó technológiát, így akár a mobilszolgáltatók is versenybe szállhatnak, de saját jogon aligha nyerhetnek, hiszen a GSM más frekvencián működik.

Egy nemrégiben Budapesten tartott szakmai konferencián a szakemberek rámutattak, hogy a technológiai versenyben a Tetra-rendszer nyújtja teljes körűen és megbízhatóan a készenléti szervek által megkövetelt szolgáltatásokat. Példaként a közelmúlt kormányzati döntései közül kiemelték a svéd és az osztrák álláspontot, amely a lehetséges megoldások közül kizárta a GSM alapú rendszer készenléti célra való alkalmazását.

A Tetra-szabvány fejlesztését az 1990-es évek elején kezdte meg az Európai Távközlési Szabványosítási Szervezet (European Telecommunications Standards Institue – ETSI). A cél az volt, hogy olyan digitális, professzionális rádiórendszer nyílt szabványát hozzák létre, amelyet több szervezet egyidejűleg, de egymástól függetlenül használhat. Az Európában korábban a NATO által használt 380–400 MHz-es frekvenciatartományt kifejezetten az egységes, szabványos, digitális technológián alapuló készenléti rádióhálózatok céljára szabadították fel. A polgári – diszpécser jellegű – rádiós alkalmazások számára a 410–430 MHz-es frekvenciát jelölték ki.

Rugalmas képességek és konfiguráció

A készenléti rendszerekben a beszédkommunikáció talán legelterjedtebb fajtája a csoporthívás, hiszen a felhasználói szervezetek tevékenységét legtöbb esetben központilag, diszpécser által irányítják. A csoporthívásban tetszőleges számú fél vehet részt, a csoportok kialakítása számos paraméter figyelembevételével és dinamikus módon szabályozható. Bárki kezdeményez hívást, azt valamennyi csoporttag hallani fogja, amiből az is következik, hogy ilyen üzemmódban egy csoporton belül egyidejűleg csak egy felhasználó beszélhet. Természetesen a hálózaton belül egyszerre több (sok száz vagy ezer) csoportban folyhat párhuzamosan beszélgetés, egymás zavarása nélkül. Vagyis bármely csoport tagjai úgy érzékelik, mintha a teljes hálózat csak az ő rendelkezésükre állna. A megfelelő jogosultságokkal

rendelkező diszpécser az egymástól független beszédcsoportok tagjait akár össze is vonhatja, így oldható meg például az, hogy egy katasztrófa elhárításán együtt dolgozó tűzoltók, mentők és rendőrök közvetlenül kommunikálhassanak egymással.

A készülékekről természetesen hagyományos, egyéni hívások is kezdeményezhetők. A felhasználó a rádióterminál billentyűzetéről vagy a készülék telefonkönyvéből kiválasztott számot hívhatja, amely lehet egy másik felhasználó, egy nyilvános vezetékes vagy mobilhálózat előfizetője, valamint egy alközpont száma.

A Tetra-rendszerek fontos szolgáltatása a vészhívás. A bajba jutott felhasználó külön nyomógombbal aktiválható vészhívását az adott beszédcsoport valamennyi tagja és a diszpécser is hallja. A vészhívás minden körülmények között sikeres, akár annak árán is, hogy a rendszer az éppen folyó beszélgetéseket (az adott beszédcsoportban vagy szükség esetén akár az adott cellában) lebontja.

Az egyes felhasználókhoz vagy csoportokhoz egyéni jogosultságok és prioritások rendelhetők, amelyek megszabják, hogy ki milyen szolgáltatást vehet igénybe, illetve hogy hálózati torlódáskor kinek legyen elsőbbsége. Ha egy hívás lebonyolításához nincs elég kapacitás, az nem bontódik le, hanem várakozik a szabad kapacitásra.

A digitális rádióinterfész lehetővé teszi, hogy egy időben akár négy felhasználó forgalmazhasson ugyanazon a frekvencián, szélsőséges rádiós körülmények között is elfogadható hangminőséggel. A digitalizált hangot egy áramkör kódolja, és nagymértékben tömöríti. A kódolás után az eredetileg mintegy 104 kbps-os hanginformációból alig huszadannyi (közel 5 kbps) lesz. További előny, hogy mivel a kódolót emberi beszédre optimalizálták, a háttérzajt és más, a kommunikációt zavaró hangokat nem visz át, így a rendszer rendkívül jól használható beszédkommunikációra még nagyon zajos környezetben is.

A technológia rendkívül gyorsan (300 ms alatt) építi fel a hívást, ami kritikus fontosságú lehet a készenléti szervek kommunikációjakor. (A GSM-nél például ez sem követelmény.) A rendszeren átvitt információtartalom magas szintű védelmét biztosítja a titkosítás, akár a rádiós közegen, akár a teljes úton. A rendszer fontos követelménye a megbízhatóság kritikus és extrém körülmények között is. A biztonságot szolgálják a felhasználók jogosultságvizsgálatai, a különböző biztonsági és hitelesítési algoritmusok, a lehallgatás elleni védelem.

A készülékek közvetlen módú működése (walkie-talkie) a rádiósan nem lefedett területen is lehetővé teszi a kommunikációt. A hálózat pedig szabványos interfészeken összekapcsolható más távközlőhálózatokkal, így telefonhívásokat indíthatunk akár GSM-, akár vezetékes telefonokra.

A rendszer a beszédkommunikáción túl lehetőséget nyújt adatkommunikációra vagy akár a két átviteli mód együttes használatára is. Az SDS-nek (Short Data Service) négy típusa (adathossza) létezik. A státusüzenetek – előre definiált szöveges üzenetek – például speciálisan a készenléti szervezetek gyors és egyszerű információcsere-igényeihez igazodnak. Az adatátvitel a kor igényeinek megfelelően általában IP alapú, csomagkapcsolt technológiával történik. Az adatátvitel során 28,8 kbps nettó adatsebesség érhető el.

Az alapszolgáltatásokon túl számos, a készenléti szervek igényeihez igazodó kiegészítő szolgáltatásra van lehetőség. Például a dinamikus csoportképzés lehetővé teszi csoportok rugalmas létrehozását, átkonfigurálását vagy akár egy adott felhasználónak egy már létező hívásba való későbbi belépését. A rendszer többféle belehallgatási funkciót biztosít. További kiegészítő szolgáltatás a hangrögzítés, a rövidített hívószám használata, a területkiválasztás és természetesen a hagyományos távbeszélő-szolgáltatások, mint például a hívószámkijelzés, a hívószám-korlátozás, a hívásátirányítás, a hívástartás és a hívásvárakoztatás.

A hálózat a felhasználói igényeknek megfelelően rendkívül rugalmasan alakítható. Az országos rendszeren szervezetenként és területileg is virtuális magánhálózatok hozhatók létre, amelyeken belül az egyes felhasználói körök teljes értékűen és maximális biztonsággal kommunikálhatnak, egymás zavarása nélkül. Így az egyes csoportok egyazon hálózati infrastruktúrát használva, ám mégis teljesen különválasztva tudnak működni.

Esélyek az üzleti szférában

A professzionális, egységes, digitális rádiótávközlő rendszer első haszonélvezői az üzleti világban természetesen a tender nyertesei, a majdani szállítók és szolgáltatók lesznek. A már említett szakmai konferencián a Nemzeti Hírközlési Hatóság képviselőjének szavaiból azonban az is kiderült, hogy nincs akadálya a Tetra hazai civil alkalmazásának. Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium piacfelmérést végeztetett az EDR rendszerrel párhuzamosan kialakítható, polgári célú, digitális, diszpécser típusú rádiórendszer megvalósítása esetén várható, a készenléti EDR-t segítő hatásokról. Ennek eredménye nem nevezhető pozitívnak, vagyis a potenciális polgári felhasználók a szolgáltatás beindítását megelőzően nem tudtak egyértelmű elkötelezettséget vállalni a szolgáltatás használatát illetően, így az IHM nem tett javaslatot a megvalósításra. Hogy mégis mik az üzleti szféra esélyei és lehetőségei, arra egy későbbi számunkban majd visszatérünk.

La dolce vita

Van egy rossz meg egy jó hírünk. A rossz az, hogy a cukor halálos méreg, a jó pedig, hogy nem muszáj fogyasztani.

SZENDI GÁBOR

A felelősséget elhárító egyének visszatérő fordulata, hogy „ma ezt mondják, holnap meg azt", és tömik a fejüket mindazzal, amit a reklámkampányok el akarnak adni nekik, vagy amit már megszoktak, mint a svájci pásztorok az arzénevést. Aztán ezek az egyének töltik meg a kórházakat, és haldokolva keserűen kérdezgetik: „Miért pont én?" Kétségtelen, hogy világgazdasági válság törne ki, ha az emberek hirtelen abbahagynák a dohányzást, az alkohol, a tej és az édességek fogyasztását. (A kávét nem említem, mert nagy fogyasztó vagyok, és különben is a saját cikkemből tudom, hogy egészséges (1.). De azért nem kellene felülni annak, hogy trendi dolog mérgeket enni-inni, még ha a világgazdaság egyensúlya is a tét. Talán majd mindenki a vécébe önti a kóláját, a kukába a mélyhűtött fagylaltját, és szétszórja a szélbe az otthon őrzött fél mázsa kristálycukrát? Amilyen kaotikus a világ, persze még ez is megeshet. Ne feledjük, hogy a balsors nem más, mint a rossz szokások folyamatos gyakorlása.

A cukor története

Nem tudom, felfigyelt-e már az olvasó arra, hogy minden élvezeti szer kultúrtörténete valahol Keleten kezdődik. A cukoré is. Hogy pontosan hol, az szerzőnként változó, de már időszámításunk előtt Bengáliában, később pedig Indiában cuppogták (2.), majd sajtolták a cukornád levét. Ha besűrítették, és megszárították, előállt az „indiai só". Először *Nagy Sándor* katonái csodálták meg a nádat rágcsáló parasztokat (3.). A rómaiak szakharonnak hívták, innen a mai szacharin elnevezés, ami apró édes szemcséket jelent. *Dioscorides* az I. században így írta le: „szakharonnak nevezett méz, amit nádból nyernek Indiában és Arábia Felixben, állaga olyan, mint a só, és ropog a fogak alatt". Akkor még nem volt Tesco, hanem a minden hájjal megkent arab kereskedők révén jutott el a cukor Európába. Spanyolországban a hétszázas években tűnt fel, és az 1150-ből származó leírások már kiterjedt cukornádültetvényekről számolnak be. A velenceiek az 1300-as években még importálták a cukrot, de később maguk is belevágtak a finomításába. Amikor *III. Henrik* francia király Velencébe látogatott ezerötszázvalahányban, a tiszteletére adott ebéden az asztalterítőtől az evőeszközökig mindent cukorból volt (2.). A cukornád azután *Kolumbusz* és *Cortez* közreműködésével gyorsan elterjedt az új gyarmatokon, ahol elég leigázandó és dolgoztatható bennszülött volt, ami gyorsan fellendítette az üzletet. Hajókaravánok szállították a cukrot és a melaszt Dél-Amerikából Európába. A cukor akkora üzlet lett, hogy a hollandok elcserélték New Amsterdamot egy kis dél-amerikai angol gyarmatra, Suriname-re, ahol remekül lehetett cukornádat termelni (4.). Így lett New Amsterdamból New York. Az amerikaiak, bár a déli államokban megtermett a cukornád, az őslakosokat követve juharsziruppal édesítették mindennapjaikat. A melasz, a cukorfinomítás kátránya hamar népszerűvé vált, amikor az emelkedő gabonaárak miatt rumot

kezdtek belőle erjeszteni. Az angol tengerészetnél a rumot védőitalként rendszeresítették, s míg 1698-ban még csak 940, 1775-ben már 9 080 000 litert importáltak. Sokak szerint az amerikai függetlenségi háború sem a teára kivetett angol védővám, hanem a melaszra 1733-ban kivetett adó miatt tört ki. Merthogy a telepeseknek is a rum volt a védőitala. Véd a józanság ellen. Közben az angolok blokád alá vették *Napóleont* és vele Franciaországot, s lőttek a torkosságnak. Válaszként Napóleon 1806-ban 100 000 frank jutalmat tűzött ki annak, aki bármilyen növényből cukrot tud előállítani (5.). *Benjamin Delessert* 1812-ben be is mutatta, hogy cukorrépából cukrot tud kotyvasztani (6.). A következő évben már hatalmas mennyiségben termelték a cukorrépát, és császári finomítókban párolták a cukrot.

De hogy ne vesszünk el a részletekben: a cukor hatalmas üzletnek bizonyult, s nem kis része volt a rabszolgaság elterjedésében. A rá kivetett adók akkora jövedelmet jelentettek a tengeri hata-

lommal bíró Angliának, hogy *I. Erzsébet*, ha kicsit fanyalogva is, de végül rendeletben engedélyezte a gyarmatokon a rabszolgamunkát, vállalva, hogy ezért talán Isten majd megbünteti. *Sir Dalby Thomas* 1690-ben azt írta, hogy „Anglia jólétéért, dicsőségéért és nagyságáért a cukor többet tett, mint bármely más áru" (7.). Az üzletmenet úgy nézett ki, hogy Dél-Amerikában vagy a Karib-szigeteken a melaszból rum készült, azért a kereskedők Afrikában rabszolgát vettek, amit Dél-Amerikában rumért eladtak, és már mentek is vissza Afrikába cserebeérelni. De mielőtt elmerülnénk abban, hogy hogyan raboltak ki másokat a cukor nevében, beszéljünk arról, hogy hogyan rabolnak ki minket állítólagos szükségleteink nevében. Kétségtelen, hogy fajunkat (is) erős vonzalom jellemzi az édes íz iránt, ami kivételesen nem szüleink bűne, hanem egy evolúciósan hasznos képesség ellenünk fordulása. Az emberi faj legnagyobb átka ugyanis, hogy őskori viszonyokra lett kifejlesztve, s az édes íz akkoriban az érett, ehető gyümölcsöt jelentette. Az evolúció nem épített be belső korlátokat sem a falánkság, sem az ölés, sem a paráználkodás ellen (később ez utóbbit próbálta meg az emberiség a tízparancsolattal kompenzálni – sikertelenül), mivel a korlátok a fizikai környezetben adottak voltak. Az emberi fejlődés a palackból kieresztett gonosz szellem története, legyen szó az ölés technikájáról, a dohányról, az alkoholról, a kábítószerről, a szexről vagy a cukorról. A fejlődés korlátozhatatlansága a vesztünk.

A cukor egészségrombolásának 78 módja

A cukor olyan finomított vegyület, amely a természetben nem fordul elő, s a szervezet csak nagy üggyel-bajjal bánik el vele, pláne akkora mennyiségben, ahogy mi ételeinkkel vagy desszertjeinkkel észrevétlenül fogyasztjuk. A cukor sokféleképpen kifejti romboló hatását. Most természetesen nem soroljuk fel mindet, de a borzongani vágyók szakirodalmi hivatkozásokkal együtt elolvashatják az interneten (8.). Mi csak mazsolázgatunk a halálnemek közt, s kezdjük mondjuk a rákkal.

A cukor és a rák

Természetesen ma már mindenki tudja, hogy minden rákot okoz, de azért van, ami még annál is inkább.

Egy vizsgálatban egereket mellráksejtekkel fertőztek meg. Három csoportjuk közül az egyiket úgy táplálták, hogy magas legyen a vércukorszintje, a másiknál normál értéken, a harmadiknál pedig alacsonyan tartották. Hetven nap után az első csoport egyharmada volt életben, a másodiknak kétharmada, a harmadiknak pedig 95%-a. Vagyis a vércukorszinttel (azaz a cukorbevitellel) szoros kapcsolatban állt a rákos daganat kifejlődése (9.).

Egy orvosi kutatás során 140, kétoldali mellrákban szenvedő nő táplálkozási szokásait figyelték, és kiderült, hogy a rákosok 2,6-szor több cukrozott üdítőt fogyasztottak, mint azok, akiknek nem volt daganata (**breast-cancer-research.com/content/pdf/bcr909.pdf**). Hasonló eredményre jutott egy olasz vizsgálat is. Egy mexikói kutatás pedig azt mutatta ki, hogy a sok cukrot és fruktózt (gyümölcscukrot) fogyasztó nőknél a mellrák kialakulása 2,2-szer valószínűbb (10.).

Vizsgálták az epehólyagrákot is. 111 ilyen betegségben szenvedő embert hasonlítottak össze 480 egészséges személlyel, és a daganatosok körében kétszer akkora volt a cukorfogyasztás (11.).

Hogy hol kezdődik a dolog, arra rávilágít az a vizsgálat, amelyben 10 egészséges személy 100 gramm cukrot fogyasztott el narancsdzsúsz, méz, illetve kristálycukor formájában. Mindegyiküknél azonnal lecsökkent a rákellenes védelemben fontos szerepet játszó immunsejtek működése. Ezt persze olvashatjuk érdekes tudományos kísérletként, de büszkén gondolhatunk arra is, hogy mi ezt a kísérletet napjában többször is elvégezzük, csak nem pepecselünk az immunrendszerünk vizsgálatával. Végül is bőven elég, ha tudjuk, hogy most éppen ártunk magunknak.

Patrick Quillin vezető onkológus keserűen ír arról, hogy rákbetegek millióit fosztják meg attól az információtól, hogy táplálkozásuk jelentős hatással van betegségük alakulására, és a cukor az egyik fő veszélyforrás (12.). A jelszó szerinte az, hogy „a cukor táplálja a rákot".

A vizsgálatok tanúsága szerint a cukor azért veszélyes, mert a ráksejtek nagy energiafogyasztók, és imádják a cukrot. Persze végső soron a szervezet mindent cukorrá bont le, amit energiaként akar felhasználni, azonban a tiszta cukor igen gyorsan felszívódik, és hirtelen emeli meg a vércukorszintet. Erre pedig a gyökérrágcsálásra és egyéb nehezen emészthető dolgok (sáska stb.) fogyasztására tervezett emberi szervezet nem tudja a választ. Amit ma az orvoslás normál vércukorszintnek fogad el, az körülbelül a duplája annak, amit őseink produkáltak volna egy kőkori rendelőben.

Tanulság: ha szerelmünknek örömet akarunk szerezni, ne csokit, hanem teljes kiőrlésű lisztből készült kenyeret vagy

szójatúrót vigyünk! Ha kezdetben furcsállja is, hosszú távon, ahogy hullanak el a kortársai, belátja majd, hogy ez volt a legjobb, amit tehettünk érte.

A cukor, az elhízás és a szívbetegség

Azt is tudja minden óvodás, hogy már a levegővétel is emeli a koleszterinszintet, s gondolom, a nagycsoportosoktól felfelé a többség azt tippelné, hogy a cukor úgyszintén.

Ha az interneten rákeresünk a témára, jó sok cikket, tanulmányt olvashatunk arról, hogy a cukornak semmi köze a szívbetegségekhez és az infarktushoz, leszámítva a váratlan cukoráremelések sokkoló hatását. Egy ártatlannak tűnő tanácsadóoldalon, amelyet a WSRO nevű szervezet tart fenn (13.), 37 vizsgálat összevont analízisét közlik, miszerint a cukor nem áll kapcsolatban a szívbetegséggel. Az oldalon idézik az FAO/WHO ajánlását: a cukor nem áll ok-okozati összefüggésben a szívbetegségekkel, és azt javasolják, hogy a táplálkozásban a zsírt minél több szénhidrátra cseréljük. Az oldal még idéz is egy vizsgálatot, amelynek során a táplálékban a zsírt kiváltották cukorral (!), és ez nem volt káros a vér zsírszintjére. Nem kell a tudomány Sherlock Holmesának lenni, hogy az olvasóban a gyanú szikrája kigyúljon. Csak egy klikk, és kiderül, hogy a WSRO nem más, mint a Világ Cukorkutatóinak Szervezete, amely a cukortermelők, -feldolgozók és -terjesztők nemzetközi szövetsége (14.). Célul pedig nem mást tűzött ki, mint hogy „jobban megértsük a cukor szerepét az egészségben". Az ember azt hinné, ilyen nyilvánvaló és átlátszó hazugságokat csak a leleplezőfilmekben találnak ki, hogy azután legyen mit leleplezni. A site a következő oldalon azt írja: sok ember aggódik, hogy a cukorfogyasztás árt az egészségnek, holott az aggodalom fölösleges, mert kimerítő vizsgálatok cáfolják a cukor és bárminemű betegség kapcsolatát (15.). A legnagyobb hazugságok persze mindig igaznak hatnak. A WHO és a FAO tényleg kijelentette, hogy nincs direkt, közvetlen bizonyíték a cukorfogyasztás és a szívbetegség, a cukorbetegség és egyéb krónikus bántalmak kapcsolatára, azt viszont nem állította, hogy ne volna közvetett és igen erős összefüggés. Ezért a WHO melegen ajánlja, hogy mindenki csökkentse étrendjében a felhasznált cukrot 10% alá, mert az élelmiszerek túlzott energiatartalma elhízáshoz vezet, és ez közvetve igenis okozza az említett betegségeket. Egy átlagos angol 2002-ben 95 kiló cukrot fogyasztott el, vagyis naponta 26 dekát! Ez negyed kiló cukrot jelent üdítokbe, süteményekbe, különféle ételekbe, teába, kávéba csempészve (16.). Ez az elképesztő energiafölösleg zsír formájában rakódik le, ami aztán növeli a vér koleszterinszintjét, és végül érelmeszesedéshez, valamint a rettegett infarktushoz és agyvérzéshez vezet. Az eddig idézett, a The Lancet hasábjain megjelent cikkben *Jim Mann* vizsgálatokat idéz, amelyekben a kísérleti személyek ha csak részlegesen is elhagyták a cukrot étrendjükbol, jelentős testsúlycsökkenést tapasztaltak. Egy új-zélandi vizsgálatban a cukor elhagyásával 20%-os vérzsírszintcsökkenést sikerült elérni. A cukorlobbi persze nem hagyta annyiban Mann cikkét, egy „cukros bácsi" azonnal válaszolt rá, miszerint a cukorfogyasztás jelentősen csökkent, az emberek mégis híznak, ergo nem a cukor hizlal. Ez persze szó szerint megint csak igaz, mert a nád- és répacukor-fogyasztás tényleg csökkent, viszont a gyümölcscukor (kukoricaszirup) élelmiszeripari használata bődületesen megnőtt. „Cukros bácsi" e-mail címe elég árulkodó megbízói tekintetében: cbaker@sugar.org

A szomorú helyzet az, hogy 1980 és 1994 között duplájára nőtt az elhízott gyerekek száma, s 24%-uk már túlsúlyos! Egy vizsgálatban kimutatták, hogy pusztán a napi üdítok fogyasztásával két év alatt négy kilót híztak a vizsgált gyermekek (17.). Amúgy az amerikai polgárok fele túlsúlyos (18.). A negatív, forgalmat csökkentő tudományos eredményekre speciális csapatok mérnek ellencsapásokat. Az egészséget veszélyeztető termékeket (dohány, cukor, gyógyszer, alkohol) gyártó multik tudósokat vásárolnak meg, hogy azok árujuk védelmében a csillagot is lehazudják az égről. A tudományos közvéleményt egyre inkább aggasztják az ún. szellemírók, akik különböző cégek megbízásából teljesen tudományosnak ható cikkeket gyártanak, azokhoz neves tudósok nevét vásárolják meg, és megjelentetik orvosi szaklapokban. Egy szakcikket olvasva nem lehet igazából eldönteni, hogy az valódi vizsgálaton alapul-e, vagy kamu. Pesszimista becslések szerint a szaklapokban megjelenő cikkek felét szellemírók, vagyis cikkíró ügynökségek névtelen dolgozói gyártják megrendelésre (19.). Megrázó lehet ez a hír annak, aki hisz a tiszta tudományban, pedig csak azt jelenti, hogy túl sok tudományt idealizáló ifjúsági regényt olvasott. Nemrég Amerikában nagy botrány tört ki, mert kiderült, hogy a koleszterinszint-csökkentőkkel kapcsolatos kezelési irányelveket kiadó bizottság kilenc szakemberéből nyolc olyan cégekkel állt anyagi kapcsolatban, amelyek ezeket a gyógyszereket gyártják. A kezelési irányelvek hatása óriási, mert az orvosok országszerte ezek alapján gyógyítják a betegeket. Az új ajánlásban megfogalmazott elvek szerint további hétmillió amerikaira várt volna, hogy háziorvosa komor arccal javasolja neki: ezentúl koleszterinszint-csökkentőt kell szednie, ha drága az élete (20.).

De kicsit elkalandoztunk meszesedő érfalainktól, amelyeken azóta is icipicit vastagodott a réteg. *William Duftynak*, a magyarul is olvasható Cukor Blues című könyv szerzőjének víziója a cukor érrendszeri hatásáról a következő: a fölöslegesen felvett finomított cukor kicsit átdolgozva a májba kerül, amely a napi adagok hatására lufiként felpuffad, majd amikor eléri tárolókapacitásának maximumát, zsírsavként bocsátja a vérbe a raktározott cukrot. Ez a zsír szépen lerakódik a jól ismert helyekre (fenék, comb, has, mell stb.), na meg az érfalakon csinos kis plakkokat képez (21.).

Az elhízás során terhelődik a szív, nő a vérnyomás, sorvadnak az izmok, kimerül a vese, és előáll az ún. másodlagos cukorbetegség.

A cukor és az ő betegsége

Kézenfekvő gondolat, hogy a mértéktelenül fogyasztott édesség cukorbetegséghez vezet. De a diabétesszel foglalkozó oldalak vastag és dőlt betűkkel tudatják az olvasóval, hogy ez egy mítosz, cukorfogyasztástól nem lehet cukorbetegséget kapni. Na jó,

rendben van, ha már valaki cukorbeteg, ne keltsünk benne bűntudatot, hogy ő okozta magának. De aki még nem az, azt miért vezetjük félre? A világ úgyis tele van hamis megnyugvással az atomerőművek, a környezetszennyezés, a dezodorok és az ételízesítők vonatkozásában.

Az inzulin jó ismerősünk, mindenki azt gondolja róla, hogy ő „égeti el" valahogy a vércukrot. Pedig nem elégeti, hanem segít a cukor- és fehérjemolekuláknak bejutni a sejtekbe, hogy azok felhasználhassák. Az éveken át tartósan magas kalóriabevitel tartósan magas inzulinszintet, pontosabban evéskor egy hatalmas inzulinhullámot jelent a szervezet számára. A sejtek védekezni kezdenek a beléjük pumpált túl sok cukor ellen, és kialakul az inzulinrezisztencia, vagyis a sejtek ellenállnak az inzulin sejtfalnyitogató kísérleteinek. Ám mivel az agy érzékeli, hogy a vérben ott a sok cukor, utasítja a hasnyálmirigyet, hogy még több inzulint termeljen. Ekkor őrült hajsza kezdődik. A magas vércukorszint mindent tönkretesz, a szervezet ezt egyre nagyobb adag inzulinnal próbálja kivédeni, a sejtek meg egyre ingerültebben állnak ellen. Egy ponton a hasnyálmirigy bedobja a törölközőt, és amíg tulajdonosa elégedetten böfög a tévé előtt degeszre tömött hassal, a szervezet feladja a küzdelmet, és a tartósan magas vércukorszint elkezdi áldásos munkáját, amelynek sok év múlva vakság, lábamputáció, súlyos érelmeszesedés, impotencia és infarktus lesz a következménye (a felsorolás egy kíméletesebb változat, a teljesebb listát lásd a 22. kapcsolódó webcímen). Azt az állapotot, amikor még nem látszik semmi, X-szindrómának hívjuk (18.), talán azért X-nek, mert alattomosan és ismeretlenül kezdi pusztítani a szervezetet. Aztán kiderül, hogy a polgár cukorbeteg lett, felkeresi a diabétesszel foglalkozó website-okat, ahol a fülébe duruzsolják, hogy „te nem tehetsz semmiről, de azért fogyjál le egy kicsit"...

Hát először is, a finomított cukor fogyasztásának növekedése igenis szoros kapcsolatot mutat a diabéteszes betegek számának gyarapodásával (23.), írják egy amerikai táplálkozástudományi szaklapban. Továbbá az amerikai orvosok szövetségének folyóiratában, a JAMA-ban 2004-ben megjelent egy vizsgálat, melynek során 91 249 diabéteszmentes nő étkezési szokásait figyelték. Nyolc év alatt 741 nő lett cukorbeteg. Azoknál, akik naponta elfogyasztottak egy cukrozott üdítőt, a cukorbetegség kialakulásának valószínűsége kétszerese volt, mint azoknál, akik vizet ittak.

A másodlagos vagy felnőttkori cukorbetegséggel kapcsolatban ismét felmerül egy összeesküvés-elmélet, háttérben a diabéteszlobbival. A diabétesz és szövődményeinek kezelése ugyanis óriási üzlet a gyógyszeriparnak és az egészségügynek. A másodlagos diabéteszről ugyanis mindig úgy beszélnek, hogy az nem gyógyítható, csak kezelhető – írja *Thomas Smith* Halálos diabéteszrászedés című cikkében (22.). A diabéteszipar Smith által taglalt leleplezését most mellőzném, a lényeg ugyanis, hogy egyszerűen le kell fogyni, és áttérni a normális, egészséges táplálkozásra. Cukrot, alkoholt elfelejteni! Sajnos tudjuk jól, hogy az emberek inkább belehalnak, de nem akarnak lefogyni, lemondani a nassolásról, nem is beszélve az ivásról. Innentől viszont mégiscsak szükség van a diabéteszitparra, mert ha valaki nem akar meggyógyulni, valahogy karban kell tartani lassú haldoklása során.

Aszpartam, Nutrasweet: te válts meg minket!

Ennyi jó hír a cukorról kicsit megkeseríti az ember szája ízét, nem? Ráadásul, ha most valaki bánatában a nutrasweetes vagy az aszpartamos üveg felé nyúl, csak annyit mondhatunk, hogy tiszteletben tartjuk az öngyilkossághoz való jogát – *Szókratész* is a méregpoharat választotta.

Az aszpartam sikersztorinak indult, aztán kotnyeles tudósok kezdtek felfigyelni arra, hogy furcsa tünetek jelentkeznek fogyasztásakor: szédülés, migrén, asztma, bőrérzéketlenség, figyelemzavar, epilepsziás rohamok, Alzheimer-kór stb. Akut formában a tünetek megegyeznek a „kínaiétterem-szindrómával", mert az aszpartam és a kínai ízesítők némelyike egyaránt glutamátot tartalmaz (24.). Mint *Richard Seah* írja, a vizsgálatokat két csoportra lehet osztani: amelyeket az aszpartamgyártók szponzorálnak, kivétel nélkül arra a következtetésre jutnak, hogy az aszpartam az egészségre ártalmatlan, míg a másik csoportba tartozók mindenféle káros mellékhatást tulajdonítanak fogyasztásának. Én valahogy inkább hiszek azoknak, akik szponzorálás nélkül dolgoznak.

Az Amerikai Gyógyszerészeti Hivatal 1995-ben azzal engedélyezte az aszpartam bevezetését, hogy feltüntetik a címkén glutamáttartalmát. Mintha egy halandó tudná, mi az.

A hivatal jelentésében azt írta, hogy az emberek ismeretlen arányban a következő tünetekkel reagálhatnak az aszpartam fogyasztására: égő érzés a felsőtesten, érzéketlenség a törzsön, végtagokon, csipkedő melegség- vagy gyengeségérzés a test egyes részein, az arc feldagadása, mellkasi fájdalom, fejfájás, hányinger, szapora szívverés, légszomj, szédülés, gyengeség. A jelenség leginkább akkor lép fel, ha mintegy 3 gramm aszpartam jut az üres gyomorba (pl. diétás üdítő formájában). A hivatal asztmásoknak kifejezetten nem ajánlotta fogyasztását (25.), de hol látunk mi ilyen figyelmeztető címkéket az aszpartamtartalmú üdítőkön és ételeken? Sehol, mert az édességipar pontosan tudja, hogy akkor senki nem merné fogyasztani ezeket az édességeket.

Az aszpartam a tünetek súlyosbodását okozhatja figyelemzavar, hiperaktivitás, allergia, asztma, szívritmuszavar, cukorbetegség, depresszió, epilepszia, magas vérnyomás, irritábilis bélszindróma, gyulladások, migrén, multiplex szklerózis, hipofízisdaganat, alvászavar, fülzúgás és látási problémák esetén (26.).

Konklúzió

Egy édes álom elröppent, és a kínai bölcs paradoxonát módosítva vagy azt gondoljuk, hogy mi vagyunk a cikk, akit olvasnak, majd lassan elenyészünk a kukába került többi újsággal együtt, vagy mi vagyunk az olvasó, aki ezt a cikket olvassa, és onnantól nem hagy nyugodni bennünket a gondolat, hogy lassan ölő mérget fogyasztunk. De ne hamarkodjuk el döntéseinket! Csak a cu-

korról való tömeges lemondás munkahelyek százezreit szüntetné meg a cukorrépa- és cukornádtermelőktől a szállító- és feldolgozóiparon át a cukrot alapanyagként felhasználó iparágakig és a kereskedelemig. A cukor elhagyása étkezésünkből komoly válságot idézne elő az orvosi kutatások és az egészségügy területén is, hiszen a gyógyszerkutatások egy része olyan betegségekre irányul, amelyeket többek között az irdatlan cukorfogyasztás idéz elő. Gondoljuk meg tehát kétszer is, hogy áttérünk-e az egészséges életmódra, mert ennek beláthatatlan világgazdasági következményei lehetnek! Persze vannak felelőtlen elemek, akik bioboltok polcain kotorásznak, teljes kiőrlésű lisztből készült, téglaszerű kenyereket cipelnek haza, és a cukrot otthon halálfejes címkével ellátott üvegben tartják. Ők elegánsan kivonják magukat a közös szenvedésből, amit a világpiac egyensúlyáért nap mint nap átélünk. Vagy nekik van igazuk? Sutyiban néhányan megcsinálhatjuk a magunk kis forradalmát, s talán nem omlik össze tőle a tőzsde?

Kapcsolódó webcímek:

1. *www.hirek.com/cikk//27868*
2. *wv.essortment.com/historysugarca_ruef.htm*
3. *www.siu.edu/~ebl/leaflets/sugar.htm*
4. *www.infoplease.com/ipa/A0108000.html*
5. *www.historymole.com/cgi-bin/main/results.pl?type=theme&theme=Napoleon*
6. *www.stormfront.org/whitehistory/hwr58.htm*
7. *www.discoveringbristol.org.uk/showNarrative.php?narId=788&nacId=835*
8. *www.mercola.com/article/sugar/dangers_of_sugar.htm*
9. *exchange.healthwell.com/nutritionsciencenews/NSN_backs/Apr_00/cancer_s1.cfm*
10. *www.ncbi.nlm nih gov/entrez/query fcgi?cmd=Retrieve&db=pubmed&dopt=Abstract&list_uids=15298947*
11. *www.mercola.com/article/sugar/sugar_cancer.htm*
12. *www.mercola.com/article/sugar/sugar_cancer.htm*
13. *www.wsro.org/public/sugarandhealth/sugarandheartdisease.html*
14. *www.wsro.org/public/aboutwsro.html*
15. *www.wsro.org/public/sugarandhealth/factsaboutsugar.html*
16. *thelancet.com/journal/vol364/iss9435/full/llan.363.9414.editorial_and_review.29169.1*
17. *thelancet.com/journal/vol363/iss9414/full/llan.357.9255.original_research.15246.1*
18. *exchange.healthwell.com/nfm-online/nfm_backs/Jul_01/syndromex.cfm?path=ex*
19. *observer.guardian.co.uk/uk_news/story/0,6903,1101680,00.html*
20. *www.laleva.org/eng/2004/07/pharmaceutical_fraud_and_corruption_statin_recommenders_drugmaker_ties.html*
21. *www.nexusmagazine.com/articles/sugarblues.html*
22. *www.nexusmagazine.com/articles/DiabetesDeception.html*
23. *www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=pubmed&dopt=Abstract&list_uids=15113714*
24. *www.laleva.org/eng/2004/08/msg_monosodium_glutamate_aspartame_tasty_but_still_bad_for_health.html*
25. *www.msgtruth.org/contents.htm*
26. *www.msgtruth.org/states.htm*

1. eMarketing Fórum

Magyarország legnagyobb internet-marketing szakemberei egy helyen!
Tanuljon meg mindent az online értékesítésről, amit csak tudni lehet!

2004. október 26-27-28., 10-18-ig
Hungexpo – Budapesti Vásárközpont, INFOtrend, D pavilon

Előadók:

Csepregi Balázs, MarketingSzoftverek – online marketing tanácsadó, **Damjanovich Nebojsa**, független online marketing tanácsadó, **Pethő Gábor**, Web Services Kft. – értékesítési- és marketingvezető, **Schlingloff Sándor**, Marketing MEGOLDÁSOK, **Wesselényi Andrea**, újságíró, portál manager, **Wolf Gábor**, Marketing Commando, vezető tanácsadó

Napijegyek korlátozott számban 19 800 Ft + áfa áron kaphatók; bővebb információ, program és regisztráció: www.infopen.hu
Minden jelentkező 65 000 Ft értékű ajándékcsomagot kap és részt vesz az esti, illetve a fórum végi sorsoláson is.

„Szabad szoftverek a felsőoktatásban" Fórum

A szabad szoftverek működési modellje • Tartalommenedzsment szabad szoftverekkel
Hálózati szolgáltatások Linux platformon • Ingyenes eLearning keretrendszerek és általános tapasztalatok

2004. október 26., 10-18-ig
Hungexpo – Budapesti Vásárközpont, INFOtrend, Konferenciaközpont

Előadók:

Balsai Péter, Linux-felhasználók Magyarországi Egyesulete – elnök, **Budai Attila**, Gábor Dénes Főiskola, **Hutter Ottó**, SZTAKI – eLearning osztályvezető, **Lajber Zoltán**, SzIE Informatikai Hivatal – rendszermérnok, **Papp Gyula**, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, **Pere László**, Számítástechnikai Szolgáltató Kozpont – vezető, **Simonics István**, SZTAKI, **Balla László**, Miskolci Egyetem, **Fehér Ede**, NIIF, **Seres József**, Szent István Egyetem

A rendezvény fővédnöke: Linux-felhasználók Magyarországi Egyesülete

Belépőjegyek korlátozott számban, kedvezményesen 9 000 Ft-tól kaphatók; bővebb információ, program és regisztráció: www.infopen.hu
Minden jelentkező ajándékcsomagot kap és részt vesz az esti sorsoláson is.

---

5. eLearning Fórum

Az eLearning helye a tanulás és a tanítás folyamatában • eLearning a vállalati belső képzésekben • eLearning a gyakorlatban
eEducation: eLearning a közoktatásban • eTraining: akkreditált, kurzus alapú eLearning képzési programok

2004. november 17., 10-18-ig (utána fogadás 21 óráig)
SZÁMALK Oktatási Rt. (Budapest, XI. ker., Etele út 68.)

Előadók:

Alföldi István (NJSZT), **Budafoki Róbert** (Cisco Systems Magyarország), **Csekő Krisztina** (eCampus Kutató Központ), **Faragó Kálmán** (OPEN Szoftverház), **Fehér Csaba** (T-Mobile), **Henczi Lajos** (FMM), **Horváth Jenő** (MÁV), **Hutter Ottó** (SZTAKI), **Kis Tóth Lajos** (Eszterházy Főiskola), **Kovács Krisztina** (HP Magyarország), **Könczöl Tamás** (Sulinet Programiroda), **Köpeczi-Bócz Tamás** (Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága), **Létray Zoltán** (SZE), **Magyar Gábor** (BME), **Mlinarics József** (MATISZ), **Sedviné Balassa Ildikó** (SZÁMALK), **Simon Gábor** (Országos Távmunka Tanács), **Sum István** (Magyar Posta), **Szabóné dr. Berki Éva** (MOL), **Szabó István** ügyvezető (Apertus), **Szilágyi Antal** (Országos Felnőttképzési Tanács), **Szűcs András** (EDEN)

A rendezvény támogatói:
Neting Informatikai Kft. (főtámogató), HostLogic Kft., HP Magyarország Kft., OPEN Szoftverház Kft., SABEDU Kft.

Belépőjegyek korlátozott számban, kedvezményesen 9 000 Ft-tól kaphatók; bővebb információ, program és regisztráció: www.infopen.hu
Minden jelentkező ajándékcsomagot kap és részt vesz az esti sorsoláson is.

BEHÁLÓZVA: Váli Dezső festőművész

„Hatvankét éves festő vagyok. Úgy tartom, munkám dokumentálása munkaköri kötelességeim közé tartozik. Azóta segíti életemet a számítógép, hogy tíz évvel ezelőtt a PC-re tettem harminc évig golyóstollal írt opuszjegyzékemet egy gépírónő segítségével. Munkáim lakásfalakon, gyűjtőknél vagy setét múzeumi raktárakban vannak, azaz a legtöbb ember számára soha nem láthatók. A költők jobban járnak; Babits minden versét – a legrosszabbat is – bármikor leemelhetem a polcról. Ezért aztán CD-re archiváltam az adataimat, majd a képeim reprodukcióit, végül a korral lépést tartva az interneten helyeztem el, ahol mostanra összeállt a teljes életműgyűjteményem."

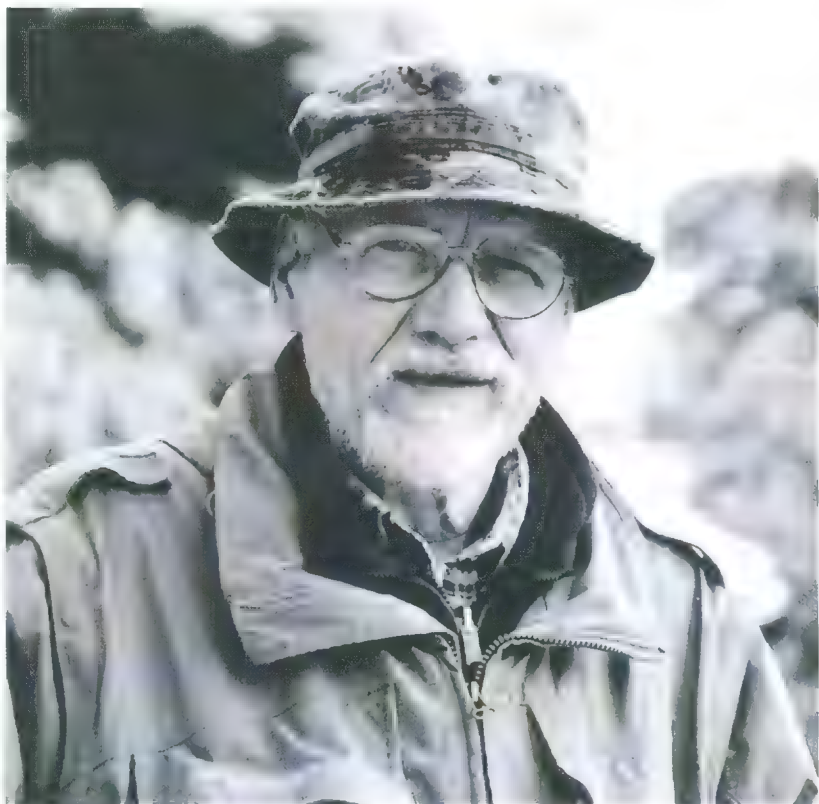
KARGINOV ALLEN – SZALAY DÁNIEL

– Művész úr, a honlapján, a www.deske.hu címen található naplóban azt olvastuk, hogy az egész számítógépes „őrület" tíz évvel ezelőtt kezdődött Önnél, amikor is festményéért cserébe hordozható számítógépet kapott. Akárhogy is, ez azért elég szokatlan árucsere, nem gondolja? Voltaképpen tudta-e, hogy mit kap cserébe a munkájáért, vagy „hazardírozott", amikor a festményért elfogadta a notebookot?

– Közel harminc évvel ezelőtt egykori festőmesterem megdöbbentett: igen drága autót vett, egy 1500-as Zsigulit. Vagyis nem az 1200-ast, az olcsóbbat. Hüledeztem, hogy miért tette, mert úgy gondoltam, minden fajtámbéli az aszketikus életvitelhez igazodik. „Nézd, Deske – válaszolta –, az ember vesz valamit, aztán idővel kiderül, hogy mit kezd vele." Hát valahogy így kapcsolódtam be én is a számítógépes világba! Idehaza régóta gondolkodtunk rajta, hogy a páromnak jó lenne néprajzos munkájához egy masina, és én is vártam, hogy néhány adatot, netán majd a képjegyzékemet a gépben tárolhassam. A párom végül nemigen vette birtokba az eszközt, talán azért, mert egész életében leginkább az emberekkel szemtől szemben szeretett dolgozni. Magam viszont egyedül töltöm a munkaidőmet, közel negyven éve, a műterem falai között. Persze a munkámon kívül mindig volt valami játék, időtöltés. Nem tudok, de nem is kell napi tíz órát festeni. A bútorainkat magam fabrikáltam, egyszer pedig hónapokon keresztül építettem egy óriási favázas fényképezőgépet méteres kihuzattal. Néhány évig reggelente napi egy órán át *Greene*-regényeket olvastam, így tanultam angolul. Sokáig szenvedéllyel fényképeztem, az egyik barátommal egy közép-európai zsidótemetőkről szóló fotóalbumot is összehoztunk. 1992-ben kiadták kamaszkoromtól írt naplómat, később a monográfiámat is – ezekkel szintén sok idő ment el. Az életemben tehát volt hely; volt helye a számítógépnek. Aztán meglett, s ezzel új szakasz kezdődött! 1994-ben egy hétre „ajándékba kaptam" a kiadómtól egy gépírónőt, akinek tollba mondhattam a képeim jegyzékét – így született meg az első digitális táblázat. Azonban az Excel táblázatkezelőhöz akkoriban még egyikünk sem értett. Ha túl soknak tűnt a betű egy kockában, a következőben folytattuk... Később iszonyatosan nagy munka volt ezt rendbe tenni, hiszen a képek szereplésnaplója ma 7000 sort tesz ki.

– Hogyan lett ebből az egészből végül CD-n, sőt ma már a világhálón, az említett webcímen is tanulmányozható Váli-oeuvre, azaz teljes életmű?

– Az egész az opusjegyzékkel indult, de egy idő után észbe kaptam, hogy van itt sürgetőbb, fontosabb feladat is. Egy 1972-es, kis türkizkék kollázsom a róla készült fotón – keletnémet ORWO film – már vörös volt. Nem tudtam, hogy az

A Júlia-Alpokban / Keserű Károly, digitális repró

eredeti hol, merre lehet, mivel a tulajdonos műgyűjtő már húsz éve halott volt. A repró jelentette az egyetlen emléket a munkámról. Hiába fotóztam lelkiismeretesen minden (!) képemet negyven éven át: a felvételek egész egyszerűen tönkremenőben voltak. És ha netán valamilyen albumba kellene egy repró, Keszthelyre meg Pécsre fog a fotós leszaladgálni?! Mi marad látható belőlem?! Egy olyan albumról álmodtam, amelynek a végén minden képem legalább gyufaskatulyányi méretben megnézhető. *Tanguynak*, a spanyol festőnek van életműkiadása. *Kleenek, Picassónak* csinálják, nem tudom, kész van-e. Egy ilyen kiadvány horribilis összegbe kerül, keveseknek adatik meg. Az enyém most ingyen elkészült, ott van a neten, és nemcsak kétezer példányban... Már induláskor rátettem a lemezre, hogy minden szerzői jogról lemondok, és minden munkám korlátozás nélkül felhasználható.

2000-ben új, jobb programot kellett íratni, amikor az Új Mandátum Könyvkiadó kiadta a CD-met. A lemezt hamarosan meghaladta az élet az internettel. Megint újabb, javított program. Szerencsére sok bírálatot kaptam, így folyamatosan volt mit javítani, csiszolni. Egyetlen megjegyzés nyomán az összes képet átdolgoztam, mindre keretet tettem. Rájöttem, hogy olvashatóbb a szöveg, ha szürke háttér kerül a betűk mögé. Vállalom, hogy a fiatalok finoman megmosolyognak a 14 pontos „lóbetűért", de tudom, hogy így mennyivel kellemesebb (három dioptriával) olvasni. Azt a 350 oldalas C. naplót is teljesen átdolgoztam, amikor a gépre került. Ki a fene olvas könyvet monitoron?! De ha egyszer másképp nem hozzáférhető... Fölszabdaltam részekre, és rengeteg odavonatkozó fotót, reprodukciót illesztettem be. Új mű, a netre. Hasonlóan történt a később megjelent monográfiával is. A zsidótemetős fotóalbumunk is végiglapozható. Új részprogram kellett egy barátom ötletének megvalósításához, hogy a festmények sor-

Műterem fehér fényben
opusz: A/03/23, olaj, farost, 75x70 cm

sa végigkísérhető legyen. Ott van ugyanis az a monstrum táblázatom, amely tartalmazza, hogy az évtizedek során mi minden történt a munkáimmal. Kiállítások, vásárlások, folyóirat-szereplések, esetleges díjak, tulajdonosváltások satöbbi. Ma a honlapon a festmények, a grafikák vagy a fotók alatt mindez egy-egy kódszámmal szerepel, linkként, vagyis rákattintással elolvasható.

– A digitalizáció során bizonyára nem kevés problémával szembesült. Milyen gondok okozták a legtöbb fejtörést?

– Az egész hosszú évek munkája, hiszen minden lépésről lépésre alakult. Mára már az összes adat eléggé rendezettnek mondható és praktikusan kereshető (számomra: könnyen frissíthető) táblázatokban szerepel; nemcsak a képek, de a szövegek is, mindaz, amit rólam írtak, és amit én írtam. Cikkek, kritikák, naplójegyzetek, tanítási tantervek, korai szerelmes versek, ösztöndíjkérő levelek. Folyamatos fejtörésbe került, amíg e végtelenül egyszerű szerkezetig eljutottam. Világos, hogy az egész rendszer egy súlyos és tulajdonképpen megoldhatatlan problémával küzd. Ugyanis a honlapom teljes szakmai adattár, ugyanakkor bemutatkozó kiállítás is szeretne lenni. A nemzet archívumának és a bennfenteseknek mindent, azoknak pedig, akik nem szakemberek, csak néhány szép képet kellene mutatni, többet nem, mert az inkább csak zavarja a befogadást. És tucatjával a rossz képek. Tehát mutatandó az az ezernégyszáz festmény, amelyet valaha festettem, vagy az a hétszáz, amelyet ebből nem fűrészeltem föl az évek során, vagy az az ötven, amellyel szívesen dicsekszem. És ugyanez áll a szövegeimre is.

– Származik-e Önnek mindebből közvetlen haszna is?

– Lássuk csak! Legutóbb például a Képcsarnoktól kaptam egy levelet, amelyben arról tájékoztattak, hogy néhány képemet megtalálták a raktárukban, bár igen tönkrement állapotban. A küldött adatok részben tévesek voltak. Leültem a gép elé, hogy utánanézzek, miről is van szó, és (nálam) minden a helyére került. Az is előfordult már, hogy valaki a honlapomat böngészve jött rá: az egyik képem hamisítványát kínálja egy galéria eladásra az interneten. Na már most az én képeimet nem lehet hamisítani, mert mindegyik hátoldalán ott az opusszám, ráfestve. Még a kidobott képeim összes adata is nyilvános, szerepel a honlapomon. Csak az állítólagos Váli-kép számát kellett megkérdeznem telefonon, s hamarosan minden tisztázódott. Vannak, akik követik, melyik képemet lehet megvenni, s melyik van még otthon. Noteszlappal jönnek vásárolni, hozzák a képszámokat, amelyek iránt érdeklődnek. Vagy például tavaly volt egy nagyszabású kiállítás a székesfehérvári Csók Galériában. Meghívtak, ám a művészettörténész az utolsó percig nem jelentkezett. Kiderült, hogy a netről válogatott, s így azt is tudta, hogy néhány képet a Nemzeti Galériából érdemes kölcsönkérnie. Egyébként a művészettörténészeknek irdatlan munka egy-egy már nem élő alkotó munkásságát rendszerezni. Én éltem a lehetőséggel, és megkímélem őket ettől. Persze lehet, hogy épp ezért nem is leszek érdekes a számukra.

– Feltehetőleg új ismerősökre, barátokra is szert tett az internetnek és a honlapnak köszönhetően...

– Nagyon sokat használom például az e-mailt, mert nagyszerű kapcsolattartási lehetőség a telefon és a postai levél meg a baráti látogatás között, amire bizony ma nemigen jut idő. A barátaim élnek is vele, a gépem háromperecenként fogadja az üzeneteket, úgy van beállítva. Ha fél napig nem jön semmi, meg vagyok sértődve. Mondjuk úgy, hogy ha nem lenne e-mail és SMS, még ennyire sem lennék kapcsolatban azokkal, akik fontosak nekem. Így viszont azonnal megoszthatom a gondolataimat másokkal. És ráadásul tágul a kör. Előfordul, hogy fiatalok, leendő képzőművészek kérnek tőlem ismeretlenül segítséget. Van, aki festőszerreceptet, van, aki pályázati ajánlást. De

általában a honlapon olvasható naplóm miatt keresnek meg. Néha egészen intim leveleket kapok idegenektől, bizalmasakat, mintha harminc éve a legbensőbb barátok lennénk. Panaszkodnak, leszúrnak vagy éppen vigasztalnak. Mert a Válinewsban eléggé szabadon írok mindenről, meztelenül állok előttük. A szerelmi életem gondjaitól kezdve mindenről szó van itt, kiállításokat ajánlok vagy kritizálok. Leírom, ha hallottam egy jó viccet, és megosztom az olvasóval a gondjaimat is. Ha félkész képem már megnézhető, olykor megmutatom. Aztán jön az e-mail, hogy „túl piros"! És az anekdoták a „klubból", a szeretett Lukács fürdőből, ahová tizenötödik éve járok mindennap.

Van még egy, illetve két egység a honlapon. Semmibe sem került (csak időbe) összeszedni a világ számomra legfontosabb festményeit, s ilyenformán létrejött egy almúzeum, egy nyilvános és ingyenes magánmúzeum. És ha már megvannak a tekercsek, föltettem néhány videointerjút is. Tavaly például a Duna Tv-nek a kamera előtt festettem egy képet.

– Ha már említette a Válinewst: honnan jött az ötlet, hogy ezzel a névvel rovatot indítson, amely valójában egy francia kisvárosban élő magyar barátjához tizenöt éve íródott levelek naponta frissített folyama?

– Amikor elkészültem a honlappal, az egyik barátom figyelmeztetett: az addig rendben van, hogy mindent feltettem a netre, de a látogatók legközelebb talán egy év múlva keresik fel újra a honlapot, tehát kellene valami aktuális, gyakran változó érdekesség. Akkor ugrott be a Válinews ötlete, a levelek formájában írt napló. Találtam egy formát, illetve az évek során kialakult.

– Az internetes Váli-katalógust böngészve felmerül, hogy ezt a rengeteg információt, feljegyzést nem lehet egyik napról a másikra előteremteni, tehát feltételezhető, hogy Ön már a digitális korszak előtt is pontosan nyilvántartotta a dolgait. Mintha előre megsejtette volna a számítógépben rejlő lehetőségeket, és már készült volna rá, hogy egyszer ezt a hatalmas adattárat megosztja másokkal.

– A munkám műalkotások készítése, és szerintem munkaköri kötelességem, hogy a létrejötteket dokumentáljam. Kezdetben golyóstollal, füzetben vezettem a képek nyilvántartását. Hajlam kérdése is: gyerekkorom óta rendbe teszem és rendszerezem a dolgaimat. Amikor kisiskolás koromban térképeket kezdtem gyűjteni, az első darabok után katalogizáltam őket, persze teljesen fölöslegesen. Talán valamiféle félelem áll a háttérben, és így jobban át tudom tekinteni a dolgokat, a várhatókat is. Így könnyebb eligazodni, látni, hogy mi jó, és mi rossz, mi lehet a része az életemnek, és mitől helyénvaló megválnom.

– Több alkalommal is azt nyilatkozta, hogy a mindennapok során nagyon megválogatja a lehetőségeket, és sok hétköznapi tevékenységet s a velük kapcsolatos tárgyakat szándékosan kizárja az életéből. A számítógépet azonban nem hogy nem zárta ki, de társává vált a munkában. Voltaképpen mi az, ami megfogta Önt, ami miatt kivételt tett az informatikával?

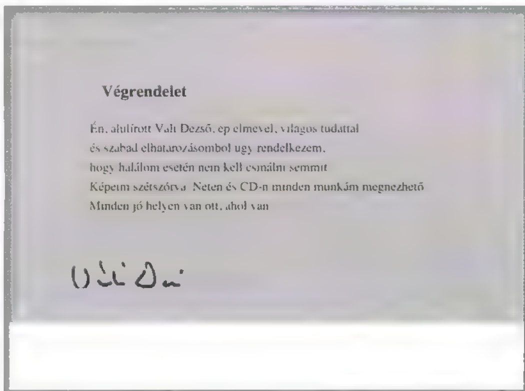
– Maga a digitalizálás, ami új minőségű adatkezelést tesz lehetővé. Az adatbevitel nem gyorsabb – legalábbis nekem –, mint ceruzával, na de a használhatóság! Épp most kértek tőlem valamihez tizenöt reprodukciót. Egy fájlba átmásoltam, ami szóba jöhetett, azután a monitoron egymás mellé téve válogattam. Fél óra múlva, az asztalom mellől föl sem állva, e-mailben elküldtem a képeket. Életrajzot is kértek, azt a Nagylexikonból másoltam át; annak idején ellenőrzésre átküldték nekem, így megvan a gépemen. Vagy festményt adok az őszi tárlatra, és előtte megnézem, hogy a kép szerepelt-e már valahol. Amikor elmesélték, hogy egy vidéki kiállításon látták a képemet, rögtön beírtam az adataihoz, a szereplések közé. Fájt a gyomrom, és elindultam az új körzeti

Álmodó műterem
opusz: A/04/21, olaj, farost, 80X80 cm

orvosunkhoz, ám előtte tíz évre visszamenőleg kiprinteltem számára az idevonatkozó diagnózisokat és a kapott gyógyszereket. Az elintézendők jól áttekinthető listáját negyven év késéssel a PC segítségével sikerült megvalósítani.

– Nevezhetjük-e alkotásnak a valóság digitális formában történő bemutatását, amire Ön is használja a számítógépet?

– Gondolom, igen, mert ez voltaképpen egy virtuális múzeum. Alkotás olyan értelemben, hogy nem mérnöki típusú munka, és bár az egész matematikai logikára épül, nem pusztán logikai építkezés. Ihlet és ötlet is szükséges, van szubjektív tartománya. Az ember munka közben jön rá, hogy egy adathalmazt hány és hány módon lehetne rendezni.

Végrendelet

Én, alulírott Vali Dezső, ep elmevel, vilagos tudattal
és szabad elhatarozásombol ugy rendelkezem,
hogy halálom esetén nem kell csinálni semmit
Képeim szétszórva. Neten és CD-n minden munkám megnezhető
Minden jó helyen van ott, ahol van

– Készítene-e a számítógéppel vizuális alkotást?

– Ezt inkább meghagyom a fiataloknak. Nem mintha eleve elítélném a műfajt, de tőlem idegen ez a világ, nem kedvelem. Az ember az egyetlen – egy csodálatos gép, amely hibásan betáplálva is képes jó eredményt produkálni.

– Úgy tudjuk, néhány egészen speciális feladatot leszámítva az egész honlapját önmaga készítette el. Hogyan tanulta meg kivitelezni a terveit?

– Hosszú ideig egyáltalán nem láttam, merre tart a számítástechnika segítségével. Mindig az aktuális feladatok izgattak, azokon kísérletezve tanultam, mire vehető rá a gép, és néha bizony érzem, hogy hiányzik egy jó alapképzés. Ez az én generációm sorsa. Egyébként a kezdetektől fogva gyűjtöm a telefonszámokat, hogy segítséget kérhessek, ha elakadok... Hogy ne mindig ugyanazt a barátomat zavarjam. Sok türelem kell hozzám. Három módon tanultam: telefonon keresztül, segédkönyvből és rengeteg próbálgatással. Jegyzeteim (kinyomtatva) most is kézközelben. Például itt van a Photoshop képszerkesztő és retusálóprogram: rettenetesen okos és meglehetősen bonyolult. Hol ezt, hol azt felejtem el belőle. Pedig a kezdeteken rég túl vagyok, beszkenneltem vagy ezer diát, és most már minden új egy gombnyomásra JPEG képformátumba konvertálódik, oldalmérete lecsökken 730x620 pixelre, kap egy keskeny fekete-fehér keretet, becsukja magát, és a helyére ugrik.

– Apropó, megismertetné velünk azt a folyamatot, melynek során egy új, vászonra került festménye felkerül az internetre? Ez azért nyilván nem olyan egyszerű, mint a nyaralás közben készült családi fotók digitalizálása.

– Amikor kész a festmény, lefényképezem, előhívatom a diafilmet, azután beszkennelem. Illetve mindez nemrég megváltozott, mert vettem egy drága digitális gépet, azzal az ürüggyel, hogy a fiam egyetemi tanulmányaihoz nélkülözhetetlen. Ami mellesleg igaz is. Így most azonnal a számítógépre tölthetem a képet, vagy ha úton vagyok, a notebookra. Ezután még rendszerint igazgatni kell, mert a képernyőn a mű másként jelenik meg. Viszketek tőle, de fura módon néha csalni kell. Van, aki fönnakad azon, hogy a másolat másolatát mutatom a közönségnek. De hiszen ez végtelenül több a semminél! Ilyenkor aztán visszakérdezek: „Szereted *Braque*-ot? És hány munkáját láttad eredetiben?!"

– Gondolt-e már multimédiás, képes-hangos installációra, amellyel részben ki lehetne váltani az „offline" kiállításokat?

– Egy kiállításhoz hozzátartozik annak atmoszférája, a képek sorrendje, a világítás, a méret, meg aztán látni a festmények textúráját, az ecsetnyomokat, és a képeknek olykor még szaguk is van. A monitor nem pótolhatja az Ernst Múzeumot. A zene pedig nem része úgy az életemnek, hogy a festményeimmel kapcsolatba hozzam. Hangot és mozgóképet egyébként tettem fel, de ezek tévéinterjúk. Háttérzene, az élményt gazdagítani? Mindig idegenkedtem a díszítéstől. Az, hogy a honlap vizuálisan primitív, hogy nem kezdenek el szaladgálni a betűk, ha rájuk klikkelek, nemcsak a tanulatlanságomból fakad. Nem így látja ezt a nagyfiam, aki az Iparművészeti Egyetemen reklámgrafika szakos: nemrég csinált nekem egy új főoldalt Flashben. Ötletes volt, de valahogy túl esztétikus. Ráadásul nem tudtam volna magam naponta frissíteni. Nem mintha most nem vacakoltam volna el megint fél évet az oldal átalakításával. Több száz változat, egy millimétert ide, két betűt oda. Visszatérve a kérdésre: az élő kiállítást nem pótolja semmi, mindezzel csak egy virtuális Váli-múzeumot akarok az utókorra hagyni.

– Ebben az ügyben tett már lépéseket is?

– Intézem, hogy a honlapom megmaradjon a halálom után is. A **deske.hu** domaint, sőt lehetőleg az egész Váli-oeuvre honlapot egy közintézménynek adományozom majd. Olyan gazdát keresek, aki gondját viseli. Összhangban honlapom első tételével, a végrendeletemmel.

BUSH–KERRY: 1:0

Elkezdődött az első internetes elnökválasztási kampány

Süteménysütő verseny: Laura Bush *győzött* Teresa Heinz Kerryvel *szemben. Kérdezhetné a kedves olvasó, hogyan is értem azt, hogy most kezdődött az elnökválasztási kampány. Hiszen már hónapok óta mást sem látni, hallani a tévécsatornákon az Egyesült Államokban, mint az elemzések elemzését, a közvélemény-kutatások pillanatnyi állását, a töménytelen mennyiségű politikai reklámról nem is beszélve.*
Az új választási törvény első elnökválasztása az idei, és hihetetlen mennyiségű pénz mozdult a törvény kiskapujáról elnevezett „527-es" független csoportok révén, amelyek nem tarthatnak ugyan közvetlen kapcsolatot a kampányokkal, viszont a szólásszabadság nevében bármilyen politikai reklámot bemutathatnak.

HORVÁTH LÁSZLÓ, AZ ACTIVEMEDIA ELNÖKE

E kiskapu közvéleményre kifejtett hihetetlen hatását csak belülről, Amerikából nézve lehet igazán átérezni. Hiába igaz, amit az európai sajtó (errefelé főleg a briteket és a lengyeleket idézik ezzel kapcsolatban) ír félig komolyan, miszerint nagyon igazságtalan, hogy a világ számára legfontosabb választás során csak az amerikaiak szavazhatnak, mivel a világ jövője függ tőle. Ebben persze sok a túlzás, hiszen egy elnöknek annyira direkt hatása nincs a mindennapokra, mint ahogy ez kívülről nézve tűnhet. Többek között ezért is megmosolyogtató a népszerű konspirációs elmélet a terjeszkedő amerikai birodalomról: az amerikaiak nem akarnak elfoglalni semmilyen más országot, hiszen a katonák alig várják, hogy visszatérhessenek otthonaikba, nem kívánják ők azt semmilyen külföldi életmódra felcserélni. Ez az interneten megtalálható részletes e-mail beszámolóikban is olvasható. És ez az alapállás teljesen egyértelmű minden amerikai átlagember számára, míg a világ többi része úgy érzi, hogy nem így van – mert nem amerikai kontextusban, hanem európaiban, ázsiaiban próbálja megérteni a folyamatokat, amelyek egy választás körül zajlanak. Például éppen a napokban tűnt fel a médiában annak a híre, hogy „a külföld" többsége, talán három ország kivételével, *Kerryt* választaná elnöknek. Ez véleményem szerint kisebbfajta palotaforradalomhoz vezetne minden más országban, míg Amerikában mosolyogva veszik tudomásul, és eszükbe nem jut, hogy annak alapján szavazzanak, amit a világ többi része gondol.

Ennek tudatában megdöbbentő, hogy Kerry büszkén említette: „külföldi vezetők" jelezték neki, hogy „őt szeretnék". Micsoda olaj a republikánus tűzre, akik gyengének, befolyásolhatónak, saját elvek nélkül valónak mutatják be a szenátort... Borzasztó taktikai hiba.

Ha kilépünk a média hype-ból, és realista módon nézzük az amerikai közvélemény reagálását arra, hogy a csapból is politika folyik, akkor bizony világosnak kellene lennie minden elemző számára, hogy egészen e hét elejéig, a Labor Day ünnepig gyakorlatilag majdnem minden mozzanat pusztán felkészülésnek nevezhető. Ugyanis a középosztály mostantól kezd odafigyelni arra, hogy mit is várhat az elnöktől, ha újraválasztják, illetve milyen alternatívát ajánl a Kerry-kampány. Ebből a szempontból *Bush* 10-11%-os vezetése magától értetődő: a múlt héten befejezték a hagyományosan agyonközvetített republikánus párti konvenciót New Yorkban, ahol Bush világosan kifejtette, hogy mit akar külföldön és belföldön elérni, ha újraválasztják. Kerry viszont egyelőre nem tudott előjönni semmilyen programmal, amely bármilyen jelentős különbséget mutatna Bushé szemben. Ez a tehetetlenkedés jól illeszkedik a siralmas, enervált, erőtlen demokrata-kampányba. Ami azért is érdekes, mert Bush elnököt mindennél jobban gyűlölik.

Stratégiai tévedések sorozata

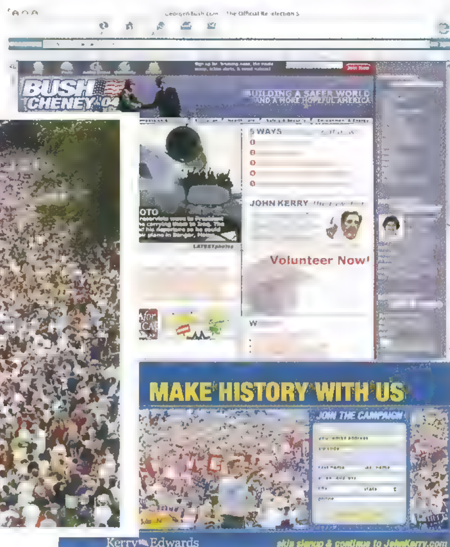
Szomorú, hogy a szívműtétje előtt kell a volt elnöknek (igen, a republikánus gyűlés után szívpanaszokkal kórházba szállították a demokraták nemzeti szinten egyedül hiteles és népszerű vezetőjét, *Bill Clintont*, aki persze mára már kikerült a kórházból) másfél órán keresztül magyaráznia Kerrynek, hogy hogyan kell megnyerni egy elnökválasztási kampányt. Nemhiába hangsúlyozzák a demokrata szóvivők, hogy nem kapott szívrohamot a volt elnök, hiszen sok igazság lenne abban a rossz és cinikus viccben, hogy az egyetlen hatékony demokrata stratéga infarktust kapott a republikánus kongresszus sikerétől... A beszélgetés eredményeképpen a korábbi győztes demokrata csapat veszi át a Kerry-kampány vezetését – talán kicsit elkésve. Clinton 1996-os kampánya volt az utolsó, amelyet a demok-

raták nyertek meg. Hogyan is jutottak ide a demokraták, akiknek az internet és a független csoportok korai sikert jósoltak?

Amikor *Howard Dean* nemzeti szintű vezetésre tett szert a többi demokrata jelölttel szemben, a tradicionális pártvezetői mag hihetetlen pánikba esett. A hisztérikus anti-Bush-propaganda megtestesítője világos, könnyen átlátható programmal nyerte meg a fiatal, demokrataérzelmű választók többségét. A Dean-kampány vírusos reklámmal, e-maillel, a moveon.org alulról szervezett gyűléseivel hihetetlen hatékonyan gyűjtött pénzt a sok ezer szimpatizánstól. Az internet segítségével a hagyományos jelölteknél tízszer több kampánypénzt begyűjtött Deannek előre garantálták a demokrata jelöltséget a médiában, amitől a demokrata pártelnök, *Terry McAuliffe* által vezetett clintonista kemény mag igencsak berezelt.

Vagyis Kerry sem nem a profi pártvezetés, sem nem az alulról jövő anti-Bush-mozgalom kedvence: ő egy kompromisszum eredménye. És ez talán a legjellemzőbb a jelöltre: az intellektuális, elemző, gondolkodó típusú politikus nagyon árnyaltan látja a világot egy olyan jelölttel szemben, aki mindent fehérnek vagy feketének tekint. Ugyanannak az elitnek a neveltjei, ugyanarra a Yale-re jártak, viszont egészen más módon fejezik ki magukat a politikai marketing területén. Persze Bush elnök még lenyomott két évet a Harvard Business Schoolban,

Mert ők tudják, hogy Amerikában a középosztály választ, nem pedig a forrófejű fiatalok, és egy Deannel kiállni az elnökválasztási csatára még alibinek is rossz. 2003 vége felé még nem tudhatták, hogy Irak nem igazán úgy alakul, ahogy azt Rumsfeldék elképzelték, illetve hogy a gazdaság lassabban áll talpra, mint az indikátorok mutatták, különösen az állásteremtés kritikus területén.

A kapkodásban előhúztak egy jolly jokert, *Wesley Clark* tábornokot, aki túl későn mondott igent ahhoz, hogy hatékonyan beszálljon a demokrata jelöltségért folyó csatába. A tábornok internetstratégiája a Dean-siker pontos másolata volt, csak egy féléves késéssel. Az iowai előválasztásokra nem is tudott kiállni, ami óriási hibának könyvelhető el, különösen egy katonai stratéga részéről. Mert aki Iowában nyer, az az esetek többségében hatalmas bázist szerez magának, és ez történt Kerry esetében is. Deant a média apró darabokra szedte, és nem tudott a padlóról feltápászkodni. Így került az élre az igencsak jelentéktelen életpályájú, a szenátusban húsz évet liberális elszavazgatóként eltöltő – a szomorúan sikertelen *Dukakis* massachusettsi demokrata kormányzó, elvetélt elnökjelölt alkormányzójaként is megméretett – John Kerry.

amelynek vasfegyelmű corporate filozófiája a Fehér Ház és az elnök kampányának működésén is meglátszik.

Talán a legsúlyosabb stratégiai hiba, amit Kerry vétett, hogy a Vietnam-témát vezette be mint identitásának legfontosabb elemét, amikor a demokratakonvenció fő műsorszámaként bemutatkozott az amerikai közvélemény előtt. Érthető, hogy ezt a kompromisszumos döntést hozták, hiszen nem nagyon akadt más egyértelmű különbség, amely megkülönböztette volna Bushtól: Kerry szolgált Vietnamban, míg Bush nem, ő a papa kapcsolatai révén bekerült a National Guardba, ahol megúszta a veszélyt mint harcirepülő-pilóta. Érthető, de meg nem bocsátható, hiszen Kerry csak azután jelentkezett Vietnamba, hogy nem tudta elfogadtatni a felmentésére irányuló kérelmet. Így viszont a vietnami szolgálatával kapcsolatos ellentmondások sorozata csak elkezdődött: a sebesüléseiről 64 (!) vele szolgáló veterán azt állítja, hogy jelentéktelenek voltak. Mindezt pedig tetézi a tény, hogy a háború után mint háborúellenes aktivista kampányolt, és azt keményen elítélve tanúskodott a kongresszusban. Vagyis Kerry valóban az ellentmondások embere, ami erény a szenátusban – hiszen kompro-

misszumra hajlamos –, de hátrány az elnöki pozícióban, ahol is egyértelmű, világos, néha bizony kompromisszumot nem ismerő módon kell dönteni.

Arról nem is beszélve, hogy nagyon elszaladt vele a ló a kongresszusi tanúskodáskor, és bizony nem valami jól fest a képernyőn a korabeli fekete-fehér képen háborúellenes katonaként...

Nem véletlen, hogy nagyon ritkán sikerül egy szenátornak az ugrás a szenátusból az elnöki pozícióba. A kivételek száma elenyésző. Az, hogy Kerry húszéves szenátori pályafutása során sokszor szavazott több irányba is, számos támadási felületet nyújt – arról nem is beszélve, hogy a legutóbbi két év során is sok ellentmondásba keveredett, amikor megszavazta az Irak elleni háborút, ám a költségeket nem. Az sem segít persze, hogy annak idején az első Öböl-háború ellen voksolt, a demokrata többséggel együtt.

A vietnami főmotívum bedobásának második és talán még megbocsáthatatlanabb tévedése, hogy ezzel elvonta a figyelmet azokról a valós problémákról és hibákról, amelyeket az elnök és különösen a Pentagon elkövetett az elmúlt négy év során. Így sikerült elherdálni a helyzeti, technológiai és stratégiai előnyt, amit Dean és a háborúellenes mag kreált olyan hatékonyan, hogy Kerry és Bush hónapokon keresztül egyenlő népszerűséget mutatott. A Vietnam- és Kerry-ellenes veteránok negatív televíziós kampánya meghozta gyümölcsét, s a republikánus konvenció előtt már „megdolgozott" közvélemény átadta a vezetést az elnöknek – nem kis részt a szupersztárok (McCane, aki ma a legnépszerűbb amerikai politikus, *Giuliani*, aki hihetetlenül hiteles, különösen New Yorkban, és *Schwarzenegger*, a két lábon járó amerikai álom és világsiker) egészen kiváló New York-i beszédeinek eredményeként. Hiába működtették a demokraták az internet gépezetét ennyire hatékonyan, a politikai-stratégiai hibák nem hagyták a technológiai előnyt érvényesülni. Hiába tekinti Kerry az internetet fő kommunikációs csatornájának, privilegizált, regisztrált internetes támogató táborát részesítve előnyben, amikor a kampányával kapcsolatban akar valamit nyilvánosságra hozni. Ha az erős üzenet hiányzik, a médium önmagában nem elég.

Úgy is lehetne fogalmazni, hogy a demokraták minden tőlük telhetőt megtesznek a republikánus elnök újraválasztásáért.

Mitől keserű a demokraták szája íze?

Lélektanilag a demokraták máig sem heverték ki azt a sokkot, amelyet a 2000-es választások elvesztése okozott. Érthető, hiszen 400 000-rel több amerikai szavazott Gore-ra, mint Bushra. S a rossz szájízt csak fokozza Amerika megkönnyebbült sóhaja, öröme afelett, hogy Bush az elnök a szeptember 11-ei tragédia után. Az érthetően dühös demokraták nem tudták igazán kitombolni a mérgüket – egészen addig, amíg Howard Dean meg nem jelent a porondon internetes pénzgyűjtő fiataljaival és megállíthatatlan háború- és Bush-ellenes propagandájával. A Dean-féle forradalomra a demokrata kemény mag válasza Wes Clark elég gyengécskére sikerült kampánya volt – maradt tehát a kitartóan igyekvő Kerry, aki eléggé jó ütemben vette észre a vákuumot, és merte magát adósságba verni az előválasztások elején azért, hogy megfelelő nyilvánosságot vegyen magának Dean egyedüli „megválasztható" alternatívájaként. Pestiesen szólva ez volt az első és utolsó jó dobása.

Taktikai hibák

Ahelyett, hogy végre a tényekről, az elszalasztott lehetőségekről, a tévedésekről, a hibákról beszélnének, még mindig a Bush elnök nemzeti gárdában eltöltött (vagy el nem töltött) szolgálatát próbálják felhozni válaszként az iszonyatos arculcsapásként ható republikánus Kerry-kritikára. De hát ez kit érdekel, amikor Kerry szolgálati érdemeit már kevesen hiszik el a jól elhelyezett vietnami veteráncsoportok tévéreklámjainak köszönhetően, arról nem is beszélve, hogy ez a Kerry-életrajz legerősebb pontja. Mert az ezt követő húsz évvel sok baj lesz még abban az országban, ahol nem veszik jó néven, ha valaki túlságosan liberális (ez ott többé-kevésbé baloldalit jelent, ami majdhogynem egy káromkodással ér fel). Ne felejtsük el, hogy Clinton, a demokrata sikertörténet egy velejéig republikánus programmal nyert.

Moore

Michael Moore-t, az elhíresült filmrendezőt lehet szeretni, gyűlölni, de tudósítóként beküldeni a republikánus konvencióra nem lett volna szabad. Amikor több ezren fújolják a nem valami jóképű és eléggé szemtelenül viselkedő propagandistát, aki mint újságíró figyeli az eseményeket az erkélyről, akkor az nem tesz jót a demokraták image-ének. Képzeljük el Schwarzeneggert a demokrata pártgyűlésen, Bostonban – hát, eléggé elképzelhetetlen. Michael Moore pedig teljes száz-valahány kilójával megtestesítette mindazt, ami csúnya és lenézendő a média szenzációhajhász szárnyán, ország-világ előtt.

Egy másik hihetetlen hiba Kerry széllovaglása Nantucket-

ben. Ez bizony nem tetszik az afrikai-amerikai vezetőknek a republikánus konvenció és háború közepén. A szókimondó és kezelhetetlen harlemi prédikátor, az egyébként nagyon szórakoztató, csak kissé túl hangos *Al Sharpton* meg is jegyezte, hogy szerinte Kerrynek úgy kellene harcolnia, mintha az élete függne tőle. A „szuperelit" massachusettsi üdülőszigeten elegánsan széllovagolni óriási tévedés, és a média vérszemet kapva mutatta be a képet – naponta százszor.

A technológia és az IT jelenléte a kampányban

Új hír, hogy a *Cheney*- és a Kerry-oldal összekapott azon, hogy az eBayen 400 000-en profitálnak adásvevésből, ami Cheney szerint bizonyíték arra, hogy a GDP növekedéséről szóló számok konzervatívak, hiszen az eBayt nem számítják bele. Erre rögtön ráugrottak a másik oldalról, azt hangsúlyozva, hogy nagy baj lehet a gazdasággal, ha már a limonádéárusokat is be akarja számoltatni az alelnök.

Kevésbé vicces az outsourcingról szóló diskurzus: a demokrata pártban elég erős az az „izolacionista" vonal, amelynek leghangosabb szócsöve *John Edwards* alelnökjelölt. Az Amerika elszigetelését, a cégek külföldi befektetéseinek, a külföldi alkalmazottak felvételének meggátolását hirdető protekcionista álláspont nagyon nehezen nyelhető le szó nélkül az IT-szektorban dolgozó kollégáim számára.

A republikánusokat sem kell félteni, amikor rosszmájú kritikáról esik szó: *Pataki* kormányzó, aki New York-i házigazdaként abban a megtiszteltetésben részesült, hogy ő mutatta be az elnököt, azt találta mondani, hogy Kerry szenátornak saját magát kell „Google-olnia", hogy kitalálja, éppen mit gondol.

Úgy tűnik, a Grand Old Party lassan kezdi behozni a demokraták kezdeti előnyét az interneten: nemhiába ilyen tehetséges a Bush-kampány webmestere, a húszas éveinek elejét taposó ifjú titán – az apró részletekre kiterjedő figyelemmel válogatja ki a népszerű médiaelemeket a honlaphoz, amelyet szinte percenként tölt fel friss tartalommal.

Az Osztrák–Magyar Monarchia Amerikája

Nagyon érdekes elgondolkodni azon, hogy a két majd' legfontosabb állam, Kalifornia és New York kormányzója erősen „ferencjóskás" génállományból eredezteti magát. Ez érdekes egybeesés. Az viszont már valódi hatalmat jelent, hogy a másfél milliós amerikai magyar közösségből 400 000 az egyik (ha nem a legfontosabb) frontvonalnak számító Ohióban él. Sokak szerint ez minden idők legfontosabb választása. Ha ez így van, akkor különösen nagy a befolyása a magyar származású amerikai közösségnek, akárhogyan is dől el a választás. A magam részéről nem értek egyet ezzel a túldramatizálással, mert igazából akkora hatalma nincs az elnöknek, hogy pártszimpátiától függően reszketni kelljen a választás eredményétől. Nagyon nehéz ezt a jól kiegyensúlyozott hatalmi rendszert tartósan a többség véleménye ellen fordítani: ebben a 80-85%-ban megosztott, 10-15%-ban független választói közösségben nem képzelhető el túlzott radikalizmus.

Jóslás

Eddig egyetlen, 100%-osan megbízható barométere van a választásoknak: a süteményrecept-verseny. Egy hölgymagazin sok évtizedes hagyománya, hogy elkéri az elnökjelölt-feleségek kedvenc sütireceptjét. Ezután szavazásra kérik fel az odaadó kóstolókat. Laura Bush tradicionális finomsága toronymagasan győzött Teresa Heinz Kerry kissé avantgárd ízeket hozó süteményével szemben. Ha csak valami óriási botrány nem jön közbe, ez a győzelem a férjek párbajkimenetelének előrejelzése is: ahogy behozták a demokraták internetes technológiai előnyét a kampányban, úgy mostanra Bush elnök került helyzetbe a valóban határozatlannak tűnő Kerryvel szemben. Az első eredményeket természetesen az internetről lehet majd megtudni.

Kapcsolódó webcímek:	*www.georgewbush.com* *www.johnkerry.com*

USB – A VÉGTELEN KÉPZELET

Az USB (Universal Serial Bus) napjainkra a legszélesebb körben elterjed csatoló. Minden új laptop, asztali számítógép elengedhetetlen kelléke, a nyomtatók, digitális fényképezőgépek köldökzsinórja. Használata olyan egyszerű, hogy tényleg mindenkinek megy. Bedugni, kicsit várakozni, és játszani. A plug and play realitássá vált.
A szabványban azonban több lehetőség rejlik, mint az elsőre látszik. A számítógépünk USB-portja ugyanis áramforrásként szintén működik. A többinek pedig csak a képzelet szab határt...

SZÉLL ANDRÁS

1995-ben az USB fejlesztői – a Compaq, a DEX, az IBM, az Intel, a Microsoft, a NEC és a Northern Telecom – olyan szabványt akartak készíteni, amely megvalósítja a plug and play elvét, azaz lehetővé teszi, hogy az operációs rendszer újraindítás nélkül, gyorsan felismerje a csatlakoztatott perifériákat.

A létrejött szabvány azonnal világsiker lett. Az első változat után a mai USB 2.0 specifikáció már 480 Mbps sebességről szól, szaporodik a csatlakoztatható eszközök száma (újabban például a külső DVD-írók), a „hagyományos" perifériák – például nyomtatók, optikai meghajtók, egerek stb. – pedig mind átálltak USB-re.

Mellettük azonban megjelent sok olyan informatikai (?) eszköz, amely – mondjuk így – nem jött volna létre, ha nincs az USB.

Vadhajtások

A legfurcsább kütyüknek tulajdonképpen semmi közük a számítástechnikához. Kitalálóik – akik minden bizonnyal igen sok szabadidővel rendelkeznek – tulajdonképpen annyit ismertek fel, hogy az USB-port áramforrásként is kiváló, és megpróbálták a lehető legtöbbet kihozni az 5 voltból. Így ebben a kategóriában olyan eszközök futnak, mint az elektromos takaró, az elektromos fogkefe, valamint a kávét melegen tartó csészetakaró. Teljesen természetes, hogy ezekre nagy szükségünk van, hiszen az átjátszott hosszú és hideg éjszakákon jól jön a lábunkat melengető takaró, ha pedig külföldre mennénk, nem kell aggódnunk, hogy elektromos fogkefénket nem tudjuk használni az ottani elektromos hálózaton – mindent megold az USB. (Az már csupán egy apró kérdés, hogy ezek az eszközök mind igen hamar lemerítik noteszgépünk akkumulátorát, ha pedig azt tudjuk tölteni a konnektoron keresztül, akkor abba a konnektorba ezeket a dolgokat is be tudnánk dugni ...)

Nekem nagyon tetszik a rideg irodákba otthoni hangulatot varázsoló műanyag karácsonyfa és a masszázslabda. Ezek már majdnem az értelmes csoportba tartoznak. Nem így a rendőrautók tetejéről ismert megkülönböztető jelzés vagy az USB-tésztafőző.

Izgalmas kísérletekre ad lehetőséget viszont egy USB-vibrátor és egy webkamera, de nem kevésbé ötletes az USB-villanyborotva, -porszívó vagy -szakácskönyv sem.

Használhatók?

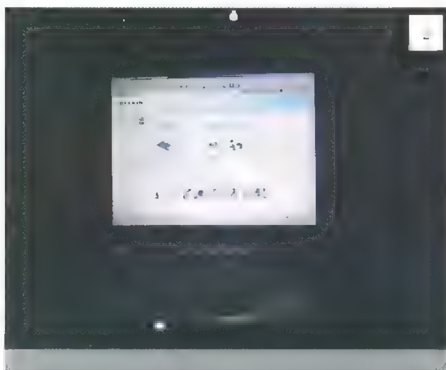
Most már elárulhatom: ez a cikk eredetileg egy USB-notebooklámpa tesztjének indult (csak az interneten annyi mindenbe belebotlik az ember...).

1.

Ez a szerkezet az augusztusi számunkban bemutatott WLAN-routerhez hasonlóan a Belkin gyártmánya, így akár idézhetjük az ott elmondottakat: „...a Belkin IDG Hollywoodban, ottani stúdiótechnikával tervezi meg a felhasználók asztalára kerülő termékeket. Ez magyarul azt jelenti, hogy a termékek formatervezése egyéniséget ad azoknak."

Hát, ez igaz a lámpára is. USB-lámpából én legalábbis még nem láttam olyat, amely külön bekapcsológombbal rendelkezik, vagy amely képes – egy porszívóhoz hasonlóan – visszahúzni magába a kábelt (lásd 1. képünket). Nagyon dögös.

Az USB-lámpa pedig mint ötlet valószínűleg eladható, mert jópofa és olcsó, valamint első hallásra értelmesnek tűnik. Végül is, tényleg: jó, ha a sötétben világít valami, ha a sötétben megvilágítja valami a billentyűzetet (lásd 2. képünket). Azt is el tudom képzelni, hogy a noteszgépemet a hónom alá kapom, és a beledugott USB-lámpával világítom magam előtt az utat az áramszünet miatt sötétbe borult szálloda folyosóin. Ez tehát jó kis termék, ráadásul kiváló „repiajándéknak" (ahogy mondtam: olcsó, és borzasztó hasznosnak tűnik).

Aztán pedig itt van az USB-portra csatlakoztatható, Flash-memóriával és MP3-lejátszási képességekkel felszerelt karóra. Szintén nagyon hasznos kis szerkezet, és még nem is néz ki anynyira rosszul. Vérbeli informatikusok számára elengedhetetlen egyéniségkifejező eszköz. Persze ebben az esetben is el kell tekinteni attól az apróságtól, hogy nem kifejezetten a legragyogóbb ötlet a fejhallgatót egy olyan szerkezetbe dugni, amelyet a csuklónkon hordunk. Egy perc, és már bele is tekeredtünk a kábelbe...

Végül említésre méltó még az USB-s svájci bicska is. Ez nem több és nem kevesebb, mint egy bicska – integrált USB Flash-memóriával. Egyértelmű, hogy teljességgel együtt járó fogyasztói igények markáns kielégítéséről van szó, hiszen melyik rendszeradminisztrátor nem szokott zsíros kenyeret kenni, illetve melyik kiscserkész tudna nélkülözni néhány mega szabad tárkapacitást az erdő közepén?

Vadhajtások

Elektromos takaró: **www.mib.co.jp/products/ohizamoto.html**
Fogkefe: **www.watch.impress.co.jp/akiba/hotline/20030222/etc_habrashi.html**
Kávémelegítő: **www.dct-net.co.jp/special/usb_hot.html**
Masszázslabda: **www.mrgadget.com.au/catalog/product_info.php/cPath/21_45/products_id/152?osCsid=5665b1b7ff1690e68d53c3da5e679323**
Műkarácsonyfa: **www.mrgadget.com.au/catalog/product_reviews_info.php/products_id/134/reviews_id/22?osCsid=5665b1b7ff1690e68d53c3da5e679323**
Porszívó: **www.gizmodo.com/archives/usbpowered_vacuum.php**
Rendőrvillogó: **www.watch.impress.co.jp/akiba/hotline/20030315/image/npl2.html**
Szakácskönyv: **www.thinkgeek.com/stuff/looflirpa/igrill.shtml**
Tésztakészítő: **www.watch.impress.co.jp/akiba/hotline/20030607/etc_soumen.html**
Vibrátor: **www.libida.com/content/shop/toys/item.php?product_id=1064&ref=anoa**
Villanyborotva: **www.watch.impress.co.jp/akiba/hotline/20030419/image/nusbs1.htmlű**

Használhatók?

Ujjlenyomat-olvasó: **www.eyenetwatch.com/biosecurity/biotouch-usb-fingerprint-reader.htm**
Notebooklámpa: **www.belkin.com**
MP3-lejátszós, USB-memóriás óra: **www.laks.com**
USB-memóriás svájci bicska: **www.swissbit.com**

Az USB-ről:

www.usb.org

Zűrös csajok

Nők a teljes idegösszeomlás szélén: két reménybeli musical-énekesnő transzvesztitamezben bujkál, és minden szinglik védőszentje, Bridget Jones is újra a nyakunkba zúdítja összes párkapcsolati problémáját.

CSIKI JUDIT

Connie-t és Carlát közös szenvedélyük köti össze: mindketten rajonganak a musicalekért, és leghőbb vágyuk, hogy egyszer majd énekesnőként állhassanak a reflektorfényben. Persze ez még messze van, egyelőre csak egy lepattant lebujban szórakoztatják a nem túlságosan lelkes közönséget. És amikor már úgy érzik, hogy a helyzet nem is fordulhatna ennél rosszabbra, az élet szokás szerint bebizonyítja, hogy dehogynem: véletlenül tanúivá válnak, ahogy két maffiózó meggyilkolja a főnöküket, ráadásul nem maradnak észrevétlenek, s így menekülhetnek az életükre törő gengszterek elől.

S hogy hol nem keresne senki két reménybeli musical-énekesnőt? Nos, Connie és Carla Los Angeles egyik revüjében vállal munkát – méghozzá egy olyan klubban, amelyet csupa női ruhába öltözött férfi látogat. A két lány maga is transzvesztitának adja ki magát, s így köszönt rájuk a régóta vágyott siker. S mivel Murphy nem alszik, persze hogy Connie életében ilyenkor bukkan fel az a pasi, aki mellett nagyon is szívesen lenne igazi nő.

A két lány szerepében *Nia Vardalost* és *Toni Colette-et* láthatjuk: e két név már önmagában is rekeszizmokat próbára tevő nevetést vetít előre. Vardalos legutóbb a Bazi nagy görög lagzi menyasszonyaként és forgatókönyvírójaként aratott fergeteges sikert, Colette pedig épp 10 éve, 1994-ben készítette el a maga esküvői komédiáját: a Muriel esküvőjében alakított nagyot. Ketten együtt sok mindenre képesek...

Szépségtippek rózsaszínben

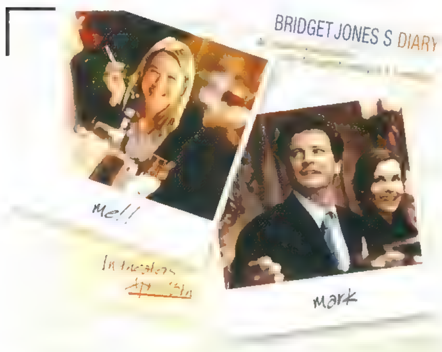
A film hivatalos honlapját a **www.connieandcarla.com** címen találjuk. Ha reflexeinket visszafogva nem tüntetjük el azonnal a főoldalon előugró hirdetést, megtudhatjuk, hogy amennyiben erre szeretnénk költeni megtakarított pénzünket, licitálhatunk a film jelmezeire és egyéb ereklyéire. A főoldalon azonnal meg is nézhetünk egy részletet a filmből, s ha ez meggyőzött, máris továbbléphetünk a rózsaszínre fazonírozott oldalra. Természetesen ott megtaláljuk a szinopszist, a főszereplők és az alkotógárda névsorát, a fotógalériát, sőt a filmzenébe is belehallgathatunk. No és persze megvannak a letölthető „kincsek", a háttérképek, ikonok, képernyővédők és filmelőzetesek is. Ha pedig ezeken az obligát információkon túljutottunk, máris elérkezhetünk a honlap „nőcis" részéhez. A Metro Quiz elnevezésű teszt kitöltésével például azt mérhetik fel az érdeklődő hölgyek, hogy mennyire tekinthető metroszexuálisnak életük párja. (A metroszexuális kifejezéssel azokat a férfiakat jelölik, akik heteroszexuálisak, ám sok nőies tulajdonsággal is rendelkeznek, például rengeteget foglalkoznak a külsejükkel, kozmetikushoz, fodrászhoz, szoláriumba járnak, és imádnak márkás üzletekben vásárolni.) Az Anti-Diet Diet menüpontból a dié-

tázás megszállottjai okulhatnak, mellesleg a tízes lista valóban megfontolandó jelmondatokat tartalmaz (többek között emlékeztet arra az egyszerű, ám sokszor figyelmen kívül hagyott tényre, hogy az egészséges táplálkozás alapja a kiegyensúlyozott étrend, amelyet az önsanyargatással szemben ráadásul még élvezni is lehet). A Beauty Rules szabálygyűjteményből pedig a smink és az öltözködés aranyszabályait leshetik el mindazok, akiknek a női lapok dömpingje után még mindig nincs elegük az ilyen jellegű információkból.

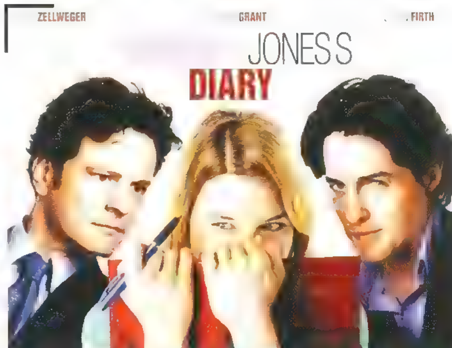
És ezzel még nincs vége az extrák sorának: ha az oldal bármelyik látogatója jól hangzó művésznévre vágyik, egyetlen mozdulattal kreálhat magának. Emberismeretünket is fejleszthetjük, ha a Ms. Match menüpont játékában megpróbáljuk megállapítani, melyik színpadi jelmez melyik férfiarcot rejti, sőt a női ruhába öltözött férfiak történelméről is megtudhatunk egyet s mást. Akinek pedig tetszett a film zenéje, a Sing-A-Long menüpont karaoke-jában énektudását is kipróbálhatja.

Bridget visszatér

Bár ma már minden héten megjelenik egy újabb szingliregény, talán van még, aki emlékszik, hogy az egész divathullám *Helen Fielding* írónő hősével, a Bridget Jones nevű,

kövérkés és zűrös angol hajadonnal, illetve az ő naplójával indult. Persze a regénynek hamar lett folytatása, majd filmváltozata *Renée Zellweger* főszereplésével. Most pedig végre elkészült a folytatás, a Mindjárt megőrülök filmváltozata is, amelyben – ugyanúgy, mint az első részben – Renée Zellweger, *Hugh Grant* és *Colin Firth* tárja elénk cseppet sem egyszerű szerelmi életét. Az első rész ott ért véget, hogy Bridget épp révbe érni látszott a jól menő ügyvéd, Mark Darcy karjaiban. Nos, innen indul a folytatás, ám hamar kiderül, hogy a jól menő ügyvédek mellé gyakran szegődik egy modellalakú, mindig tökéletes öltözékben és sminkben

megjelenő kolléganő, akire az illető úr kicsit túlsúlyos barátnője ösztönösen féltékeny lehet. S hogy még tovább bonyolódjanak a viszonyok, Bridget egykori nőfaló főnöke, Daniel Cleaver is feltűnik a színen...

Várakozó álláspонton

A hivatalos honlap (**www.bridgetjonesmovie.com**) a bemutató időpontja előtt pár héttel még csak készül a premierre: valószínűleg ezután jönnek majd a nagyobb attrakciók, egyelőre csak egy filmelőzetest, néhány fotót és a film szinopszisát találhatjuk meg az oldalon. A türelmetlen Bridget Jones-rajongóknak így a nem hivatalos honlapokon érdemes kutakodniuk. A Mark Darcyt játszó *Colin Firth* rajongói honlapját (**www.firth.com**) feltérképezve a **www.firth.com/teor.html** aloldalon találjuk a filmmel kapcsolatos híreket, cikkeket, képeket és forgatási fotókat. A **www.empiremovies.com/movies/2004/bridget_jones.shtml** és a **www.killermovies.com/b/bridgetjones2** cím újabb filmelőzeteseket rejt. Viszonylag sokoldalúnak mondható a **www.bridgetjonestheedgeofreason.co.uk** oldal: a legfrissebb Bridget-hírek mellett találhatunk itt szűkre szabott, ám lényegre törő információt a film szereplőiről (a karakterekről, valamint az őket alakító színészekről egyaránt) és készítőiről, s mindent megrendelhetünk, ami csak Bridget Jonesszal kapcsolatos: Helen Fielding könyveit, azok hangoskönyv-változatát, az első Bridget-filmet videokazettán és DVD-n, valamint annak zenéjét. A Bridget-fanatikusok a visszaszámlálásban követhetik, hány nap is van még hátra a világpremierig. A többihez képest bőséges információt találunk a **www.rottentomatoes.com/m/bridget_jones_the_edge_of_reason** oldalon is: a szinopszis, az előzetesek, a klipek, a fotók, a hírek és az egyéb apró adatok mellett itt egy fórumra is rálelhetünk, ahol a regisztrációt követően más rajongókkal vitathatjuk meg a forgatás kulisszatitkait, a film, illetve a főszereplők Oscar-esélyeit és a hasonló kérdéseket.

DIGITÁLIS FÉNYKÉPEZÉS

A megfelelő választás

A digitális fényképezés ma már nem kevesek számára megfizethető divat vagy luxus, s nem is a professzionális fotósok kiváltsága. Itt van, elérhető és kézzelfogható valóság mindannyiunk számára: egy nem neves gyártó alapkészüléke már 20 ezer forintért belépést jelenthet ebbe a fantasztikus világba. Magazinunk azonban törekszik arra, hogy olvasóinak olyan információkat nyújtson, amelyek segítenek abban, hogy a számukra megfelelő, minőségi kamerát válasszák. Cikksorozatunkban arra vállalkozunk, hogy bemutassuk: milyen tévedésekhez vezet, ha pusztán a készüléken feltüntetett felbontás vagy zoomtartomány alapján választjuk ki fényképezőgépünket. Mindebben Török Ferenc, *a Canon Consumer Imaging Group kereskedelmi és marketingvezetője sietett segítségünkre.*

SZÉLL ANDRÁS

Azonban mielőtt digitális kamerát választunk magunknak, néhány dolgot tudnunk kell. Az első, hogy amíg a hagyományos filmre rögzített képet tulajdonképpen korlátozás nélkül lehet nagyítani, a digitális fotó esetében az elérhető nagyítást – azaz hogy milyen nagyságban tudunk még élvezhető képeket nyomtatni – korlátozza a kamera felbontása. Egy normál (9x13 cm) kép kinyomtatásához elegendő a 2 megapixeles felbontás, míg a nagyobb felbontás (3, 4 MP) már nagyobb (10x15, 15x20 cm) képek nyomtatását is lehetővé teszi. „Ha az elterjedt 35 mm-es, analóg fotót elkezdjük nagyítani, akkor »túlnagyításkor« szemcsésedést tapasztalunk. Ez azt jelenti, hogy meglátjuk a kép szerkezeti elemeit, kristályait: a szemcséket. Ettől még a látvány élvezhető marad, mivel a szemcsék nem szabályosan helyezkednek el. Sőt: a digitális fotózás során ezeket az alkotók néha szándékosan belevarázsolják a képbe, hogy az olyan legyen, mintha hagyományos fényképezőgéppel készült volna, és ezzel egyfajta ízt adjanak művüknek. A digitális technológia viszont nem szabálytalan kristályszemcséket, hanem szabályos pixeleket használ, így a túlnagyítás pixelesedéshez vezet. A szabályos pixelek pedig már zavaróak a szem számára, mivel eltüntetik az íveket, a görbéket, és kockákkal helyettesítik azokat. Így a digitális képeket nem lehet korlátlanul nagyítani."

A felbontás

„Vallom, hogy a fényképezés ugyanaz marad, mindegy, hogy milyen technológiáról van szó. A digitális fotózás elsősorban a kényelmi szolgáltatások területén hozott újdonságot. Így ha valaki digitális gépet szeretne választani magának, akkor a leglényegesebb, hogy szeressen fotózni, és legyenek élményei, amelyeket megörökít. A mai kompakt digitális gépek használata nem igényel speciális szaktudást" – hangsúlyozza Török Ferenc.

A nagyobb felbontással rendelkező kamerák természetesen drágábbak. A választásnál tehát kell előre tudnunk, hogy mi az a végeredmény, amit a kezünkbe szeretnénk kapni. „Az analóg kamerák esetében sem nagyon fordult elő, hogy valaki elment egy családi nyaralásra, majd óriásplakátot szeretett volna nyomtatni a képekről. Ha csak a számítógép, illetve a televízió képernyőjén vagy a hagyományos méretekben kinyomtatva szeretnénk viszontlátni képeinket, akkor a ma általánosnak számító 3-4 MP bőven elegendő. A képek »előhívása« pedig hasonlóan egyszerű: egyre több digitális labor van az országban, ahová ugyanúgy besétálhatunk, mint azt megszoktuk a filmes gépeknél. Csak oda kell adnunk a Compact Flash-kártyát az eladónak, és meg kell mondanunk, hogy melyik képről milyen nagyítást kérünk."

Nyomtassunk otthon!

A digitális fotózás egyik előnye, hogy képeinket nem kell megmutatnunk illetékteleneknek. „A Canon erősen támogatja a digitális fényképek otthoni nyomtatását. Olyan nyomtatószortimenttel rendelkezünk, amelynek skálája a hagyományos méretektől kezdve egészen a több méterszer több méteres plakátok nyomtatásáig terjed. És ez már nem igényel komoly műszaki tudást. Egyszerűen csatlakoztatjuk a fényképezőgépet a nyomtatóhoz, megnyomunk egy gombot, és kijön a fénykép."

Varázslatos színek

A hagyományos fotózás hívei néhány évvel ezelőtt még gyakran hivatkoztak arra, hogy míg az analóg fotózás során

használt vegyi eljárások nem korlátozzák a színek számát, a digitális technológia meghatározott számú színnel dolgozik. Emiatt – hangzott az érv – az analóg kamerával rögzített képek egyszerűen szebbek. A valóság az, hogy „a digitális kamerák sokszor nagyobb színtérrel, tágabb színkészlettel dolgoznak, mint hagyományos társaik. A hagyományos film már maga meghatároz egy színteret, nem véletlenül szeretik például a természetfotósok a diafilmet, amely adott esetben tágabb színkészlettel dolgozik. A filmre rögzített képet viszont elő is kell hívni, és a nyomtatás, a papír ismét korlátozza, hogy milyen színtérrel dolgozhatunk."

„A digitális technológiában főként a gép lelkétől, a szenzortól függ, hogy milyen színteret érhetünk el, így ennek minősége kihat az elkészített kép minőségére. Tulajdonképpen a szenzor határozza meg, hogy a gép mit lát a világból. A következő fontos lépés a gépen belül zajló feldolgozás, az, hogy a szenzor által érzékelt adatokból a gép mit és hogyan számol ki. A harmadik lépés pedig, hogy a rögzített képből valamilyen hordozón »végterméket« készítünk, azaz például kinyomtatjuk a fotót. A színek gazdagsága tehát több tényezőtől függ, de kimondható, hogy a digitális fotózás egyáltalán nincs hátrányban az analóg fényképezéssel szemben."

A gyártók ráadásul folyamatosan fejlesztik az eszközeikkel elérhető színgazdagságot. Az a minőség, amely ma egy otthoni nyomtató segítségével elérhető, néhány évvel ezelőtt csak a professzionális nyomdákra volt jellemző. Az eszközök kiválasztásánál érdemes figyelembe venni, hogy az azonos gyártótól vásárolt nyomtató és digitális kamera általában jobban teljesít együtt, mivel a gyártó felkészíti eszközeit arra, hogy egymás színtereit ismerjék és használják.

Tükörreflexes vagy kompakt

„Ha technológiai oldalról közelítjük meg a kérdést, akkor a tükörreflexes gépek felé billen a mérleg nyelve, mégpedig azért, mert ezekben fizikailag nagyobb méretű a szenzor." Az SLR-gépek elnevezése mögött a Single Lens Reflex kifejezés áll, ami egylencsés tükörreflexes gépet jelent. A digitális tükörreflexes gépek – például a népszerű Canon EOS 300D – szenzora tehát hiába tudja ugyanazt a 6,3 MP felbontást, mint kompakt versenytársai, a szenzor elemi képpontmérete akár három-, négyszerese is lehet egy kompakt gép képpontjainak.

„Ezek a fizikai méretek meghatározzák, hogy a gép milyen tartományban tud fényt begyűjteni. A nagyobb méret több árnyalathoz, nagyobb dinamikatartományhoz vezet. Addig, amíg a kompakt gépek fényérzékenysége kb. 400 ASA-ig terjed, a tükörreflexes gépek esetén fel lehet menni 1600-ig." A fényérzékenység mérőszáma ma már egységes az egész világon, de két mértékegységből tevődik össze. Az első mérőszám az ASA (American Standard Association, Amerikai Szabványügyi Társaság), a második pedig a DIN (Deutsche Industrie Normen, Német Szabványügyi Hivatal). A 90-es években a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Standard Organization) egységesítette ezt, és a 21 DIN-es, azaz 100 ASA-s film vagy CCD érzékenységét ISO 100/21° formában kell leírni.

A nagyobb érzékenységgel rögzített képek részletgazdagabbak, az információk nem tűnnek el a „zajban".

„A következő kérdés az optimális látószög kérdése. Amíg egy kis kompakt fényképezőgép lencserendszerének gyújtótávolsága elég picike – 5-6 millimétertől megy felfelé kb. 80 milliméterig –, addig a digitális tükörreflexes gépek megközelítik a hagyományos fotográfiában megszokott gyújtótávolságokat. Így például 1/1-es szenzorméretnél az 50 milliméteres objektív gyújtótávolsága 50 milliméter." A már említett Canon EOS 300D esetében 1,6-os gyújtótávolság-szorzóval kell számolnunk, amitől kissé teleobjektív-hatást kapunk. A gyakorlatban tehát a digitális tükörreflexes gépek mélységélességi viszonyai sokkal inkább hasonlítanak az analóg technológiára. Miért is lehet ez fontos?

„Ha kis gyújtótávolságú objektívem van, az gyakorlatilag hasonló egy nagy látószögű objektívhez. Egy nagy látószögű objektív mélységélességi viszonyai olyanok, hogy minden tárgy, amely a képen egy bizonyos távolságon kívül esik, már éles. Ez azt jelenti, hogy ha az ember kifejezetten portrét szeretne készíteni – amelynek lényege a kiemelt arc éles kontúrokkal és mögötte a kellemes, elmosódott háttér –, akkor azt a kompakt digitális eszközökkel nem fogja tudni úgy megcsinálni, mint a digitális tükörreflexes gépekkel. Egyszerűen ilyenek az objektívek fizikai tulajdonságai."

Mindez megint a tükörreflexes gépek felé billenti a mérleg nyelvét, de csak akkor, ha komolyan szeretnénk a fotózással foglalkozni. A harmadik érv az SLR-gépek mellett, hogy a keresőben látott kép megegyezik az objektív által látottal (azt egy tükör vetíti a keresőbe), így nincs parallaxiseltérés, azaz azt fotózzuk le, amit látunk. „A kereső azonban hangulati okok miatt is fontos. A kompakt gépeknél a megszokott fényképezési eljárás az, hogy eltartjuk magunktól a készüléket, és úgy komponáljuk meg a fotót, hogy a hátulján elhelyezkedő panelen egy kis képet nézünk. A tükörreflexes gépek esetében belenézünk a keresőbe, és csak azt látjuk, amit a képen látni fogunk. Megszűnik a környezet, nincsenek zavaró momentumok. Jobban oda lehet figyelni a kompozícióra, és egészen más élményt jelent a fényképezés."

(Folytatjuk!)

PIXMA
Új kulcsszó a nyomtatásban

A Canon ősszel Magyarországon is megjelenik a PIXMA sorozat első modelljeivel, az iP 3000 és iP 4000 jelű fotónyomtatókkal. Napokon belül az üzletek polcaira kerül a PIXMA iP 1500 és iP 2000 is: a két belépőszintű eszközzel a Canon a minőség választásának lehetőségét kínálja azoknak a felhasználóknak is, akik kedvező áron kívánnak általános célú, gazdaságosan üzemeltethető tintasugaras nyomtatót vásárolni.

A modern irodai és otthoni környezetbe egyaránt tökéletesen illeszkedő, igényes megjelenésű PIXMA sorozat most piacra kerülő, személyi használatra szánt készülékei 4800x1200 dpi felbontással nemcsak dokumentumok kiváló minőségű nyomtatására, hanem fényképek fotóminőségű megjelenítésére is alkalmasak. A FINE (Full-photolithography Inkjet Nozzle Engineering) technológiával készült nyomtatófejek 2 pikoliteres tintacseppekkel dolgoznak, így a sorozatba tartozó készülékek rendkívül gazdaságosak. (A hamarosan megjelenő iP 5000-es tintacseppjei pedig már 1 pikoliteresek lesznek.)

iP 3000 és iP 4000

A PIXMA család két nagyobb tagjának javasolt fogyasztói ára bruttó 37 000, illetve 42 000 forint. Mindkét modell megjelenése elrugaszkodott a konvencióktól, s ehhez társul a 2 pikoliteres tintacseppekkel végzett, valóban fotólabor-minőségű nyomtatás. A radikálisan korszerűsített formatervezés a Canon felismerését tükrözi, miszerint a felhasználók egyre inkább olyan termékeket választanak, amelyek az esztétika és a funkcionalitás terén egyaránt kiemelkedők. A letisztult vonalú, kiváló minőségű anyagból készült, csillogó szürke felület futurisztikus megjelenést kölcsönöz a nyomtatónak. (Képeinken az iP 4000-es modell látható.)

„A PIXMA sorozat egyértelműen túllép a hagyományos irodai eszközök megjelenési formáján" – mondta a bejelentés alkalmával *Mogens Jensen*, a Canon Consumer Imaging Europe vezetője. „A minden tekintetben integrált funkcióknak és az újszerű tervezési elveknek köszönhetően ez a két nyomtató bárhol elhelyezhető a munkahelyen vagy a nappaliban, és garantáltan illeszkedik a környezetbe."

Személyi fotólabor

A FINE technológiával a Canon saját, a szilíciumchipek gyártásánál alkalmazott technológiáját adaptálta, így a nyomtatófejek olyan kis tűréshatárokkal és olyan magas fokú precizitással készülhetnek, ami megközelíti az integrált áramkörökét. Az új PIXMA nyomtatók mindegyikében FINE-nyomtatófejek dolgoznak. Az ezekben található Micro-Nozzles fúvókák olyan páratlan sebességgel, megbízhatósággal, konzisztenciával és pontossággal juttatják a papírra a mikroszkopikus méretű tintacseppeket, ami a hagyományos, több alkatrészből összeállított nyomtatófejekkel nem lenne lehetséges.

A PictBridge szabványnak megfelelő készülékekkel lehetőség nyílik arra is, hogy a korszerű (a szabványt támogató) digitális fényképezőgépek vagy videokamerák csatlakoztatása után számítógép közbeiktatása nélkül azonnal kinyomtathatók legyenek a felvételek. A szegély nélküli nyomtatás hitelkártyaméretű, 10x15 és 13x18 cm-es, valamint A/4-es hordozóra is lehetséges.

Túl a fotólabor-minőségen

Az iP 4000 a Canon úttörő ContrastPLUS technológiájának köszönhető kivételesen éles, kontrasztos nyomataival a hagyományos fotóminőséget is túlszárnyalja. A ContrastPLUS a nagyobb kontraszt érdekében festék alapú fekete tintát használ. Az extra tinta bevezetése elnyeri majd a laborminőségű fotónyomatokra vágyó „szigorú" felhasználók tetszését, de azok sem csalódnak, akiknek hagyományos, pigment alapú fekete tintával kinyomtatott dokumentumokra van szükségük. A FINE-nyomtatófejek rövidebb idő alatt több tintát juttatnak a papírra, ami jóval rövidebb nyomtatási időt eredményez. Az iP 3000 és az iP 4000 sokkal gyorsabb, mint a kategória más nyomtatói: mindkét készülék ké-

pes mindössze 36 másodperc alatt elkészíteni egy 10x15 centiméter méretű, szegély nélküli fotót, vagy 28 másodperc alatt kinyomtatni egy teljes A/4-es oldalt. Az iP 3000 22 lap/perc (monokróm) és 15 lap/perc (színes), míg az iP 4000 25 lap/perc (monokróm) és 17 lap/perc (színes) nyomtatási sebességet kínál.

A használat szabadsága

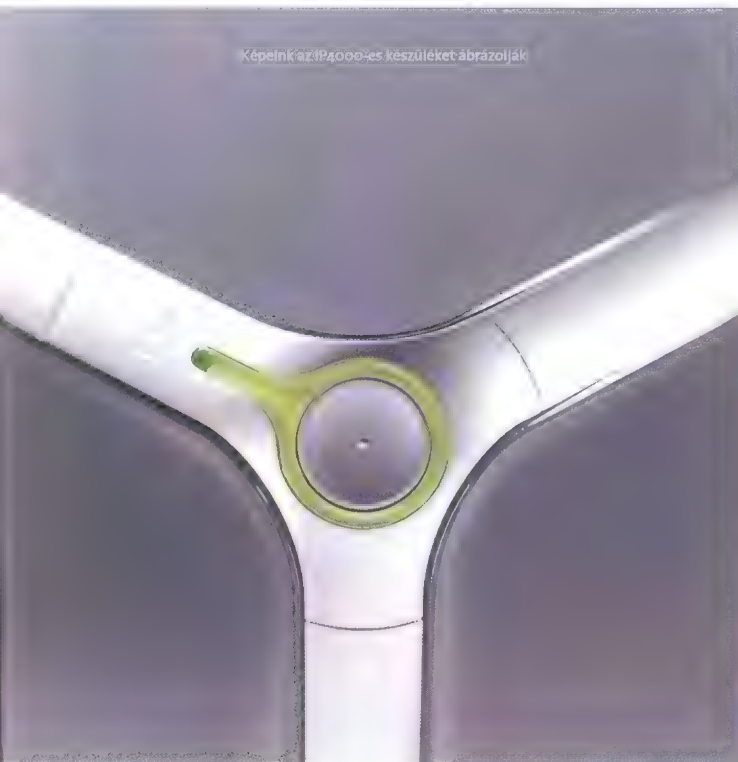
Minden tinta átlátszó, külön cserélhető tartályban található. A pazarlás elkerülése érdekében mindig csak azt a tartályt kell kicserélni, amelyikből kifogyott a festék. Ha valamelyikből már kevés van, akkor a meghajtóprogram egy figyelmeztető ablakban értesíti a felhasználót, ha pedig már az adott oldal befejezéséhez sem elegendő, akkor a készülék automatikusan leállítja a nyomtatást. A PIXMA sorozat tagjainál a tervezés egyik vezérelve az volt, hogy a lehető legnagyobb szabadságot adja a felhasználónak a nyomtató környezetét illetően. Amellett, hogy a berendezések megjelenési stílusa az otthoni környezethez is illeszkedik, a piacon egyedül a PIXMA készülékek rendelkeznek a helytakarékos elhelyezés lehetőségével: a hagyományos lapadagoló („J" alakú papírút) mellett az „U" alakú papírutat megvalósító papírkazettával is felszerelték őket, ami használatukat (vagy tárolásukat) akár a könyvespolcon, akár más szűk helyen is biztosítja. A 2 utas adagolás lehetővé teszi továbbá, hogy a nyomtatóban egyszerre legyen normál és fotópapír, így mindkét dokumentumfajta leállás és papírcsere nélkül nyomtatható. A 2 utas papíradagolást, az automatikus kétoldalas nyomtatást és a CD-R/DVD-nyomtatást a printerek tervezésének történetében először úgy integrálták a fejlesztők, hogy az teljességgel figyelembe vegye az esztétika és a praktikusság szempontjait is.

iP 1500 és iP 2000

A PIXMA sorozat belépőszintű modelljei szintén 4800x1200 dpi felbontással képesek előállítani dokumentumokat vagy fotókat. Az iP 2000-es 20 lap/perc, az iP 1500-as pedig 18 lap/perc sebességgel dolgozik egyszínű nyomtatás esetén, míg színes nyomtatás során 14, illetve 13 lap/perc sebességet ér el. A 4 tintával dolgozó iP 1500 és iP 2000 az ár/teljesítmény arány új szintjét testesíti meg: mindkettő olyan nyomtatási minőséget garantál, amely a legutóbbi időkig csak a 6 tintát használó fotónyomtatókkal volt lehetséges.

A Canon a PIXMA sorozat minden tagjához mellékeli az Easy-PhotoPrint szoftvert, amely különböző opciókkal (például a média kiválasztása, skálázása) segít a fotónyomtatás gyors és egyszerű kivitelezésében. S mindezt olyan szolgáltatások is bővítik, mint például a Face Sharpening (Arckép élesítése), ami a fókuszon kívül eső arcokat teszi élesebbé, a Red-Eye Correction (A vörösszem-effektus korrekciója) és a Digital Face Smoothing (Digitális arcsimítás), ami a ráncokat teszi kevésbé láthatóvá. A Canon PhotoRecord a személyre szabott fotóalbumok kinyomtatásában segíti a felhasználókat, többek között támogatja a Canon új, kétoldalas médiájának használatát is.

A nyomtatókhoz mellékelik az Easy-WebPrint szoftvert, amely az Explorer eszközsorába költözik be, és megszünteti a weboldalak nyomtatásával járó vesződséget. Időt, tintát és papírt takarít meg a kimenet megfelelő skálázásával (több képernyőnyi oldalak esetén is működik), megszüntetve azt az általános problémát, hogy nyomtatáskor gyakran lemarad a weblapok jobb oldala.

Képeink az iP4000-es készüléket ábrázolják

Tiszta, világos beszéd

Most jó lenni... no nem katonának, sokkal inkább mobiltelefont használó ügyfélnek. A szolgáltatók egymásra licitálva jobbnál jobb ajánlatokkal bombáznak, s már nem is versenyeznek, hanem valósággal háborúznak a kegyeinkért. Ebben a harcban kulcsfontosságú és igazán kényes feladat egy szolgáltató szóvivőjeként nyilatkozni. Somlyai Dórát, *a Pannon GSM Rt. kommunikációs igazgatóját eddigi életútjáról, feladatáról és persze a mobilkommunikációs piaci helyzetről kérdeztük.*

SZABÓ HEDVIG

Somlyai Dóra: – Igazi vidéki, balatoni lány vagyok, a mai napig szeretem a vizet és a napfényt. Balatonfüreden végeztem a gimnáziumot, s mivel már az általános iskolában leginkább a nyelvek érdekeltek, eredetileg angoltanárnak készültem. Azután, ahogyan az lenni szokott, kisebb pályakorrekcióval gazdasági főiskolára kerültem, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskolán végeztem idegenforgalom és szálloda szakon. Fokozatosan tanultam bele a szakmába, dolgoztam szállodában, PR-ügynökségnél, majd jöttek a komolyabb feladatok, először a Compaqnál, majd a cégegyesülés után a HP-nél, marketingterületen. Közben megszereztem a szakközgazdász diplomát is, s tavaly augusztusban egy fejvadászcégen keresztül kerültem a Pannonhoz az Üzleti Kommunkációs Divízió marketingigazgatójaként.

Business Online: – Jókor jött ez az ajánlat?

S. D.: – Nagy lehetőség volt egy érdekes időszakban, éppen akkortájt tértem vissza a munkába a második kislányom születése után. Nem tudom, a munka és a családi ügyek összeegyeztetése másnak nehezen megy-e, nekem könynyű. Az egyikből merítem a kedvet a másikhoz.

B. O.: – Alig telt el nyolc hónap, s máris előléptették. Hogyan tudott alkalmazkodni ehhez a tempóhoz?

S. D.: – A tempót én diktálom, ha nem így lenne, nagy baj lenne. A Business Divízió marketingmunkája révén sok sikerélményben volt részem, s ez átsegített a legleterheltebb időszakokon is. A Pannon rendkívül kiélezett piaci versenyben mondhatja el magáról, hogy mind a piaci részesedése, mind a bevétele folyamatosan nő az üzleti kommunikációs területen. A MobiTrend-ügyfelek differenciált kiszolgálásban részesülnek, a termékeket folyamatosan fejlesztjük, újabb és újabb praktikus, a cégek üzletmenetének hatékonyságát szolgáló kiegészítő szolgáltatásokkal jelentkezünk. A MobiTrend egyébként nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a vállalati szférában is ugrásszerűen emelkedjék a mobilpenetráció. Ez a növekedés az elmúlt két évben 3% pluszt eredményezett a Pannon-

nak piaci részesedésben, s a MobiTrend szolgáltatás jelentősen növelte előfizetői bázisunkat is.

B. O.: – Az előfizetőkért vívott harc során a szolgáltatók lassan minden eszközt bevetnek, s nem mindig egy jó minőségű szolgáltatási csomag révén kívánnak ügyfeleket nyerni. A Pannon milyen kommunikációt választ?

S. D.: – A mobiltelefonálás különleges áru, mert nem csupán szolgáltatást, hanem hozzá fűződő érzéseket is árulunk. Az ügyfél ragaszkodik ahhoz a jogához, hogy bármikor, bárhonnan a legkedvezőbb feltételek mellett telefonálhasson, s ha ebben akár csak néhány percig is akadályozva van – mondjuk azért, mert a készülék vagy a szolgáltatás mögött meghúzódó bonyolult műszaki rendszer meghibásodik, amire a szolgáltató igen kevéssé tud hatni –, máris a szolgáltatóról alakul ki rossz véleménye. Azt gondolom, hogy a magas penetráció mellett kialakult eszeveszett árversenyben, a naponta záporozó új ajánlatok zűrzavarában a Pannonnak továbbra is tisztán, egyszerűen és érthetően kell kommunikálnia. Itthoni, hétköznapi embereknek, emberi hangon, olyan szolgáltatásokat emelve ki, amelyekre a hazai felhasználóknak szükségük van. Nem kis betűkkel írva, nem félreérthetően és nem túlbonyolítva. A magyar emberek egyelőre leginkább belföldi beszélgetésre használják a telefont, s mi ehhez igyekszünk a legkedvezőbb ajánlatokat kínálni, kiszámíthatóan és stabilan, megőrizve hitelességünket. A Pannon GSM tíz éve ugyanazt a logót használja, vagyis a mi márkánk ma a legidőtállóbb.

B. O.: – Az arculati állandóság és az egyszerű kommunikáció persze nem jelenti azt, hogy a Pannon ne lenne elég innovatív...

S. D.: – A technikai fejlesztésekkel természetesen lépést kell tartanunk, sőt néha igyekszünk megtenni az első lépést. Ilyen volt például a nyáron bejelentett zeneletöltési szolgáltatás, amelyet elsőként mi kínálunk djuice-ügyfeleinknek. Két lemeztársasággal megegyezve a mobilfelhasználóknak

először nyílt lehetőségük CD-minőségű zeneszámok legális letöltésére a mobiltelefonra. A djuice egyébként is rendkívüli siker, szeptember közepére a magyar djuice-osok száma negyedmillió fölé emelkedett. A djuice tulajdonosunk, a Telenor-csoport nemzetközi márkája, s a mobiltelefonálás mellett egyéb különleges tartalomszolgáltatásokat, akciókat, kedvezményeket is kínál a fiataloknak és a fiatal gondolkodású felnőtteknek, akik a mobiltelefont életük egyik legfontosabb tartozékának tekintik, s ezért nem mindegy számukra, hogy milyen márkát, milyen szolgáltatásokat választanak. De említhetem a mobil-internetszolgáltatást is. Gyakorlati tapasztalataink alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az internetfelhasználás többek között éppen a mobiltávközlés fejlődésének köszönhetően terjed hazánkban. Az elmúlt fél évben a Pannon GSM ügyfelei körében többszörösére nőtt a GPRS alapú mobil-internetszolgáltatás felhasználóinak száma, ami világosan jelzi, hogy az internet ma már nem földi hálózathoz, nem a PC-hez kötődő kommunikációs médium. Az erre felkészített korszerű mobilkészülékek a GPRS-rendszernek köszönhetően tökéletesen alkalmasak elektronikus levelezésre, a hírportálok böngészésére, internetes keresésre és így tovább.

B. O.: – És akkor még nem is beszéltünk a küszöbönálló 3G-tenderről... Azt már nyilatkozatok is megerősítették, hogy a Pannon indul a tenderen.

S. D.: – A felkészülés, a piacelemzés és a részletes tanulmányok elkészítésének fázisában vagyunk. A fejlesztésnek ez az iránya elkerülhetetlen, s bár sok vita övezi, abban biztosak lehetünk, hogy a következő években, az EDGE és az UMTS korszakában a mobil internet-hozzáférés sávszélessége radikálisan bővül majd, a készülékek újabb és újabb funkciókkal támogatják az internetezést, s ennek megfelelően a felhasználás további dinamikus bővülésére kell készülnünk a technológiával és a felhasználóbarát hozzáférési konstrukciókkal egyaránt.

BMC–LNX: kézfogás a Duna partján

A BMC Software Inc. olyan vállalati menedzsmentmegoldások vezető szállítója, amelyek a cégek számára lehetővé teszik, hogy informatikai infrastruktúrájukat üzleti szemszögből kezeljék. A BMC Software megoldásai, amelyek üzleti szolgáltatásmenedzsmentet kínálnak, a vállalati rendszereket, alkalmazásokat, adatbázisokat és a szolgáltatásmenedzsmentet egyaránt segítik. Az 1980-ban alapított BMC Software igazi multinacionális cég, amely jelenleg számos kirendeltséggel rendelkezik világszerte. A rendszerfelügyeleti piacon betöltött szerepét támasztja alá 2004-es bevétele, amely meghaladja az 1,4 milliárd dollárt.

HŰVÖS IMRE

A BMC szeptember 21-én Bécsben, 22-én pedig Budapesten jelentette be, hogy a magyar ügyfelek iránti elkötelezettségét és még magasabb színvonalú kiszolgálásukat „mesterdisztribútori" kinevezésével erősíti tovább. A BMC Software meglévő partnereinek támogatását a jövőben az LNX Hálózatintegrációs Rt. végzi, amely egyben jogosult lesz a termékek értékesítésére is. A szerződés értelmében a BMC minden adatot átad az LNX-nek, intenzív képzést nyújt a cég szakembereinek, és teljes tapasztalatával segíti tevékenységét.

Ez a kapcsolat beleillik a BMC Software regionális stratégiájába, mivel a cég a „mesterdisztribútori" rendszert választotta indirekt eladáson alapuló terjeszkedési stratégiájának új eszközéül. Az esemény jelentőségét mutatja, hogy a bécsi bejelentésen többek között *Robert E. Beauchamp*, a BMC elnöke is megjelent, és beszélt a vállalat helyzetéről, terveiről. (A bécsi bejelentésről *Kiss Ádám Zoltán* tudósította a Prím Online-t.) Beauchamp előadásában leginkább a BMC problémamegközelítésére helyezte a hangsúlyt, amellyel megpróbál valóban vevőorientált szolgáltatást nyújtani. Ennek legfontosabb része a projektek minden elemének állandó felügyelete, ami rendkívüli átláthatóságot tesz lehetővé nemcsak a folyamat végén, de annak megvalósulása során is.

A budapesti bejelentésre amszterdami főhadiszállásáról Magyarországra érkezett *Gary Leibowitz*, a BMC Software Inc. értékesítési csatornákért felelős alelnöke, az Identity Management üzletág vezetője Európában, Közel-Keleten és Afrikában.

– Miért Magyarország, és miért az LNX? – tettük fel neki a kérdést.

– Magyarországon az RMS termékek forgalma immár elérte a kritikus tömeget, és ezenfelül a különféle gazdasági és politikai mutatók alapján úgy ítéltük meg, hogy Magyarországon találjuk meg azt a stabil alapot, amelyre a tartós fejlődést és az esetleges régiós terjeszkedést alapozni lehet. Utóbbi még nem szerződéses cél: az LNX kizárólagos joga most Magyarországra vonatkozik. A magyar IT-infrastruktúra egyre jobban megközelíti a nyugat-európait, ezért más cégek érdeklődése is megnőtt a magyar piac iránt. Erre a kihívásra is válasz ez a lépésünk. A KFKI-csoporthoz tartozó LNX 1998 óta a Remedy cég magyarországi partnere. A BMC Software 2002-ben vásárolta meg a Remedyt, így a két cég közötti megállapodás a BMC-vel folytatott sikeres együttműködés folytatása. Az LNX szakembergárdája Magyarországon egyedülálló tapasztalatokat birtokol a rendszermenedzsment és az ITIL területén. Tehát rendelkezik azzal a kompetenciával, amellyel a BMC sikerességét tovább tudjuk növelni.

– Mennyi ideig tartott az újfajta együttműködés kialakítása az első gondolattól a véglegesítésig, és ki vetette fel az ötletet?

– Mi kezdeményeztük, és 2-3 hónap alatt tető alá hoztuk a megállapodást, azt is beleértve, hogy teljesen átvilágítottuk az LNX tevékenységét. A múltunkból következik, hogy jól ismerjük egymást, és bízunk benne, hogy a magyar nyelvű terméktámogatás és a helyismeret jól fog kamatozni.

– Kellett-e többletberuházáshoz, létszámbővítéshez folyamodniuk az új feladatkör betöltéséhez? – kérdeztük *Kászonyi Pétertől*, az LNX ügyvezető igazgatójától.

– Nem. Piaci jelenlétünk és tapasztalatunk így is elegendő, a BMC pedig hatalmas képzési kapacitásával és szoftverismeretével siet segítségünkre. 320 fős állományunkat egyetlen fővel bővítettük. Az együttműködés jól beleillik az LNX üzleti modelljébe, miszerint rendszerintegrátorként a maguk területén vezető gyártó cégek legmagasabb színvonalú képviseletét kívánja ellátni Magyarországon. A BMC termékei a pénzintézeteket, a nagyvállalatokat, a telekommunikációs cégeket és a kormányzati rendszereket célozzák meg. Az IT-szolgáltatásmenedzsment terén az LNX komoly szakértelmet halmozott fel, referenciákat szerzett (Pannon GSM, Pantel, Invitel, K&H Bank, MKB, Erste Bank stb.), és tudatosan halad abba az irányba – mint például a call centereknél –, hogy hardverszállítóból megoldásokat nyújtó rendszerintegrátorrá váljon.

– Megérzi-e a végfelhasználó pénztárcája, hogy egy szemmel hosszabbá vált az értékesítési lánc? – kérdeztük *Ávéd Zoltánt*, a BMC Software magyarországi igazgatóját.

– Már az LNX-szel kapcsolatban álló viszonteladó sem fog áremelkedést érezni. A BMC olyan engedményt tud adni az LNX-nek, hogy az ár semmiképpen sem növekedhet, sőt, hála a komplex terméktámogatásnak, a végfelhasználó változatlan áron kap jobb terméket. A szerződés megnyitja a BMC Software számára a régióban rejlő átfogó és jelenleg még kihasználatlan lehetőségeket, beleértve a tradicionális BMC- és a Remedy-termékek által lefedett piacot is.

Egységes egészként tekintett vállalati védelem

Az informatikai infrastruktúra védettségének és rendelkezésre állásának biztosítása

A folyamatos számítógépes támadások miatt szinte minden cég igazgatóságában, minden informatikafelügyeleti bizottságban állandóan napirenden van a védelem. A legtöbb informatikai részleg tudomásul vette, hogy a szoftverek működési környezetének rutinszerű frissítése szükségszerűen hozzátartozik a rendszerek kezeléséhez. Az informatikai szakembereket nem nehéz meggyőzni arról, hogy az adatvagyon védelme adja a kárt okozó események utáni helyreállítás alapját. De csak igen ritkán gondolunk az egységes egészként tekintett vállalat megóvásának részeként a védelem, a rendszerek és az adattárolás kezelésére. A számítástechnikai környezetben jelen lévő sérülékenységek számára és gyors kiaknázhatóságára való tekintettel újra át kellene gondolnunk e három kezelési környezet használatát, hiszen: „az egyetlen igazán biztonságos infrastruktúra a vezérelt infrastruktúra!"

DON KLEINSCHNITZ, A SYMANTEC VÁLLALATVEZÉRLÉSI RÉSZLEGÉNEK TERMÉKSZÁLLÍTÁSI ALELNÖKE

Mint a keretes felsorolásból is kitűnik, a vállalat kezelésének és védelmének adminisztratív feladatai összetettek, és azokat átszövi a cég normális működésének automatizálására vállalkozó, lazán integrált szoftver.

Napjaink támadásoknak erősen kitett környezetében biztosnak kell lennünk abban, hogy az infrastruktúrának a védelem, a rendszerek és a tárolás kezelését végző elemei nemcsak a szokásos feltételek mellett működnek kielégítően, hanem egy támadás által okozott zavar közepette is hatékonyak. Másképpen kifejezve, a védelmet, a rendszereket és a tárolást kezelő megoldásoknak hatékonyan kell működniük mind a hétköznapi, mind a zavar által okozott körülmények között. Nyilvánvaló, hogy a problémás helyzet kezelése jóval bonyolultabb.

Az IT-menedzsment fontos feladatai

- Tűzfalkezelés
- Vírusazonosítók frissítése
- Adatmentés
- Felhasználói programok frissítése
- Szoftverlicenceknek való megfelelés
- Sérülékenységek felmérése
- Katasztrófa utáni helyreállítás
- Tárhely biztosítása
- Operációs rendszerek frissítése és azokról való gondoskodás
- Archiválási szabályzat kialakítása
- Fájlhelyreállítás
- Eszközleltár és jelentéskészítés
- Új célra való felhasználás
- Általános működési környezet szabályai
- Javítások telepítése

Mit nevezünk zavarhelyzetnek?

Ha egy vállalatnál zavarhelyzet keletkezik, lényeges változások tapasztalhatók a normál ügymenethez képest. Erről árulkodik a megbeszéléseken hirtelen megjelenő, sűrűn telefonáló és a fontossági sorrendet felállítani próbáló számos informatikai főnök. Az egész vállalat megbénul, amíg az informatikai részleg a veszélyt azonosítja, megállapítja a sérülékenységeket, megtervezi a javítást, és vár a támadásra. Az egész vállalat visszafojtja a lélegzetét. Az informatikai szervezet hosszú órákon át a szerverek, az asztali és a hordozható gépek, valamint újabban a kézieszközök biztonságossá tételén dolgozik. A nagymértékben felügyelt folyamat- és vezérlésautomatizálás gyakran megadja magát a különleges szakértők hadának, akik kézzel javítják az ismert hibákat, és az infrastruktúra hézagaira vadásznak. A zavarhelyzetek gyakorisága, elhúzódása és az általuk okozott kár új feladatok elé állítja az informatikavezérlő termékeket.

A zavarhelyzet alatti irányításhoz az szükséges, hogy a vezérlőszoftver a három alapvető átmeneti szakasz – a zavar fel-

ismerése, az átmeneti helyzet kezelése és a normális működéshez való visszatérés – során képes legyen tenni a dolgát. Ennek a megelőző jellegű védelmi rendszernek a cselekvéshez és a zavar kiküszöböléséhez arra az infrastruktúrára kell támaszkodnia, amely az alapját képezi. Ebben áll a védelem, a rendszerek és a tárolás kritikus kapcsolata.

A felismerési szakasz

A rendszernek fel kell ismernie, és világossá kell tennie a zavar forrását, illetve természetét. A közelgő zavarhelyzetre történő figyelmeztetéshez szükséges információkat a védelmi érzékelők biztosítják.

Az ellenőrzési szakasz

Ha a vezérlés állapota „zavart", ellenőrzött módon kell cselekedni, hogy a rendszer normális állapota helyreálljon. Az ellenőrzési szakaszból adódnak azok a végrehajtandó előírások, szabályok és útmutatások, amelyek alapján a cselekvési szakaszban el kell járni.

A cselekvési szakasz

A cselekvési szakaszban oly módon kell reagálni a zavarra, hogy az infrastruktúra újra normális, biztonságos állapotba kerüljön. A cselekvési szakaszban végrehajtandó tevékenységek sokban hasonlítanak a normális állapot tevékenységeire, azonban jóval gyorsabban és megbízhatóbban kell lezajlaniuk. Például a védelmi javításokat gyorsan és zavar nélkül kell telepíteni, jóllehet az operációs rendszerek és a felhasználói programok frissítése jellemzően a változások kezelésének szokásos folyamata szerint zajlik. A védelmi javítások megtervezése és telepítése alatt a vállalat sebezhető.

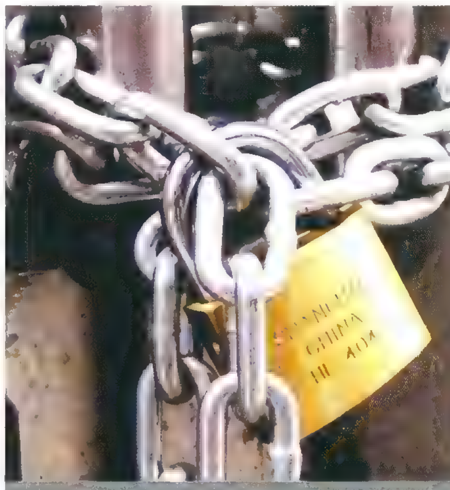
Egy másik példa a szokásos és a zavarhelyzetben zajló hasonló folyamatokra a rendszerek és az adatok helyreállítása. A hagyományos, biztonsági másolatot készítő rendszerek az adatmentést a szokásos működés közben hajtják végre, azonban csak igen ritkán tartalmaznak olyan eljárást, amellyel a legnagyobb zavart okozó esemény ideje alatt is lehetséges a helyreállítás. Mivel a szokásos és a zavarhelyzeti állapotot kezelő feladatok nagy része hasonló, logikus, hogy ha a zavarhelyzetre tervezünk, akkor a szokásos állapot kezelésekor is javulást fogunk tapasztalni a reagálóképességben.

Fontos, hogy ismerjük a szokásos és a zavarhelyzet egész vállalatra kiterjedő kezelésének működési körét. Az átmeneti szakaszban a vezérlőszoftvernek össze kell kapcsolódnia az egész számítástechnikai környezettel, és kezelnie kell azt. Ehhez a körhöz tartoznak a szerverek, a hálózati eszközök, az asztali és a hordozható gépek, valamint a kézieszközök, a vezetékes és a vezeték nélküli hálózathoz csatlakozók egyaránt.

Tekintsük át az informatikai vezetők megbeszélésein gyakran felmerülő három kínos kérdést!

A feltételek biztosítása

Ebbe a folyamatba elsősorban annak a meghatározása tartozik, hogy mi található a vállalat összes gépén. Meg kell állapítani a szabályokat az új működési környezethez, elő kell készíteni a környezetet a telepítéshez, és végül végre kell hajtani a cserét. Az egész folyamat javarészt „kézzel" zajlik, nagy szakértelmet igényel, és annyira bonyolult is lehet, hogy sok szervezet még csak most készül átállni a Windows XP-re, miközben a Microsoft Longhornjával már itt is van egy új Windows-környezet. A feltételek biztosítása szokványos állapotkezelő feladat, de jó példa az olyan területre, ahol az automatizáláson keresztül jelentős javulásra van szükség.

A javítások

A gépek teljes körű javítása és konfigurálása nagy gondot jelent, elsősorban azért, mert a veszélyek sokkal hamarabb felbukkannak, semhogy a javításokkal frissíteni lehetne a szoftvert. A Sasser- és Blaster-szerű vírusok azt bizonyítják, hogy a vírusírók továbbra is ki fogják használni a sérülékenységeket. A Sasser szabad terjedéséhez három hét sem kellett az általa kihasznált sérülékenység bejelentésétől. Egyre kevesebb ideje marad az informatikának a reagálásra a sérülékenységekre. A javításkezelést túlnyomórészt zavarhelyzetben használják, de mint korábban rámutattunk, könnyen reagáló elemként érdemes megfontolni alkalmazását normális állapotban is, a feltételek biztosítására.

Védekezés és helyreállítás

Az adat-helyreállítás fokozott gondot jelent, mivel a támadások gyakoriságának növekedésével a helyreállítás szüksé-

gességének valószínűsége is megnő. Emellett a mai infrastruktúrában a pénzügyi jelentések pontossága, a személyes információk titkossága, a védelmi és más eljárások tanúsítása a vezetők személyes felelősségévé vált. Ezt olyan szabályozások kényszerítik ki, mint a Sarbanes–Oxley, a HIPAA és a FISMA. A helyreállító megoldásoknak ki kell terjedniük az asztali és hordozható gépekre, a kézieszközökre és a szerverekre, valamint percekben mérhető idő alatt kell teljesíteniük.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy infrastruktúránk kezelésére a vállalat szokásos és zavarhelyzeti működésekor is képesnek kell lennünk. Ideális esetben egy szervezetnek modulokból felépülő alkalmazáskészlettel kell rendelkeznie, amely a szokásos és a zavarhelyzeti működés átmenetének mindkét irányú vezérlésében biztonságosan részt tud venni. Az alkalmazások stratégiája öt modulból áll:

- ***A telepítés tervezése***
Virtuális tervezési környezet, amely leegyszerűsíti a telepítő- és helyreállító-csomagok létrehozását. Ennek az a célja, hogy a telepítőkörnyezet létrehozásához jobb eredmény mellett kisebb szakértelem és ráfordítás is elegendő legyen.

- ***A szoftverek biztosítása és célba juttatása***
Központi célba juttató környezet, amely a számítástechnikai működtető környezet helyi és távoli telepítését automatizálja.

- ***Javításkezelés és segítségnyújtás***
Helyi és távoli tevékenység, amellyel a szoftverek érvényessége és a problémák önműködő kezelése biztosítható.

- ***Vagyonkezelés***
Ez a rendszerek életciklusának gyakran természetesnek vett, ám fontos alapja. Az önműködő felderítés, a leltár, a szoftverhasználat- és licencfigyelés, valamint a használatból kivonás, az újrahasznosítás és a jelentéskészítés mind a vagyonkezelés része, s az ebbe a csomagba tartozó alkalmazások használják.

- ***Védelem, helyreállítás és archiválás***
Hardvertől független, helyi és távoli önműködő mentési, helyreállítási és archiválási környezet. Az informatikai részlegnek képesnek kell lennie arra, hogy rövid idő alatt visszaállítsa a teljes működőképességet.

A vállalatot egységes egészként kezelő stratégiával az informatikai szervezetek jóval hatékonyabbak lesznek, a személyzetnek a sürgős védelmi gondokkal való bajlódás helyett több ideje marad a fontos feladatokra. A közös célért, a vállalat biztonságossá tételéért az összes lényeges informatikai és kezelési csoportot magában foglaló megoldás nem lesz széttöredezett, hanem teljesen integrálódik. Ennek számos előnye van: javuló védettség, nagyobb rendelkezésre állás, kisebb mértékű emberi beavatkozás, a változásokra való gyors reagálás és a szabályozásoknak való jobb megfelelés eredményeként létrejövő versenyelőny.

A védelmet, a tárolást és a rendszervezérlést szolgáló, méretezhető, platformfüggetlen architektúra megvalósításával az informatika mindezt sokkal könnyebben teljesítheti.

„Az egyetlen valóban biztonságos infrastruktúra a vezérelt infrastruktúra!"

Katasztrófa esetére

Az IT-infrastruktúrának minden körülmények között működnie kell, mindaddig, amíg élő felhasználó van a saját cégünknél vagy a partnerünk vállalatánál. Idézzük fel a Business Online hasábjain 2002 novemberében megjelent írásunkat a katasztrófavédelmi tervről!

A katasztrófavédelmi terv analízisek, előkészületek és eljárások komplex készlete. Célja, hogy működtetni lehessen az üzleti folyamatokat mindaddig, amíg a katasztrófa elhárul. A katasztrófavédelmi terv semmiképpen sem használati útmutató a fennálló rendszerekhez, és nem egyszerűen minden IT-folyamat duplikálása. Olyan akcióterv, amelyben az IT együttműködik más vállalati egységekkel (például a cég kommunikációjáért felelős szakemberekkel), és amelynek alapján biztosítani tudja a normálist minél inkább megközelítő működést. A tervnek így része a kulcsfontosságú üzleti folyamatok azonosítása, valamint a működésükhöz minimálisan szükséges IT-infrastruktúra meghatározása. A katasztrófavédelmi terv leírja a cselekvések fókuszpontját, azonosítja azokat a vállalati funkciókat, amelyeket a leggyorsabban helyre kell állítani, és meghatározza az ahhoz szükséges IT-stratégiát.

Sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy a katasztrófavédelem elsősorban motivált embereken alapul, akik megértik, hogy gyorsan és hatékonyan kell cselekedniük. Így nem elég, ha a CIO aláíratja az értesítőláncot tartalmazó papírt a beosztottjaival, hanem tudatosítania is kell bennük, miért olyan fontos, hogy hajnali háromkor kiugorjanak meleg, puha ágyukból, és befáradjanak a munkahelyükre. Ha a katasztrófavédelem fontossága nincs kellőképp hangsúlyozva, ráadásul a bekövetkezett hatások elhárítása hosszabb időt vesz igénybe, a legkevésbé motivált alkalmazottak egyszerűen otthagyják a céget, és munkahelyet váltanak ahelyett, hogy kétszeres vagy akár tízszeres energiabedobással dolgoznának napokon, heteken át.

Hódító hadjárat hódító ajánlattal

Új területeken a Matáv

Törvényi kötelezettségének eleget téve a Matáv szeptember 15-étől a helyi és helyközi I-es irányokban is biztosítja a szolgáltatóválasztás lehetőségét az egész országban. A cég új ajánlatokat dolgozott ki a más helyi szolgáltatók területén élő vagy ott működő ügyfelek számára. A díjcsomagok szinte valamennyi hívásirányban alacsonyabb tarifákat kínálnak, mint az Invitel, a HTCC vagy a Monortel díjai.

Meglehet, a szakzsargon, a törvény hivatalos nyelvezete is hozzájárult ahhoz, hogy a telefonálók eddig alig éltek a szolgáltatóválasztás lehetőségével, épp ezért talán nem fölösleges pontosítani a fogalmakat.

A váltásra elszánt előfizetők kétféle módon használhatják ki a lehetőséget. Ha előre eldöntötték, hogy minden hívás lebonyolítását egy új szolgáltatóra bízzák, akkor az erről szóló szerződés nyomán a telefontársaságok átprogramozzák rendszereiket, és attól kezdve minden tárcsázást a megszokott módon lehet elvégezni. (A törvény ezt közvetítő-előválasztásnak nevezi.)

Az ügyfél úgy is határozhat, hogy minden egyes hívás előtt eldönti, megmarad-e régi szolgáltatójánál, vagy az új társaságtól kéri a kapcsolást. Ez utóbbi esetben a hívás előtt az új szolgáltató négyjegyű előhívószámát (a Matáv esetében ez az 1515) is tárcsázni kell. Szerződéskötésre természetesen ekkor is szükség van, de a rendszer csak az előhívószám tárcsázásakor vált át. (A törvény definíciója szerint ez a hívásonkénti közvetítőválasztás.)

A Matáv korábban is meglévő lehetőségeit szeptember 15-étől tovább bővítette, így szolgáltatási területén kívül, a helyi és a helyközi I-es irány bevezetése mellett ajánlatai elérhetővé válnak az Invitel, a HTCC és a Monortel telefontársaság területén is.

Azoknak az egyéni ügyfeleknek, akik a közvetítő előválasztást veszik igénybe, a Matáv a Csevegő Partner díjcsomagot ajánlja. Ezzel annál nagyobb kedvezmény érhető el, minél hosszabb a telefonbeszélgetés: az 5. perctől 20%-kal, a 10. perctől a 60. percig pedig már 30%-kal alacsonyabb percdíjakkal lehet telefonálni valamennyi hívásirányba. Az üzleti ügyfeleknek a csúcsidőben alacsony percdíjakat nyújtó Ritmus díjcsomagcsaládot kínálja a Matáv.

A hívásonkénti közvetítőválasztásra szavazó egyéni ügyfeleknek az 1515 Előhívó szolgáltatást ajánlja a Matáv. Az üzleti ügyfeleknek pedig a Ritmus100 Előhívó kínál csúcsidőben a versenytársakénál kedvezőbb percdíjakat. A Matáv szolgáltatásainak igénybevételéhez a hívni kívánt telefonszám előtt csak az 1515 előhívószámot kell tárcsázni, és onnantól kezdve a Matáv tarifái érvényesek a hívás időtartama alatt.

A Matáv új ajánlatai megtekinthetők a **www.matav.hu** webcímen.

Üzleti díjcsomagok összehasonlítása
Közvetítő-előválasztással (bruttó Ft)

	Invitel Alaphang	Invitel Virtuóz	HTCC Alap	Monortel Alap	Ritmus Standard	Ritmus Belföldi/Mobil/Csúcs
Havidíj (analóg/ISDN)	4610,00 7250,00	5035,00 7550,00	4500,00/ 6750,00	4237,50 7250,00	Előfizetői hozzáférést nyújtó szolgáltató havi alapdíja + 375,00	Előfizetői hozzáférést nyújtó szolgáltató havi alapdíja + 1000/1000/1875,00
Kapcsolási díj						
Csúcs	7,50	4,00	–	Mobil 22,50, más 7,50	3,125	1,875/1,875/1,25
Kedvezményes	5,00	4,00			3,125	1,875/1,875/1,25
Helyi						
Csúcs	15,25	12,50	17,75	11,75	8,75	8,75/8,75/8,25
Kedvezményes	6,25	6,50	8,00	5,25	5,55	5,55
Helyközi I.						
Csúcs	20,50	18,75	20,88	21,00	8,75	8,75/8,75/8,25
Kedvezményes	10,00	10,50	8,00	13,50	5,55	5,55
Helyközi II.			*			
Csúcs	31,50	25,25	–	24,75	16,25	16,25
Kedvezményes	12,50	14,50	–	14,25	11,25	11,25
Belföldi III.						
Csúcs	31,50	27,50	35,88	30,00	22,50	20,00 22,50 20,00
Kedvezményes	15,75	14,50	14,38	15,00	15,00	15,00
Mobil (T-Mobile)						
Csúcs	98,75	94,75	98,10	64,81	69,175	69,175/65,425/65,425
Kedvezményes	66,25	63,25	62,40	44,[illegible]	46,675	46,675
Mobil (Pannon)						
Csúcs	104,75	97,00	107,45	69,8	75,00	75,00 71,25 71,25
Kedvezményes	67,00	66,75	65,00	44,81	47,50	47,50
Mobil (Vodafone)						
Csúcs	106,00	100,75	109,38	76,25	76,25	76,25 72,50 72,50
Kedvezményes	76,25	66,75	76,25	56,25	56,25	56,25
Nemzetközi						
Németország	85,00	85,00	96,25	75,00	48,75	45,00

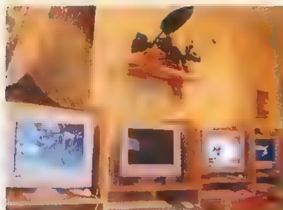
** A HTCC szolgáltatási területén a helyközi II. hívásirány nem értelmezhető.*

INTERNETKÁVÉZÓK

A legjobb kávé a városban

Szigetszentmiklóson, a lakótelepen található a Planet-Cafe internetkávézó, amelyet *Dombai Csilla* tulajdonos üzemeltet 2001 novembere óta.

„Az internet terjedését figyelve jó üzleti lehetőségnek tűnt a Planet-Cafe megnyitása. Akkor sok budapesti internetkávézóban jártam, de nem találtam olyat, amelynek a minőségével meg lettem volna elégedve. Elhatároztam, hogy mi az ebben a szakmában

már idősebbnek számító, 20 év feletti ügyfeleket fogjuk megcélozni minőségi szolgáltatásokkal."

Tény, hogy országunkban is csak kevés helyen lehet kitűnő olasz kávét fogyasztani, és a harmonikus ízű Lavazza még ritkább vendég a presszókban. Szigetszentmiklóson a Planet-Cafe az egyetlen hely, ahol fogyasztani lehet, sokan csak e miatt térnek be. (Az pedig már csupán egy apróság, hogy a számítógépasztalokat úgy alakították ki, hogy melléjük lehessen rakni a kávét.)

A kávézó munkatársai mindenkinek személyre szóló informatikai segítséget biztosítanak. Így bátran ismerkedhetnek az internettel a számítógép-kezelésben kevésbé jártas látogatók is. A Planet-Caféból faxolhatunk (vagy fogadhatjuk faxainkat), ezenkívül lehetőség nyílik szkennelésre, színes és monokróm nyomtatásra, fénymásolásra, CD-írásra, s használhatunk mobil racket és webkamerát is. A tulajdonosok tervbe vették az internetes telefonálás lehetőségének megteremtését. A diákok pedig 50 százalék kedvezményt kapnak, így egy 10 órás bérletért ez év végéig csak 1500 forintot kell fizetniük.

www.eszemiszom.hu/planetcafe

Café Online
8800 Nagykanizsa, Kálvin tér 4.
Tel./fax: 93-310-080
www.cafeonline.hu
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 14-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, fax), hálózati játékok

GamePla-Net
1158 Budapest, Drégelyvár u. 57–63.
(Adria–Drégelyvár-sarok)
Tel./fax: 410-8031
www.pla-net.hu
Nyitva tartás: vasárnap–hétfő 14-től 22 óráig, kedd–szombat 10-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (nyomtatás, fax, szkennelés), hálózati játékok

Game Planet Internet Kávézó
2000 Szentendre, Petőfi Sándor u. 1.
Tel.: 26-505-068
www.gameplanet.hu
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 10-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, gépbérlés, játék, nyomtatás, szkennelés, CD-írás, szövegszerkesztés, könyvtárbérlés, igény szerint éjszakai játék, étel-ital szolgáltatás

Hifi Klub – Externet Internet Cyber Cafe
2800 Tatabánya, Béla király körtér 53.
Tel.: 34-329-698
www.hifiklub.hu/netcafe-1.htm
Nyitva tartás: mindennap 10-től 20 óráig (hétvégén és ünnepnap is)
Szolgáltatás: internetezés, multimédiás számítógépek használata, szkennelés, nyomtatás, hálózati játékok, vendéglátói meglepetések

interNetgame Stúdió
2083 Solymár, Mátyás kir. útja 64/a
Tel.: 26-564-149
E-mail: inetg@axelero.hu
Nyitva tartás: hétfő–péntek 12-től 20 óráig, szombat–vasárnap 10-től 20 óráig
Szolgáltatás: internetezés, hálójátékok, nyomtatás, szkennelés, számítógépek használata, szervizelése, új gépek értékesítése, összeállítása, használt alkatrészek és gépek árusítása, mobiltelefon-szerviz, grafikai szolgáltatások, kávé, üdítő, csoki, ropi

Internext Stúdió Kft.
1066 Budapest, Zichy Jenő u. 3.
Tel.: 473-1060, fax: 473-0703
www.inext.hu
Nyitva tartás: hétfő–péntek 9-től 18 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, szoftver- és dokumentumkezelés oktatása, mentés (floppy az árban)

Média-Star Internet-Cafe
2800 Tatabánya, Győri út 27.
Tel./fax: 34-309-020
www.media-star.hu
Nyitva tartás: hétfő–szombat 9-től 21 óráig, vasárnap 15-től 20 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (színes és fekete-fehér nyomtatás, fotónyomtatás, fax, papírkép-, dia- és negatívszkennelés), számítástechnikai eszközök, szerviz

Óvárosi Művész Kávéház
8230 Balatonfüred, Kossuth Lajos u. 31.
Tel.: 87-580-652
www.start.regionalis.hu/netcafe
Nyitva tartás: hétfő–szombat 11-től 22 óráig
Szolgáltatás: internethasználat, levelezés

Planet Cafe Internetkávézó
2310 Szigetszentmiklós, Jókai u. 33.
Tel.: 24-530-601
www.eszemiszom.hu/planetcafe
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 19 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, CD-írás, adatarchiválás, betanítás, diákkedvezmény, Sunbooks-könyvrendelés, Új Hekki-hirdetésfelvétel

Prakticomp Internet Kávézó
5600 Békéscsaba, Andrássy út 37–43.
(Csaba Center, I. emelet)
Tel.: 06-20-455-7701
www.bhn.hu/internetkavezo
Nyitva tartás: mindennap 8-tól 20 óráig
Szolgáltatás: internetezés, irodai alkalmazások, hálózati játékok, nyomtatás, archiválás, érintőképernyős terminálok, Kézműves Cukrászat díjnyertes finomságai

ORSZÁGSZERTE

Prakticomp Netkuckó
5700 Gyula, Béke sugárút 35.
(Erkel Ferenc Műv. Közp., I. emelet)
www.bhn.hu/internetkavezo
Nyitva tartás:
hétfő–szombat 8-tól 18 óráig
Szolgáltatás:
széles sávú, szupergyors internetezés, CD-írás

Undernet Internet
5200 Törökszentmiklós, Kossuth tér 00.
Tel.: 30-3305-504
www.undernet.hu
Nyitva tartás:
hétfő–vasárnap 16-tól 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, szkennelés, nyomtatás, CD-írás (CD-vel), mobil rack használata

Space Center Internet Café és Számítógépes Bemutatóterem
4032 Debrecen, Lehel u. 20.
Tel.: 52-522-470
www.extra.hu/space.center/index.html
Nyitva tartás: hétköznap 12-től 23 óráig, hétvégén 10-től 23 óráig
Szolgáltatás: internetezés, multimédiás számítógépek használata, nyomtatás, hálózati játékok, CD-, floppyárusítás, mentés

Szóda kávézó és mulató
1075 Budapest, Wesselényi u. 18.
Tel.: 461-0007
www.szoda.com
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 9 órától hajnalig
Szolgáltatás: ingyenes drótnélküli internetkapcsolat, hálózati csatoló, pénzbedobós internetterminál

TELEHÁZAK

Berettyóújfalu Teleház
4100 Berettyóújfalu, Tardy u. 2.
Tel.: 54-401-563
Nyitva tartás: hétfő–péntek 7.30-tól 16 óráig
Szolgáltatás: tanfolyamok

Csákberényi Teleház
8073 Csákberény, Kossuth u. 4.
Tel.: 22-424-002
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 15-től 24 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, hálózati játékok

Esztergomi Ifjúsági Informatikai Iroda és Teleház
2500 Esztergom, Lőrinc u. 6.
Tel.: 33-501-741
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 20 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, tanfolyamok

Mezőkövesdi Teleház
3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 112.
Tel.: 49-500-160
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 16 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, pályázatfigyelés

Neszmélyi Teleház
2544 Neszmély, Fő út 185.
Tel.: 34-451-997
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 18 óráig, szombat 8-tól 12 óráig
Szolgáltatás: tanfolyamok, számítógépes játékok

Pákai Teleház
8956 Páka, Ifjúság út 13.
Tel.: 92-579-007
Nyitva tartás: hétfő–csütörtök 14-től 16 óráig, péntek 16-tól 20 óráig
Szolgáltatás: irodai szolgáltatás, tanfolyamok

Pestszentimrei Közösségi Ház
1188 Budapest, Vasút u. 48.
Tel.: 294-5971
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 21 óráig, szombat 9-től 14 óráig, vasárnap 9-től 18 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, hálózati játékok

Szőnyi Kulturális Egyesület
2921 Komárom, Petőfi út 3.
Tel.: 34-540-288
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 19 óráig
Szolgáltatás: számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, hálózati játékok

Városi Kulturális Központ
8700 Marcali, Széchenyi u. 3.
Tel.: 85-310-085
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 20 óráig
Szolgáltatás: komplett irodai szolgáltatás

Ahol a virtuális művészet valósággá válik

Törökszentmiklóson az Undernet az egyetlen magánüzemeltetésű internetkávézó. *Szabó Tibor*, a vállalkozás vezetője elmondta: „A kávézó számunkra inkább hobbi, mintsem fővállalkozás." Mutatja ezt az extrém nyitvatartási idő is: 16-tól 22 óráig lehet a világháló rejtelmeibe belemélyedni.

Az Undernet különlegessége, hogy egy nyilvános mellékhelyiség átalakításával hozták létre az internetkávézót. Ez pedig javította a városképet is, hiszen nem mindegy, hogy a Törökszentmiklós középpontjában elhelyezkedő Kossuth téren mi fogadja az átutazókat. Innen származik a kávézó neve is: balra vagy jobbra (a hölgyek és az urak régi útvonalait követve) egyaránt lelépcsőzhetünk a számítógépterembe.

A kávézó üzemeltetői számára fontos az esztétika – ez minden látogató számára nyilvánvaló. Nemcsak azért, mert a helyiség külső falain icipici nullákból és egyesekből álló mozaik pompázik, de azért is, mert az Undernetben rendszeresen kiállításokat tekinthetünk meg kortárs hazai festőművészek munkáiból. A kávézó mellett létrehozott Metszés-pont Művészeti és Informatikai Alapítvány célja, hogy az interneten publikált festményeket a valóságban is bemutassa. Az Undernet éppen ezért kapcsolatban áll a **www.festomuvesz.hu** üzemeltetőivel, és rendszeresen bemutatja egy-egy művész képeit, októberben például *Ujvári Gábor* munkáit.

A kávézóban adott a lehetőség a szkennelésre, a nyomtatásra, a CD-írásra, és mobil rack is használható.

www.undernet.hu

„A vak is láthatja...”

Október 15-e a fehér bot nemzetközi napja. Aktuális tehát azzal foglalkoznunk, hogy miképp böngésznek a gyengén látók, s mit kell tennünk, ha rájuk is gondolva honlapot fejlesztünk. Végül pedig hadd ajánljunk néhány olyan oldalt, amelyet a vakok is „láthatnak”...

Elfogadjuk vagy sem, a vakok tudnak számítógépezni, sőt a világháló szolgáltatásait is képesek használni. A számítógépet egy speciális programmal vagy hardvereszközzel kezelik: a beszélőrendszerrel. A DOS alapú operációs rendszer még nagyobb számban van jelen a látássérültek gépein, de ma már nem annyira ritka (csak drága) az a beszédszoftver, amely képes a Windowst is megszólaltatni (**www.hj.com**). Persze attól még messze járunk, hogy potenciális felhasználói réteget képviseljenek a fogyatékosok – a hazai piac nem tűri a különcöket. Mégis, néhány cég felismerte a lehetőséget, no nem az üzletit, inkább a szociális érzékenység lehetőségét, és elindult valami.

Hogyan is használják a vakok?

A DOS-os hálózatkezelő programok közül több is alkalmas a beszélőrendszerrel való együttműködésre, bárki saját lehetőségeihez mérten használhat bármilyet. A lényeg, hogy kell egy hálózati kapcsolatot teremtő segédprogram, amelyet definiál a helyi rendszerünk, s onnantól kezdve akármilyen programot használhatunk, amely DOS alatt is működik: FTP, mail, Gopher, Lynx stb.

A Windowsra települő Jaws vagy Wintalker (mindkét szoftver magyar nyelven is képes beszélni) a grafikus rendszert „hangosítja fel”, már amit tud: csak a szöveges információt, képleírásra nem képes. Segítségével bármelyik böngészőprogrammal lehet honlapokat nézegetni, felolvastatni az oldalak tartalmát a beszélőrendszerrel.

DOS- vagy Linux-környezetben a Lynx nevű programot használják (ámbár létezik más karakteres böngésző is).

Mind a karakteres, mind a grafikus rendszer segítségével böngésző vak felhasználó ugyanazzal a problémával találkozik: a beszélőrendszer nem képes felolvasni az ábrákat. A karakteres böngészők számára külön gondot okoz a többoszlopos táblázatok értelmezése is. A teljesség igénye nélkül nézzünk néhány szerkesztési módszert, amellyel „vakbaráttá” tehetjük honlapunkat:

1. Válasszuk el a struktúrát az előadásmódtól (a tartalom, a felépítés és a megjelenítési mód megkülönböztetése)!

2. A szöveget „szövegmegfelelőkkel” együtt szolgáltassuk! Az úgy alakítható, hogy szinte minden böngésző számára értelmezhető és így szinte minden felhasználó által hozzáférhető legyen.

3. A nem látó vagy nem halló felhasználókat segíti, ha a dokumentumok készítése során az audio- és videoanyagok mellé a helyettes érzékelési csatornára is elhelyezzük ugyanazokat az információkat. Ez alatt nem a site hangzó megfelelőjének létrehozása értendő. Vak felhasználók használhatják a képernyő-leolvasót akármilyen írott szöveg átalakítására, így nem szükséges valamilyen hangállományban felrakni az anyagot. Ez fölösleges is volna, hiszen a karakteres böngészők nem alkalmasak médiaelemek megjelenítésére vagy lejátszására. Valamint egy teljes honlap hanganyaggá konvertálása igen sok időt és pénzt emésztene fel. Gondoljunk bele, hogy stúdiót kellene bérelni, felolvasót, technikust stb., ráadásul a honlap frissítéseit ugyanazzal a bemondóval kellene megoldani. És még szó sem esett a vendégkönyvről, a számlálóról és egyéb szolgáltatásokról, amelyek egy honlapon folyamatosan változnak, bővülnek. Míg a statikus felület fix dokumentumokból áll, a dinamikus felület akár percenként is változhat.

4. Olyan dokumentumokat hozzunk létre, amelyek nem egy bizonyos hardverre épülnek! Azok számára is elérhetőnek, használhatónak kell lennie az oldalnak, akiknek nincs egerük, kicsi, alacsony felbontású vagy fekete-fehér (monokróm) képernyővel – illetve azzal sem – rendelkeznek.

Az egyik legfontosabb szerkesztői kérdés: mi az, amit vakok számára is olvashatóvá szeretnénk tenni?

A honlap készítésénél ügyelni kell arra, hogy első körben a látássérült csak azt az információt kapja meg, amelynek alapján el tudja dönteni, hogy az számára szükséges-e, vagy sem.

Ha pontosan tudjuk, hogy mit szeretnénk elmondani a honlapunkkal, azt a megfelelő technikák alkalmazásával valósíthatjuk meg. Mivel a látássérültek nem járnak élen a legújabb szoftvertechnika alkalmazásában, olyan honlapot kell készíteni, amely bármely böngészővel olvasható, beleértve a régebbi kiadású browsereket is. A frame, az inline, az image map korlátozottan használható, hiszen ne felejtsük el, hogy szöveges információt kell továbbítanunk a böngésző felé, így bizonyos alapvető szabályokat be kell tartanunk. Ezek nem szervezési, hanem inkább technikai jellegűek:

A HTML-dokumentum legyen Lynx-kompatibilis, vagy más karaktermódú browserrel (W3, Cern Line Mode Browser) jól olvasható! Ezt legegyszerűbben a Roxen WWW-szerver makróinak alkalmazásával lehet elérni, a Roxennel ugyanis automatikusan előállíttatható sormódú dokumentumváltozat (pl. táblázat). Más webszerverek (pl. Apache) is rábírhatók erre, legfeljebb kicsit bonyolultabb módon. Ha a kiszolgáló beállításával nem megoldható a probléma, kétféle dokumentumot kell készíteni átváltási lehetőséggel. A többnyelvű honlapokhoz hasonlóan egyszerűen fel kell kínálni a választási lehetőséget, hogy a látogató grafikus vagy karakteres verziót szeretne-e olvasni.

Inline image (IMG) alkalmazásakor minden esetben használjuk az ALT attribútumot, mégpedig kissé részletesebb leírással, pl. egy városkép „mögé” ne csak azt írjuk, hogy Budapest, hanem azt, hogy budapesti látkép.

Kerülendő a frame, a Java és az image map használata, ezeket csak alternatívaként alkalmazzuk! Ha a Java-script nem zavarja a karakteres böngészést, valamint nem közöl a vakok számára semmiféle használható információt (mutatópálca, netidőjelző stb.), akkor megfelelő körültekintéssel beilleszthető az oldalba.

A frame-szerkesztés tipikus rossz példája, amikor egy frame-et tartalmazó oldal szövegébe beleírjuk: „Ez az oldal frame-eket tartalmaz. Kérjük, kattintson ide egy új böngésző letöltéséhez!" Ha már ezt a szöveget bele tudjuk írni a HTML-be, egyszerűbb és praktikusabb volna, ha nem újabb böngészőt töltetnénk le a felhasználóval (főként mert a vak nem passzióból használja a „buta" böngészőt), hanem a szöveg helyére beraknánk a fő keretet, vagy a frame-eket szépen egymás alá helyezve, esetleg az egyes keretek által mutatott fájlokra való hivatkozásokat egyszerű linkként.

Ha a HTML-től különböző fájlformátumot használunk (pl. PDF, Doc stb.), annak legyen HTML-megfelelője, vagy TXT-ben kínáljuk fel letöltésre.

Kerülendő a Flash és egyéb Macromedia-termékek használata. Ha mégis ragaszkodunk hozzá, az oldal elején a HTML-kódban érdemes valami „használható" szöveget megjeleníteni, nemcsak annyit, hogy „az oldal megjelenítéséhez töltse le a Macromedia termékét". Ilyenkor lehetőleg alá rakjuk be a honlap főoldalát (célszerűen a választható menüsort).

Ha több menüpontot szeretnénk elhelyezni egymás mellett, azt tegyük olyan táblázatba, amely a karakteres böngészővel úgy jelenik meg, hogy az egymás melletti mezők egymás alá kerülnek, így a grafikus böngészőn jól látszanak az egymás melletti menüpontok, a karakteres felületen pedig egy sorban csak egy menüpont olvasható.

Ügyeljünk arra, hogy az ékezetek helyesen jelenjenek meg, amennyiben lehet, a HTML-szabványnak megfelelően vagy az ISO 8859-2 kódkészlettel (helyettesíthető a Windows 1250-nel is)!

Nemcsak vakok, hanem gyengén látók is interneteznek. Számukra célszerű meghagyni a szabad méretezhetőség lehetőségét, valamint ügyeljünk a kontrasztra (sötét alapon világos karakterek vagy világos alapon sötét karakterek). A fontosabb részeket nyomtatott nagybetűkkel emeljük ki!

A gyengén látók a **www.zoomtext.com**-on elérhető nagyítóprogramot használják böngészésük során.

Néhány hasznos cím: **vak.lap.hu**, **www.vaklap.hu** (Média az Emberekért Alapítvány, amely honlapok „vakosításával" is foglalkozik), **www.pille.hu** (letölthető játékok, írások stb.), **www.serultek.hu**, **www.c3.hu/~ecsedi** (beszélőrendszerek).

Vakok által is olvasható oldalak: **gyl.prim.hu**, **www.hobbyradio.hu**, **www.elvira.hu/pille.htm** (tesztoldal az Elvira rendszerhez), **autobusz.budapest.hu**, **villamos.budapest.hu**, **index.hu/vakbarat**, **origo.hu/hirmondo**, **www.vakrep.hu**, **vak.lap.hu**, **www.vakinfo.hu**.

A webrobotok bosszúja

Korábban több cikkben is jellemeztem a címben szereplő állatfajt, amely az evolúció legújabb terméke. Mivel az emberrel koevolúcióban fejlődik, mint a kutya, idővel emberi vonásokat vett fel: például gyanakvó, kiszámíthatatlan és önfejű. Fő táplálékául a website-ok szolgálnak, amelyeket az interneten való legelészése során szerez be magának. Mint a koalának, neki is igen speciálisak az igényei a táplálékával szemben. Mivel elsősorban azért tartják, mert képes katalogizálni a web tartalmát, válogatóssága miatt igen sok baj van vele.

SZENDI GÁBOR

Mindenki tudja, hogy a kutya harap, mégis sok embert megharapnak a kutyák. Mindez azért van, mert nem ismerjük a szokásaikat. A weben egyre kifinomultabb eszközökkel folyik az öldöklő harc a webkeresők kegyeiért, hogy kit mutassanak az első tíz között, mondjuk a „szoftver" kulcsszóra. Ez a küzdelem persze nem sok vizet zavar az átlagos webpolgár életében, aki ettől még szorgosan készítgeti neki fontos kis weboldalait, és „eftépézi fel" a magának kikanyarított szerverterületre. Dolgát számos segédprogram segíti, amelyet vagy perverz módon pénzért vett, vagy jó balek módjára 15-30 napos próbaidő alatt igyekszik mindent megcsinálni vele, vagy nagyfiúsan crackeli. A segédprogramok nélkül már szinte mozdulni sem lehet; ki állna ma neki gombokat gyártani vagy megtanulni egy webprogramozási nyelvet, hogy legördülő menüket készítsen vele? Minek, ha szinte készen be lehet szerezni, vagy egy-két gomb megnyomásával el lehet készíteni. A készételek korszaka kényelmes, azonban nagy árat fizetünk érte, mert nem tudjuk, hogy mit eszünk. Ám ha az ember hajlandó is különböző vegyületekből kikevert, levespornak nevezett melléktermékből ételt készíteni, és azt elfogyasztani, a webkeresők ritkán fogyasztanak készételt.

Ennek következménye, hogy a webpolgár bepötyögi az ő kulcsszavát, például „banáncímke", és kijön rá ötezer gyűjtő oldala, csak a sajátját nem találja. Nem baj, hallott róla, hogy a webrobotoknak idő kell a legelészéshez, legelőről legelőre vándorolnak. De megnézi két hónap, egy év múlva, és még mindig sehol semmi. Akkor kezébe kerül ez a cikk, és falni kezdi a sorait.

Az átirányítás és a refresh csapdája

Remek ötlet, igazán dinamikus, amikor valaki csinál egy tuti beköszönő oldalt (csajok, design, welcome meg minden), aztán mire a webpolgár kibámulta magát, hopp, a semmiből előkerül a tényleges nyitó oldal. Ezt a trükköt sokféleképpen el lehet érni, az egyik megoldást a **refresh** metatag használata jelenti:

```
<meta HTTP-EQUIV="refresh" content="10; URL=
valami.htm">
```

Ezt elhelyezzük a csillogó-villogó **index.html** tetején, a **<Head></Head>** között, és a böngésző a számmal megadott másodpercek letelte után átvált a **valami.htm**-re.

Ugyanezt elérhetjük Javascripttel is, mondjuk:

```
<Body onLoad="setTimeout('location.href=&quot;
akarhova.htm&quot;', 5000)">
```

(Az **"** itt az idézőjelet jelenti. Ha kiírnánk, fejre állna a program a többszörös idézőjelek használata miatt.)

Az eddig bemutatott megoldásokkal az az alapvető gond, hogy a webrobotok legelészés közben ezeket az átirányításokat nem tudják kiolvasni. Ha mondjuk a nyitó oldalunkról ilyen kapcsolat vezet át a site többi tízezer oldalára, az pont annyi, mintha nem is létezne a site!

A megoldás az, ha ragaszkodunk ahhoz a trükkhöz, hogy a nyitó oldalon teljesen hagyományos linkeket helyezünk el, amelyeket tudnak követni a webrobotok. De ha már webkereső, miért ne optimalizáljuk egy kicsit? A linkek, vagyis az oldalak nevei miért ne lehetnének kulcsszavak?

Pop-up ablakok

Mivel a pop-up ablakok Javascripttel indulnak, vagyis a site-hoz program révén kapcsolódnak, a robotok számára láthatatlanok.

Legördülő menük

Magyarország valószínűleg **Webstyle**-fertőzött, miután egy számítástechnikai magazin ingyen hozzáférhetővé tette a Webstyle 2 működőképes, teljes verzióját. Sokan meg is vásárolják a programot, hiszen gombok és legördülő menük készítésében nagyon felhasználóbarát. A **Xara** cég külön is árulja DHTML-menükészítő programját, és más vállalatok ugyancsak kínálnak hasonló programokat.

A **Xara** (**www.xara.com**) így hirdeti menükészítőjét: „Mindössze néhány klikkeléssel stílusos navigációs menüt készíthet... A **Menu Maker** olyan egyszerű, hogy akár a nagymamája is megcsinálhatja."

Nem jó persze gúnyt űzni szegény nagyiból, aki bedől ennek a dumának, s elkészíti Hogyan horgoljunk csipketerítőt? című website-ját, minden oldal tetejére/aljára/oldalára odabigygyesztve a **Menu Maker** menüjét, aztán csak ül, és vár, hogy a **Google**-től majd áramlanak felé a csipkerajongók. De nem jön senki, mert a **Menu Maker** (vagy a **Webstyle**) csinál egy Javascript-fájlt, amelyben még emberi szem számára is olvashatatlan betűhalmazba van elásva minden link. Na, ezt a webrobotok nem fogják megemészteni, szegény nagyi nyitó oldala lesz örökkön-örökké az egyetlen indexelt oldal.

Vagyis **Xara** és társai egy dolgot elfelejtenek megmondani: az általuk készített menük nagyon szépek, és emberi lények számára alkalmasak a website-on való kalandozásra, de nem jók arra, hogy a legelésző webrobotok kövessék a linkeket. A dolog roppant kínos, és nagyon meglepő, hogy e cégek hagyják, hogy a webpolgár fedezze fel csalódottan a dolgot.

A megoldás pedig viszonylag egyszerű: mondjuk a lap alján minden menüpontot megismétlünk pórias linkek formájában. Erre persze mondhatná valaki, hogy akkor mit ér az egész menüzés? Csak annyit, hogy sokkal szebb lehet tőle az oldal. A lap alján meg szerepelhet egészen kis betűkkel is az a sok link.

Na és a keretek?

Korábban a kereteket vagy frame-eket nem vette be a webrobotok gyomra, ám ma már némi hasfájással ugyan, de megy a dolog. Az a probléma, hogy a webrobot szépen kiolvassa a keretleíró fájlból a keretek tartalmát, és visszaadja találatként. Ha most a webpolgár ráklikkel egy ilyen, keretbe szánt oldalra vezető linkre, akkor ott találja magát minden támpont nélkül, egy csupasz oldallal farkasszemet nézve, mert a navigációs részt egy másik keretben álmodta meg
a tervező. Vagyis ha kereteket készítünk, muszáj bekalkulálnunk azt is, hogy a keresőrobotok nem az álmainkat, hanem az oldalainkat indexelik. Vagy minden keretes oldal alján linkeket helyezünk el, vagy gondoskodunk róla a Javascriptben, hogy csak a tervezett keretben jelenhessünk meg.

Ennek egy megoldása:

```
<Script Language=JavaScript>
if (self==top) top.location.href="index.html";
</Script>
```

Ez a kis program a keretekben megjelenő fájlban lapul meg, az **index.html** meg a tisztességes, keretes főoldalunk lesz.

Flash

Sokan kedvelik a nyitó Flash-oldalakat, nem is sejtve, hogy milyen veszélynek voltak eddig kitéve. Egészen idáig ugyanis a webrobotok félrerúgták a Flash-intrókat, mert számukra emészthetetlenek voltak, és vonultak tovább. Aki tehát pénzt, időt és jó ízlést nem sajnálva készített egy csuda jó Flash-site-ot, amelynél a linkek meg a továbbjutás a Flashben volt elrejtve, annak a site-ját nemigen lehetett megtalálni a webkeresőkben. Bosszankodtak is sokan ezen, csalódott tömegek kezdtek igencsak berágni a Macromediára, hogy bedőltek a modernizációnak, és közben rosszabbul jártak, mint a fapados amatőrök az ő kis rusnya, de a webrobotok számára emészthető website-jaikkal. Vannak ugyanis emberek, akár hisszük, akár nem, akik abból élnek, hogy a website-jukon hirdetik áruikat, szolgáltatásaikat.

Mármost sok-sok pénzért vagy saját erőből készíttetni egy website-ot, amelyet senki nem talál meg, elég nagy ráfizetés. A Macromedia végre felfogta, hogy a Flash végét is jelentheti, ha ezek a reklámcsíkok, intrók és oldalak nem követhetők a webrobotok által. Ezért nemrég készített egy kiegészítő szoftvercsomagot, amely beépíthető a webrobotok programjába, és így azok úgy olvassák a Flash-szövegeket és -linkeket, mintha HTML-oldalakról lenne szó (**www.macromedia.com/software/flash/download/search_engine/readme.html#sample_output**). Ezzel elhárult a közvetlen veszély a Flashbe rejtett információkkal kapcsolatban, de nyitva maradt az a kérdés, hogy a Flashből kiolvasott adat hogyan befolyásolja majd a találati oldalakon a helyezési sorrendet. Igazából továbbra sem tanácsolható tehát, hogy valaki csak Flash-oldalakon keresztül engedje a webrobotokat bejutni a site-jára; szerencsés dolog alternatív, hagyományos linkekre építő megközelítést is felkínálni.

Dinamikusan generált oldalak

Nemrég még kerülték a webrobotok az olyan site-okat, ahol dinamikusan generálták az oldalakat, mert könnyen belegubancolódtak az indexelésbe. Mára már, hála az újabb és újabb mutációknak, ezzel nincs gond. Aki tud ilyet csinálni, nyugodtan alhat: a site indexelésével nem lesz gond.

Keresőhumor

A minap kaptam egy e-mailt, amelyben egyik barátom a Google keresőjének hibájára hívta fel a figyelmemet. A hiba érzékeléséhez a következő dolgokat kellett tennem: elmenni a google.com-ra, és begépelni a „weapons of mass destruction" (magyarul: tömegpusztító fegyverek) keresési kulcsot.
Ezek után meg kellett nyomnom az „I'm feeling lucky" (magyarul: Jó napom van) gombot – nem pedig a keresést –, majd figyelmesen elolvasni a hibaüzenetet.

SZÉLL ANDRÁS

Nos, a hibaüzenet – amely megjelenésében nagyon jól utánozta a böngészők által megjelenített „hibaoldalt" – nagyjából a következő volt (hevenyészett magyar fordításban):

„A keresett tömegpusztító fegyvereket nem lehet megjeleníteni. A tömegpusztító fegyverek, amelyeket keres, jelenleg nem érhetők el. Az ország talán technikai problémákkal küszködik, vagy önnek kell konfigurálnia fegyvervizsgáló bizottságának beállításait.

Próbálja meg a következőket:

- Kattintson a rezsim gombra, vagy próbálkozzon később!
- Ha Ön George Bush, és begépelte az ország nevét böngészője címmezőjébe, akkor ellenőrizze, hogy mindent helyesen írt-e (Irak)!
- A fegyvervizsgáló bizottság beállításainak ellenőrzéséhez kattintson az UN menüre, azután a Fegyvervizsgáló bizottságok menüpontra. A beállításoknak meg kell egyezniük a NATO által megadott beállításokkal!
- Ha a Biztonsági Tanács engedélyezte, az Egyesült Államok képes megvizsgálni az Ön országát, és automatikusan detektálni a tömegpusztító fegyverek beállításait.
- Ha szeretné, hogy a CIA megpróbálja beállítani a megfelelő paramétereket, kattintson a Tömegpusztító fegyverek detektálása gombra!
- Néhány ország 128 ezres csapatokat vár, hogy felszabadítsa őket. Kattintson a Pánik menüre, azután az Egyesült Államok külpolitikája menüpontra, hogy megvizsgálja, az adott ország milyen rezsimet vár!
- Ha Ön egy régi európai ország képviselője, aki védeni próbálja országa érdekeit, bizonyosodjon meg róla, hogy választási lehetőségei olyan széles körűek maradnak, amennyire csak lehetséges! Kattintson az Eszközök menüre, majd a Nemzetek Ligája menüpontra! A haladó beállítások közül válassza azt, hogy Fejet a homokba, és ellenőrizze Irakra vonatkozó beállításait is!
- Ha Ön Donald Rumsfeld, kattintson a Bomba nyomógombra!"

Nos, egy pillanatra azt gondolhatnánk, hogy a hibát bizonyára a Google egyik tréfás kedvű munkatársa építette be a keresőbe, ezzel is kifejezve politikai beállítottságát.

Persze nem erről van szó. Egy adott keresésre egyszerűen az az oldal jelenik meg, amelyet a Google a leglátogatottabbként tart nyilván. A „Jó napom van" nyomógomb pedig egyszerűen a keresési eredményben az első helyezést elért oldalra visz el. Ami pedig jelen esetben nem más, mint a **www.coxar.pwp.blueyonder.co.uk**. Ha ott a lap aljára kattintunk, akkor pedig eljuthatunk ide: **www.coxar.pwp.blueyonder.co.uk/about.htm**, az igazi oldalra, ahol megvehetjük azt a klassz pólót, amelynek felirata: „Bush elment Irakba tömegpusztító fegyvereket keresni, de csak ezt a szakadt pólót találta."

S ez el is árulja az oldal valódi célját: politikai véleményformálás és profitszerzés egyszerre. Az egésznek természetesen semmi köze sincs a Google-hoz, az oldal egyszerűen azért jelenik meg, mert sokan megnézik. Mert sokan írnak róla. Mint most is ;-).

These Weapons of Mass Destruction cannot be displayed

Google

Web Images Groups News Froogle New! more >>

Advanced Search
Preferences
Language Tools

Google Search | I'm Feeling Lucky

Advertising Programs - Business Solutions - About Google

Make Google Your Homepage!

©2004 Google - Searching 4,285,199,774 web pages

http://mikrohullam.hu

http://adsl.aol.hu